

* * *

Натюрморт	І портрет	У кутку	Тет-а-тет
і портрет	блиск очей	до квіток	шле вперед
у кутку	до квіток	дометав	погляд гречний
тет-а-тет	шле вперед	погляд гречний	до мет

* * *

Уночі	З-між картин	Мерехтить	Не одна
з-між картин	що таять	світляка	цвіркуна
мерехтить	світляка	тут і там	повносиля
не одна	цвіркуна	повносиля	луна

* * *

Коновалюкіана вічна **Є**:
 бо **Н**е сенс мистецтва – ні, не проминає,
 мо**Н**ет сузір'ям – т**А**к, не улягає
 во**Н**о, мистецтво, **Н**аше й нічне.
 Осно**В** буття й ли**Ч**ин його мінливих
 упізн**А**є відтінк**І**в сповиття,
 втривал**Ю**ючи ди**В**о див діткливих,
 втривал**Ю**ючи й акцію буття.
 Краси ж **К**рас**А**, впізнавана сповільна,
 щодня і ві**Ч**но тихо непокірна
 зоїлам, сл**А**ві, віллам забуття.

Михайло Стрельбицький ❁ Під небом Коновалюка. Книга 2

Михайло Стрельбицький
Під небом Коновалюка

поезії

2
 книга

Михайло Стрельбицький

*П*ід небом
КОНОВАЛЮКА

Поезії

Книга 2

УНІВЕРСУМ-Вінниця

2004

ББК 84.4 УКР 6

С 84

Стрельбицький Михайло

С 84 Під небом Коновалюка. Книга 2. Поезії. — Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. — 296 с.

ISBN 966-641-067-2

Версія творчого симбіозу поета з художником Ф. З. Коновалюком (1890—1984) спрямована як на реабілітацію зображальності віршованого слова, так і на візію трипільських пракоренів, християнських віх та пізніших заломів українського світогляду.

Традиція натурфілософської лірики актуалізується у книзі як художня натурпсихологія рубежа тисячоліть: стани, настрої, невидимі драми живого та матеріального доквілля.

Натурпсихологія, однак, постійно наворачтає до гуманістичного: ким і чим є (стає) нині homo sapiens?

ББК 84.4 УКР 6

ISBN 966-641-067-2

© М. Стрельбицький, 2004

Замість передмови:

Якщо Коновалюк — це «синекдоха української культури», то що таке «Під небом Коновалюка. Книга 2»?

Анатолій Власюк, директор видавництва «УНІВЕРСУМ-Вінниця». Михайле Петровичу! Книга 2-а несподівана навіть для мене; хоча й читав фрагменти її у часописі «Імпульс». Звідки ця невичерпність і ця розмаїтість?

Михайло Стрельбицький. Мабуть, від Коновалюка — раз. Від внутрішньої настанови «по-коновалюківському» читати книгу природи та історії — два.

А. В. А не міфологізуєте Ви дійсного Ф. З. Коновалюка? Не перебільшуєте значення митця, якому деякі знавці закидають етюдність?

М. С. Його етюдність наскрізно ліризowana. Коновалюк — то синекдоха української культури: рідкісна багатожанровість, вірність природі, витончена експериментальність у руслі традиції, постійна присутність етосу у творі; особистісна духовна самодостатність.

А. В. Якоюсь мірою ідентифікуєте себе з ним? Отже — й у переживанні стану маловідомості (пробачте) авторської?

М. С. Можливо. Але куди мені до нього? За ним — його постійні впродовж 80 літ творчості три «Н»: Новизна, Невичерпність, Невтоленність. І всі три — щоденного «плерного» походження!

А. В. У порівнянні з книгою 1-ю, зменшилось віршів — інтерпретацій конкретних картин. Чому? Бракує картин, чи поетичної відваги?

М. С. Проникливості. А тут ще у рецензії Олени Іванової на ту книгу-1 надбав слова про «конгеніальне перекодування» мною світу художника. От і відбираю тепер за критерієм конгеніальності...

А. В. Напрошується провокативне запитання: а на решту віршів, не прив'язаних до конкретних полотен Коновалюка, подібного критерію нема?

М. С. Є. Це — фраза поета Івана Іова: «Я люблю вірші Стрельбицького за... непередбачуваність» (Подільські вісті, 1999, 15. 07). Вірш має бути таким, щоб його згодом було цікаво прочитати й автору: куди поверне, чим закінчиться?

А. В. Навіть при зужитій римі?

М. С. У художньому вірші, на відміну від псевдоверлібру, балануються 10 — 20 системотворчих чинників, рима — лише один з них.

А. В. Сенс більшості поезій книги-2 — натурфілософія?

М. С. Натурпсихологія. Художня. Так собі гадаю. Бо ситуація сучасного світу яка? Флора, фауна, культурний пейзаж (ба, й інтер'єр) нині або будуть людиною відчуті, сприйняті, вислухані як поважні співучасники полілогу, або «образяться» й остаточно «кинуть» її, людину, на з'їдання власним комплексам та гордині.

А. В. Звучить як одкровення. Та «натурпсихологія» у тексті зводиться хіба не до традиційного олюднення, — антропоморфізму? Навіть якщо Ви малюєте «купу втомленої цегли» чи скошене квітуче різнотрав'я, котре ото «спрожогу не в'яне»... Адже так?

М. С. Людині важко вийти за межі свого еґо, але співпереживання, антропоморфізм — лише перший щабель. Співтворці парникового ефекту й пасивні свідки генетичного модифікування «братів наших менших», ми нині маємо вгадати, збагнути, розшифрувати певні потрясіння та «взаємини» там — у флористичному, фаунному, предметному рівнях буття. Віршем цього важко досягти, але... чим, як не віршем? Чим, як не пластикою, на точність інтонації помноженою? Те, що зробив Тичина «Соняшними кларнетами» та Свідзинський усім своїм доробком для ст. ХХ, дерзаймо продовжити у ст. ХХІ.

А. В. Вірите, що такі вірші будуть адекватно поціновані?

М. С. Навіщо? Нині в нашій зусбіч затюканий літературі, щоби бути хоча б номінально «успішним», треба виконувати принаймні одну з п'яти повинностей: 1) скакати («данцювати») дискурса, бодай і на рівні якогось дискурсо-жаргону писати «по-модньому»; 2) сповнитись духом викличного цинізму: цинізм — тема, цинізм — ідея, цинізм — художні засоби; 3) віддаватися реалізові генітальному, що переходить у стриптиз моральний; 4) культивувати вампіричну маланоківщину (у Маланюка все-таки було й страждання); 5) продовжувати перти плуга ідейної риторики — нібито постімперської; он і метафористи наші, ой, риторичні ж!..

А. В. Пропонуйте власний дискурс?.. Культурологічно-натурпсихологічний?

М. С. Поновити зображальне начало поезії задля посилення начала виражального, трансцендентного, — ось про що мені йдеться.

А. В. А Вашим студентам, літстудійцям? У книзі багато епіграфів зі студентських творів про картини. Є й віршовані їх рядки у цій ролі...

М. С. Віршовані цікаві гостротою зору: Оксана Барбак та Дмитро Штофель — самобутні молоді поети. З ними цікаво змагатись, і більшість віршів циклу 7-го («барбаківського») та 8-го («штофельівського») створені у відповідних студійних змаганнях. Невіршовані зворушують інтуїтивною першокурсницькою мудрістю. Недарма

Вінницький Національний технічний університет утвердився в репутації гуманітаризованого. Скромно продовжуємо (скромно казавши!) досвід Києво-Могилянської часів Митрофана Довгалевського...

А. В. Розділ мініатюр вмістив зразки канонічних та екзотичних форм. Як це в'яжеться з тонкощами «натурпсихології»?

М. С. Я вже говорив з нагоди публікації збірки моїх поем «Прощаючи вік ХХ...», що свідомо прийняті формальні обмеження здатні дарувати вищий ступінь творчої свободи, неординарної новизни.

А. В. Навіть, якщо текст — у формі пісового годинника, хатинки?

М. С. О, якщо йдеться про вірша — пісового годинника та вірша — хатинку, то це мені Божий дар, а читачеві — нагода усамітнитись, загамувати кривди світу сього. Шановні, при всякій гіркій нагоді хапайте першого зі стор. 6 та й шугайте у другий — на стор. 195! Місяця всім вистачить. Там його більше, ніж у казковій рукавичці. А годинник — «Годинник про час і вічність» — не дасть випасти з динки.

А. В. Але ж сприймання читача, який знає, приміром, що таке ропалічний вірш, буде дещо іншим у порівнянні зі сприйманням «не-втаємниченого»...

М. С. Хай кожен і сприймає на своєму рівні. Хоч ропалічний, а хоч і мураббу.

А. В. Композиційні особливості: місце віршів у циклах, місце циклів у книзі — чим визначається?

М. С. У кожного циклу своя творча історія. А от конкретний вірш з конкретним віршем сусідять там за принципом експозиції: одного разу на ґрунті перегуку, близькості мотиву, образного ладу, іншого — за контрастом. Головне ж — художня самоцінність окремо взятого віршотвору.

А. В. Олена Іванова у книзі-1 знайшла «синкретичний театр мініатюр», але не помітила «зонгів», якими є «пісеньки навиріст». І її рецензію Ви берете додатком до книги-2...

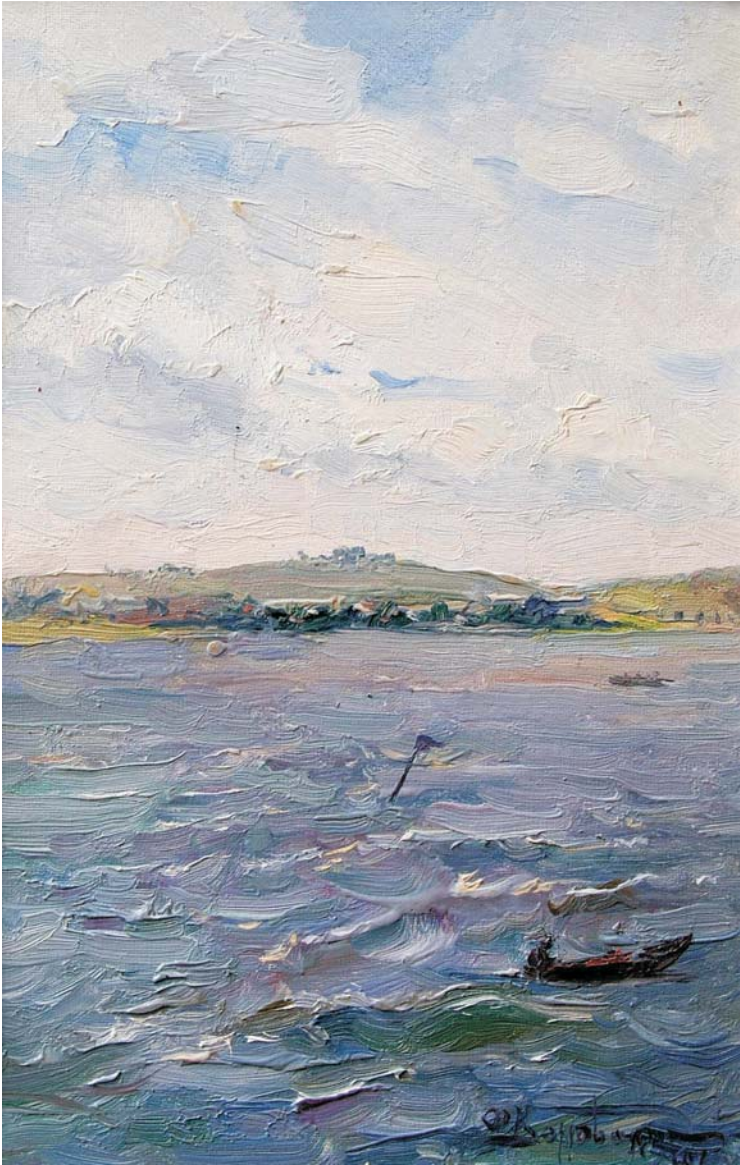
М. С. Цей відгук ґрунтовніший з-між інших, а Олена Іванова — потужний аналітик нової формації. Нещодавно вона навіть накреслила вихід з тушика постмодерної ситуації шляхом культурної метаґосії, прогножуючи поступове зміщення постмодернізму у царину маскультури й визрівання натомість нової мистецької мови «живого життя» (Історико-літературний журнал. 7'2002, с. 116). Чому б і не з домінантою натурпсихології? — понадіємось скромно при цій нагоді.

Годинник про час і вічність

Під небом Коновалюка час і вічність
вІтаються щоденно, щасно, заповзяТо.
ВоД молодих мільйоннобарвне сяє Свято,
проноситься, земну несе космічнІсть.
ОсяйНо щиряться палкі гречки сНовійні,
натхнЕнні колоски шумлять преЧисту ниву,
щоби зБулись труди й дощі, вІльніших вільні,
змивши Осугу-жар і пилюгу зВабливу.
Краса зеМлі! Не для окрас, а для мірил красою
життів та правд вона у свІті все
вповила таК, що й пилюга сама собою
просвітле мОтто, пилячиСь, несе.
Але роса! ВоНа, росистА, ніжить і красує
все суще: любо та охоЧе – той же пил,
якому те ж приВілля дав не всує
Той, Хто спростА вкАзав привілля безмір сил.
Являє звідусіль Лик Божий тут всемилість,
за ним же й Божий люд – сяк-так свою досягність;
між них й КоноваЛюк стоїть, не упадає
та землю підіймА, тА небо прихилає.
А небокраю окоВид дарує прижмур теплий,
а оковиду солО та й зЧарувало птаха,
що був собі Назнав, знАв, наче б він – утеклий,
коли ж це щОсь назад поСлало, горопаху.
А й неабияКа є в сув'язях свобода,
а й неабиякі у тій свободІ дні;
тому й сМішна чиясь нова мистецька мода,
що несвОбоді шлях учовгує вВі сні
під виБрики жаждиві і хмільнІ.
Хто неЕ заснув душею, бачить, Чує нині,
де іНь та янь гостюють в Україні.
Проноситься, земна несе космічнІсть
воД молодих мільйоннобарвне ясноСвято –
вІтаючись щоденно, щасно, заповзяТо, –
Під небо Коновалюкове часо-вічність.

Цикл 1-й

«О. ХОРТИЦЯ», 1960

*Небо небесне таке —
підняті брови;
Дніпро дніпряний такий,
дніпристий, дніпровий;
Хортиці вилог —
між них;
нагадують разом-утрьох
годинник пісковий:
синій космічний пісок,
наскрізний, безслідний здвиг.*

*Що таке Хортиця є?
Чом вона горлечком
в гирлі?
В які епохи гребець,
напівпідводник, гребце?
Бровасті ці небеса
стануть колись похилі?
Чубасті хвилі оці
були і є У.Б.Н.*?
Стануть колись У.Н.Б.**?*

* Український буржуазний націоналізм (аббревіатура КГБ;
прим. авт.)

** Україна ніби була (аббревіатура спадкоємців КГБ; прим. авт.)

СОНЕТ ПОЧАТКУ

Фавор-гора, явивши неспростовне,
Енея все ж Олімпом не обділить;
Дідона, зачерпнувши Дону вміло,
Інкогніто налле троянцям повні.
Ридати би хлопчині про духовне,
Копаючи у Калівці города,
Одного разу — дивна насолода —
Намалювавши щось-то невимовне.
Одначе, мозолятками утершись,
Він вирушить до Лаври по науку,
Аж лаврські, ще вкраїнські, страстотерпці
Лоби наморщать на таку спонуку.
Юдолі не зрікаючись при тому,
Коновалюк впаде в свою невтому.

«ПОБАЧЕННЯ БЕЗ СВІДКІВ (ЗА ШЕВЧЕНКОМ)», 1970

Хіба що кінь та Бог у небі.
Кінь же й косує. Ну а Бог?
Цього побачення перебіг,
можливо, навіть Лицях в Трьох
всебічно стежить. Як стукоче
до серця серденько! Які,
либонь, алмазом добрим очі
в очах втопилися, палкі!
Не видко збоку. Коню, де ти?
Кінь же й косує, підганя.
Енергій вічних силуети
біля енергії коня.

«СТАРА ХАТА В КИЄВІ», 1940

Старішої й нема,
у Києві принаймні;
сільськішої нема
в столиці всіх столиць.
Упала би давно
(бо й хилиться в не-тайні)
на двері та на вікна
предколиць.
Не падає. Чому? Білилось-фарбувалось
на совість (навіть комин!). То ж бо й є,
що білим (хоч прижовклим) і трималась,
тримається,
у сизім небі є.

«КУРЕНІВКА», 1946

Куренівка з цього боку —
присяйбо', — вкраїнське хокку:
сніг — куток — дими;
хто б ще мав собі мороку
з найбільшого боку
малювати кривобоку
в сизий час зими,
сівши під дими?
Що зимою — то ще й добре:
сніг присвічує хоробро
надважким димам;
і дарує тло привітне,
нетутешне, заповітне,
куреням-домам.

* * *

Поверх усіх прогресів човник паперовий —
поверх і навперейми; двійка — на кормі,
й на мачті — двійка: більша, крутоброва,
стан лебединий; лінії прямі
уздовж корми; із зошитка дешевого
човенце традиційне це пласке
(папір чи на півшеляга проклеєно),
чекає скоро дно його слизьке.
Але поки що хвилям не скоряється
човенце: мрії? відчаю? жури?
Гойдається й аж ніби приміряється
до когось двійка мачтова згори.
Але вгорі, над мачту, сонцем крадений,
ширяє — завалився на бочок, —
зривається в піке, невдало складений,
з п'ятіркою на боці, літачок.

* * *

Намалювати дощ над клеверищем,
означити його в кукурудзах,
де він своє-чуже справляє грище,
кукурудзами впився і пропах.
Піти із пензлем
за дощем на луки,
де верб шаблеподібні промінці,
а через луки — на горби розпуки,
сільських Голгот
умиті острівці...
Пройти усе й потрапити веселці
у сьому барву
в ту щасливу мить,
коли вона, веселка, натщесерце
у небеса вергаючи,
щемить...

СОНЯХ ТА СУЛТАН

Задивився на соняха млосно
Султан-Хан-Кукурудзенко: «Ах!
Я й не знав, як ти вмієш на кроснах,
поможи тобі в тому Аллах!»
— Тут ніякого дива, — сміється
тихо-сонях палкий з-під бджоли, —
нам же літо усім надається,
щоби ми хоч чогось досягли,
а боги нам усі помогли.
Хто на кроснах, а хто — на цимбалах,
на коні — мовби на качані...
Кожен має свій день і свій спалах,
хоче сам він того, а чи ні...

* * *

Літо минуло, нівроку,
осипалось небо в траву,
ступив очерет
ще півроку,
став по коліна в ставу.
Тіні ключів перелітних
прощають імлавість вод.
Сто павутин непомітних.
Сто зламаних перешкод.

* * *

Верби вже пожухли,
в золоті смертельнім
верби — вже; лиш вільха
вища від спокус.
Вільха — ніби рута,
соком ледь не стрелить

у мороз: мороз той –
хтивий свербиус!
Ген акацій двійко
на горбі так само
зеленіють попри
першу жовтизну...
Час ловити думку
у тугий підрамок –
з-між думок найбільшу,
з не-журних одну...

* * *

Гарбузи доспілі,
гарбузи строкаті,
круглі та горбаті,
ярі, наче жар...
Гарбузиння вугле,
плутане, рапате,
уростає в землю
протінями хмар...
Гарбузи тяжіють,
кожен – як планета
в космосі городу
ніжно мерехтить...
Осінь кличе зиму:
«Де ти, сестро, де ти?!...»
Гарбузи волають:
«Де, хазяйко, ти?!»

* * *

В траві рутвяній листя чорне.
Весело яблуко паде
в траву рутвяну, неповторне,
зникоме яблуко гніде.

Дощі — пройшли.
Морози близько.
Не вцілив яблука штурпак.
Невтоми слід.
Слідів слідисько.
Слід з яблуні в траву навспак.

«СТАРИЙ ДНІПРО», 1950

Це ще старий Дніпро,
ще без гнилих набряків,
тих варикозів, що болять очам.
Його русло — двигить,
його ліси — стоякі,
і небеса його — ще для полян, прочан...
У хвилях — тіні тінь,
розмита животворно,
а течія небес — ще в золоті вона:
упередк течуть, на захід,
необорно.
Вись кличе глибину,
і — мовить глибина.

«ВИД НА ЛАВРУ З ФЕОФАНІЇ», 1945

Провесни шляхи туманнії,
кров'ю висякли хмарки.
Вид на Лавру з Феофанії,
аж ніяк не навпаки.
Трави кровію зеленою
зворухнулися ледь-ледь.
Між алеї, над алеєю —
погляд, наче вірний кметь.
Погляд теплий — між студеними,
животворний — між пустих.

Погляд мислі цілоденної,
погляд, що і в сих, і в тих.
А — не вичах,
а — не втих.

«ВИД НА МОГИЛУ ШЕВЧЕНКА», 1954

Вид на могилу
з-поза вітряка,
де, мов, не все,
не всім іще змололось.
Обід удвох.
Розпряжено візка.
Розмова-мова,
неквапливий голос.
Очіпок білий,
але сивий чуб.
Сивенький волик,
та коса ще гостра.
Заплава голубіє, недохлюп,
гора Чернеча
вклалась, як півострів.

Дерево праворуч. Деревцята
вервечкують лугом до Гори.
Мова неба
дивна, непочата.
Мову тіней,
Боже, відбери.

* * *

Вид на Лавру — перший, сотий...
На Чернечу — ще один.
Пензель ходить, як... босота:
проганяючи бісоту
від духовних верховин.
Вид опівдні. Вид надвечір.
З боку сонця — вранішній.
Не прості — священні речі
осягати смій-зумій:
день по дневі, раз до разу,
крок за кроком, тупцю-туп... —
то скупуюючи на фразу,
то на суп не мавши круп.

ВЕЛИКОДЕНЬ — ВОСКРЕСІННЯ

Морожені, сварожені,
розквітлі все-таки,
мальовані-гаптовані,
яснять-пахтять бузки.
Бузками недобуджений,
встає прибузький люд —
красі бузковій суджений,
воскреслий звідусюд;
він ламле буйні кетяги
руками усіма,
він прикладає кебети
до квітки зокрема;
запнувшись неба хусткою,
без зайвого встида
над п'ятою пелюсткою
сміється і рида.

«РАЙКА», 1962

Не Райка — райське яблучко:
хупава, хоч дрібна.
А личенько! А горлечко!
Від рАна й до ранА
заспіває, підспіває,
вигойдує мотив...
Господь такою дівою
цей світ нагородив.

«ПІСЛЯ БУРЕЛОМУ», 1976

Пилка пісня бурелому
вже пройшлася. Залишила
обрізАни порохняві
від полеглих стовбурів.
Тиша після бурелому
вже набридла, надоїла.
Трави з-попід градобою
піднімає сонцегрів.
Поспішаєш? Зупинися,
зрозумій природи втому:
тут як тут — фата моргана
по слідах мільйонних ран...
Є якась найбільша правда
світу після бурелому,
тільки... ось вона щезає,
ось же ж він її ховає,
світ облямок-обрізан.

ПІСЕНЬКА МАЛЬОВАНА (ХРИЗАНТЕМНА)

Добре бути хризантемою, либонь:
над болото, над мороз квітки здіймати,
хоч мороз пече тебе, немов огонь,
замерзати — горя-лишенька не знати.

Добре бути хризантемою собі,
добре бути хризантемою для когось:
хоч лілово, хоч біленько, далєбі,
над снігами подавати квітний голос.

Добре бути хризантемою щодень:
пензля взяв до рук —
і що тобі той холод!
Цінь-цвірінь! — до тебе хтось,
хтось — дзень-дзелень!
Пелюстканий хай живе духовний голод!

Маєш бути хризантемою будь-що:
хоч гнилі дощі, а хоч дурні морози!
Надивившись на тебе, стали щоб
зеленіти, тупу-туп, сухії лози!

ПІСЕНЬКА НАВИРИСТ (1)

«Поспитають: «А хто це? А де це?
Чим платив за свої чудеса?
Як зумів піднятися до Серця,
а для всіх прихилить небеса?»
Поспитають: «Йому це — навіщо?
Інших місій хіба не було
у часи переміщень, суміщень,
коли все, що живе, — не жило?»».

Поспитають, якщо не забудуть
про такий свій пустий інтерес.
І чекати на відповідь будуть.
Та чи очі зведуть до небес?
А зведуть, то чи, ба, не опустять,
не прогавлять хвилинку-вдову,
коли Сила над обрієм пустить
сиву хмарку живу, як брову?»

Цикл 2-й

«СТАРА ШУЛЯВКА», 1943

*Сніг — калюжка — твердь — штахети,
за штахетами — подвір'я;
твердь, сніжок, тамті штахети, —
ритм посилює подвір'я;
ганочок, стіна будинку,
дах, дерев найближчих віття,
мево, небо непримітне,
майже зовсім не в клітинку.
Ритм назад вертає очі
до калюжки; найсвітліше
небо дивиться з калюжки,
відбиваючи охоче:
сніг, ще сніг, і твердь, й штахети,
й — де взялося? — деревцятко...
Рік чомусь-то сорок третій,
вік — який вже є — двадцятий.*

* * *

Відлига. Причорнілі бур'яни.
Передвесняно провисає хмара.
Воскресле благородство бузини,
шипшини розморожена окара.

Рожевострунна, лірна бузина,
трубчаста, хоч бери на самопали.
Вкорочена припишкла далина.
Сіренькі плямки... завтрашніх проталин?

Відлигло, то й від серця відлягло,
відлиглу проглибінь вбирають очі.
На посмітюшин скік наблизилось тепло.
Мороз чекає ночі на обочі.

* * *

Оповесні! Відлуннями весни
пружнасті кола бгають виднокола,
де скромна проквітучість бузини —
як правда гола.
Цвіт бузини: крізь біле — жовтизни
проникна сила лебединокрила.
Бузиносвітлі сутінням вітрила.
Бузинотеплі очамріння сні.

* * *

Щербатиться лісочком небокрай,
буруниться лісочком-ненарочком,
а зверху не вгаває сонцеграй,
перш, ніж усю туди гегепнуть сонця бочку:
на вищербі, на грайні бурунці,
на черкунці,
незрушні дибунці.

ЛЮДИНА З НОЖЕМ

Що ця робить людина з ножем?
А лозини втикає край фоси.
Назрізавши тих прутиків досить,
йде вздовж рову людина з ножем.
Чи заради весни в перебрід
подалася душа несвідома,
чи по собі zostавити слід
у той спосіб, який «не всі вдома»
у довколишніх селах назвуть,
припекло і потурило нагло?
... Устромляє в болото, як в суть.
В далину углядається спрагло.

* * *

Осокір не розвинувся; пішла
блідава сірість гіллям, гілочками...
Останньою вмирає омела,
конає, тлушта, до лихої мами.
А доці — ще тихіші — аж лиснять,
молодших осокорів обіп'явши.
Світ... омелі... мілішає... назавше?
Молодші осокори лопотять,
умерлого прощають осокора:
така пора, така година скоро!

* * *

Повстав весняний першоцвіт,
здійнявши рученята д'горі.
Подивувались білокорі:
«Який ти, в бібку, першо-
цвіт?!
І власні мечуть пиляки

Йому на квіття, на листки —
така негадана сперечка.
А вже перецвітання час
плуганитися, як свічкогас,
і передплужник десь тут недалечко.

* * *

Зеленішає, то й зеленить
спідничину зелена трава,
а всіляка там вічна блакить
переблякло у безвість сплива.
Під очима — зелені синці
життедайно ятрядься, ятрядься.
По траві, межі трав манівці,
не обманюючи, манять.
Поруч сивих — зелені літа:
поруч, поруч та й — мимо, навкіс...
Проліта, проліта про літа
зелен-сад, зелен-луг, зелен-ліс.

* * *

Дебелий глід дотрушує пелюстку,
її недбало вловить кропива.
Хрущів останніх металеві згустки
поблискують у зав'язях; людва
на обрії, мов, буряки шарує,
чи так собі доточує віка?
Глід задивився,
глід себе не чує.
Хрущів остання радість нетривка.

* * *

З поміччю Божою й сонця
тисячу наконечників
підносить над світом сосна,
і кожен — несхибний,
безпромашний,
і кожен — цілющий розвеснено,
і кожен — фривольний, аж трепетний,
м'яке передвістя рожна...
Сосни священна війна.

* * *

І води, і доли розверзлися,
всяк суций своє верзе;
бо всі, хто замерз, розмерзлися,
і жаба жабу везе.

За жаб'ячими перегонами
незчувся — вповільнився день,
бутонами перед бутонами
хизуючись, ніби Журден
поезією перед прозою:
це — добра ознака ознак,
бо хоч би хто що тут зморозив би,
не рушаться жаби навспак.

* * *

Так весну малював за будь здоровий,
так догоджав їй,
що зробився сам
весняноликій і веснянобровий,
відкритий навстіж, наче той Сезам,

що перед тим був таїна о тайнах.
Малюй — і станеш: істина фатальна.

* * *

Мурашники — фабрики тиші
ранкової; на тишу ранкову ранкову росу
і сни опівнічні свої
переробляють. Там-там! Мурашники —
фабрики тиші і в полудень;
полудня дзвінкість довколишню,
ту, що була і що буде, о Господи, —
всю перетворюють! Всі голоси —
суголосся, і викрики, й гавкіт собачий, —
у тишу спресовують:
видко й глухому це, видко, та й вже!
Фабрики тиші вони ж і вечірньої,
найдосконалої, що і розходиться
звідси довкола; універсальної
тиші тишеної, тиші із тиш,
інгредієнтом якої — загавишся —
станеш і ти, що в підніжжі мурашника
мудро стоїш: будь він хоч би й мальований
фарбами скромними, хоч би й останніми:
Анти-Везувій такий собі, Боже ж мій,
фабрика тиші без вихідних.

* * *

Купи гною на вгороді
свіжовивезені —
соковиті бутерброди
смаку матінки-природи,
курми видовжені.
Кури — теж природи ротик
перебірливенький,

поміж півнячих еротик,
перебірливих на дотик,
перебігливенький.
На вгороді купи гною
найспокусливіші,
соковиті глибиною,
переніжені весною,
соко-курр-ливіші.

* * *

Біла стежка в зеленому житі,
білохмарка в синьких небесах.
Білоспекою вени налиті,
смолоспекою зліплений птах.
Сонцemoжно пишається спека,
але хмарка хмарину зове:
«Відгукнися, сестрице далека,
будем брати живих за живе!».
Високосного літечка драма,
суглинкові розрепи-грунти.
Бурчаки будуть бігти ярами,
будуть блискавки крихко рости.

* * *

Рівчак-бурчак
суглиницю несе,
і піниться суглиниця... медово? —
розбевкана у зливах пречудово,
розцвічена будь-чим
на все-про-все:
торішнім листям і зеленим листом,
відчімханим, і віхтиком сінця,
і яблуком, невчасно урочистим,
рум'яноликим — аж до корінця...

Портрет-апотеозо рівчака,
суглинисто ясного бурчака,
що, може, мріє собі
стати яром,
внутовуючись ген під чорну хмару:
якої тема проситься також
окремо протемніти-прояснити,
явивши блискавиці жовті квіти:
медвяні, ге ж, суглинисті,
атож.

* * *

Мухомор до мухомора —
п'ять у ряд, —
мухоморний, відзігорний
йде парад.

Йде-стоїть, стоїть-минає,
та однак
першим літо проводить,
першим осінь зустрічає,
позаяк:

мало є охочих з'їсти
мухомора хоч би грам:
навіть хто із ним сумісний,
красний, аж червоний сам.

* * *

Таке відкрилось небо, наче око,
задивлене очисько десь туди,
куди його опуклість одиноко
напружена, як диво коляди.

Відкрилось небо з-поза туч обвислих,
відкрилось ненадовго, саме враз,
але таке прозірне, осьмомисле,
немов би то наснив його Тарас.
А може, й... справді? Клубочінь енергій
вбуравлюється, всотує, манить,
ввергає і немов таки увергне
у безміри, де свіч-свіча...
чадить?

* * *

Озима рідесенька, як чубчик,
виходить з-під морозів у весну.
Пташа вціліле, тисяч верст заручник,
над нею тче нову височину.
І неймовірно радісно пташати,
що є внизу екран озимини;
і сонця скрізь, на кожному, печаті
проставлено:
«Зимо, не зазіхни!»
Озиминою літу порадіти,
озиминою втішитись жнивам...
Як сонце світить!
І пташина світить:
сіренька цятка — серця спів і гам...

ЧЕРЕШНЯ ПОНАД ДОРОГУ

Цвігеш усім,
собі перецвітаєш,
а плодоносиш... тлуму ненажер.
Сяк-так гілля роздерте заживляєш,
підклеюєш; морозами всихаєш,
дощами підгниваєш, пропадаєш;

розчакнуто довкола позираєш:
який би — чий би? — пензель зглянувся тепер?

* * *

Від провесни на відстані рожна
(ще сніжкою останньою докинеш)
тичинкою мальована весна,
пелюсткою доточена весна
світає-вечоріє понад кпини.
Від провесни поволеньки в проліто
вросте колись, в'ясниться, уцвіте;
дощів і сліз, ой, буде ще проліто,
розліто, недоліто, переліто,
дощів і сльозеняток, як на те.
Поки зозуля виучить урок,
аж їй повірить знов очеретянка...
Від провесни до правесни — лиш крок,
від провесни в проліто — тропотянка...

* * *

Примулі кактус — не товариш,
геранька олеандру — теж.
Вставай, хто мариш,
хто не мариш,
цвіти, бо не перецвітеш!
Як заздриш флоксу, начувайся:
флокс не засвітить ліхтаря
тобі, щоб уявити вальса
чи прю, де зникає пря.
Вазон вазону хоч убого,
а підіграє при біді:
на дні... вазона світового,
на хлорофіло-коляді.

«РУЇНИ УСПЕНСЬКОГО СОБОРУ», 1944

Вибух... убив?
Поранив.
Не віру. Не вічність. То — що ж?
Віру-не-віру в тирана,
тираниченків лож.
Сяйно лежать руїни,
мудро вціліла Стіна —
наріжна стіна України,
знов вкраденої... Однак
спрагла цей раз не Успіння,
а Благовіщення,
вродить, ще вродить руїна
єр переміщення...

«ВИД З ШУЛЯВКИ НА МІСТО», 1945

Шулявка дивиться на місто:
дзвіниця висвітилась, ні?
Рік сорок п'ятий кашу місить
у світовому казані.
Шулявська бабця шкандибає,
на латку снігу вибріда.
Шулявська паморозь літає,
кривава, гостра, молода.
Шулявка місту — не завада,
не конкурент, не пацієнт.
Шулявка рада і не рада,
що не розбахкана уцент.
Селянських верб гурток несмілий,
дахи, ослизлі від тепла.
Щезає ранок відболілий
димком рум'яним стовбула.

* * *

Біла коза — біла, як день,
чорна коза — чорна, як ніч,
сірий пастух — сірий, як цап,
але до осені ще задалеко.
Яро цвіте гордий лопух,
батожить небо Петрів батіг,
а придивися — одна на всіх
в небі цвіте таємниця.

«КИЇВ. ЛАВРА. КОВНІРІВСЬКА БРАМА», 1947

По війні війна материками,
тихо затихаючи, гірчить.
Її світлість Ковнірівська брама
святомирно, навстіж мерехтить.
Щерблена — достоту неущербна,
цілена — зціляюча однак;
мов би й це при ній неділя Вербна —
сяєва-просяйва
горній знак.
Двориками, взвозами, дворами
підійти — що вічного дійти.
Київ. Лавра, Ковнірівська брама.
Навстіж присусіджені світи.

«СТАРІ ВЕРБИ НА ОСТРОВІ БАБКА», 1973

Крізь тріумфальну арку верб старих, трухлявих,
туди — з онукою бабуся молода,
сюди — самотня осінь, моложава:
не розминулись — шкода і шкода.

Як розминутися під цими небесами,
що втомлено на верби обляглись,
на цій дорозі, що протряхла саме,
при цім ставочку,
що дощами впивсь?
Стара верба стару вербу тримає:
так — аркою — їх світ
й запам'ятає...

* * *

Клейка рожевість конюшин,
іржання сонця всепроникне;
видіння крупів, грив і спин
в сліпучій куряві зникне.
І конюшин тонка смага
услід печалитися буде,
і хтось просвітлений, як Будда,
мантачку виронить в лугах.

* * *

Зітхнуло літо восени,
гигоче осінь повногруда.
«Тре' відкілясь чекати чуда», —
всміхнулось літо восени.
Гукає літу: «Ти — моє!» —
вкраїнська газдовита баба.
Зрухнулось літо, надає
ходи і лету — кризь єдваби.
Єдвабно жужмиться жорства,
єдвабно рветься павутинка,
чиясь вогниста голова
між крон визбирує патинки.

* * *

Хмаринку хмарка непомітно витре,
вже витирає, вогка і легка.
Солом'яним бичком вагітна скирта,
по-скитськи добродушна і жарка.

Солом'яного родичі бичка
сидять на призьбі, впаяні у призьбу.
Ніхто бичка не купить з молотка,
ніхто й не вкмітить, бігши по харизму.

Однак бичок... либонь, що принесе
(бочком-бочком, сосни смолою, бицю!)
як не багатство, то бодай те-се:
шипшини шпичку, барвочки вербиці,
колючих душ напівопалу глицю...

* * *

Перецвітання соняшників. Бач:
немовби дитинча старіє раптом,
і літо пригасає многократи,
і дощ бреде, як сивий спотикач.
А соняшників очі — не пусті —
таке щось бачать, дивляться у душу.
А горобці сіресенькі, прості,
їх вишити летять — «за милу душу».
А в'язуваті соняшників шії
подекуди вже сохнуть як стій.
Не відвертайсь! Казав поляк: «Niech żyje!»
Й ти не согірше мовити зумій.

«ІРПІНЬ», 1953

Земля полянська воскресає
Ірпінню, містом Ірпенем,
недолю-доленьку латає
то березнем, то вереснем...
Озимини зелена латка,
глибока прозелень лужка,
дерев обчухрана громадка,
холодна синява ліска.
Розсунув вітер сірохмар'я
з-над обр'ю понад горби.
В подвір'ячку Іван-та-Дар'я,
понад хатами... голуби?
А лівий пагорок — крутіший,
а три берізоньки на нім
землі безрідній найрідніші,
русявії, щади їх грім.

«ДОРОГА В ЛІС», 1976

Одна дорога під листям,
по листю — доріг мільйон,
златаво, черлено, барвисто
беруть дороги в полон.
Куди б не ступив — дорога
простелиться і поведе:
до серця лісу? до Бога?
у схрони? в найближчий Едем?
Тому ступити не просто,
так важко, злетіти немов.
І тисне на серце простір,
і кличуть дороги знов.

«БУЧАЧ. БІЛЯ КИЄВА», 1957

Стіжки ввібрали сонця, призбирали
і притінили копанку. Яка!
Смоли чорніша, копанка стіжка
підтінює за звичкою: бувала!
Стіжків, еге, пережила немало,
сто тисяч сонць вмістила і хмарин;
когось колись, можливо, заковтала:
якщо був... ні, не сучий — вражий син.
Понад стіжками... вільха-розморин?
Ще вище — небеса. А далі, далі,
за сінокосом підлісок... містралі
намріює відважно сам-один?
За лісом — горб: скрижалиться — віки,
але тривкого аж чогось такого
на нім не видко ніби. От стіжки
й дражнять, і передражняють старого.

* * *

Ставок, приставлений якимсь-то
до вигону і крайніх хат,
не випарувавсь, сонця брат,
не витік, не утік, не вкоськавсь.
Обріс шаблестим верболозом,
очеретами; день при дні
заіснував тихенько в Бозі,
не випарувавсь на морозі.
І щось таке, неначе... розум
в його темніє глибині.

* * *

Струни бабиного літа
рве чиєсь — чиє ж? — відлуння.
Недорвавши, затихає,
блякне у тривкій траві;
це непрошене відлуння,
нерозгадане відлуння
гасне тут, не там, де вирій
прочинився незглибимо —
вічності щербатий рот;
то й сюди, сюди спадають
струн обірваних протині,
наче тут, не там, судився
інший ірій — назвороть, —
от немов глядач в іконі,
їм, надірваним увіч.

* * *

Чи їжака непевний слід?
Чи тінь від перекотиполя?
Чи, пак, навідувався рід
із вирію тропою болю?
Синіє гостро далина,
прослизла паморозь і тане.
І сліз не вистачить, не стане:
сліди степлити щоб до дна.

* * *

Квітує запізнілий хміль
понад поспішливу шипшину,
хмелить передосінню днину,
риданих призвідця та весіль.
Квітнопрозорі шишаки,

рясніші виноград важезних,
легкіші бантиків помпезних,
гойдаються над шпичаки —
упавши в око, вже хмелять
і зваблюють, і улещають:
то в удовиці ночувать
(як на шипшині зимувать),
то вдома не бувати навіть.

* * *

Між приморозків — череда:
п'є обмілілого болота
і доцвітає світло-жовто
задля знахарського труда.
І виглядає ту, яка
пройшла б із ревом, ремиганням,
насіння не із будяка
взяла в світи для розсівання.
Будяк довірється вітрам,
а череда — лишень коровам
та — плахтам, трусикам, штанам,
колготикам буйноголовим
(сиріч, буйноколінним, ге ж:
таким, що, вгледівши,
помреш).

* * *

Янтарна хмарка, бурштинова:
це рій розбурканий летить.
«Цікаві!» — дивиться корова.
«Щасливі!» — кізка шамотить.

Пора ледь-ледь післяранкова,
до вечора б усім дожить.

Янтарна хмарка, бурштинова,
тремтить, здригається, дзвенить.

Життя осідлого примова,
відтінків значень не злічить.
Янтарна хмарка, бурштинова.
Вощано-крепова блакить.

«ХМАРА БІЛЯ ЛАВРИ», 1965

Хмара біля Лаври
волоче крило.
А по цей бік — сяйво,
живе сяєво.

Мимо Лаври хмара
боком та бочком.
А сяєво грає,
як святий смичком.

НЕПОЧУТА ПІСЕНЬКА

Гілля і листя,
краплі та бруньки;
в краплині — промінь,
в бруньці — таємниця.
Листок зчухнувся,
й не-пе-ре-лив-ки
з-під черешка утеклій
крапельниці.
Життя і смер'... лабораторія!
Життя і смерти зустріч-перетікання —
гіллів, і листь, і пензликів історія-а-а:
я-ти-ми-ви-вони-Воно-спіткання.

МАЛЬОВАНА ПІСЕНЬКА ПРО ВЕСЕЛИЙ ДЕНЬ

Веселий день, весела ж і жура —
спливає за веселою водою.
Нудьга зелена, сіра і стара
хвилиною минає золотою.

З-під мосту не вертається луна,
у тиші тиш дзвінкоче передсердя,
і дівчинка, лайдачка не сумна,
висміює тебе не спересердя.

Цвіте пирій, міцніша бузина,
веселий день навчися шанувати.
Мішок пашні, попутній до млина,
дорогою береться жартувати.

Жартуй усяк, хто не порожній сам, —
мішок ти чи особа заповітна:
веселий день вчикрижить, наче крам,
кажан — летюча миша непомітна.

ПІСЕНЬКА НАВИРІСТ (2)

«Куди цвітеш, найменша мальво,
куди бутонами спішиш?
Уже синець зацвів імлаво,
напівзносився вже спориш.

Куди летиш, спізнілий пташе?
Кому вронив своє перо?
Там смерчі, бурю перейнявши,
зчинили в небі Ватерлоо.

Пощо, душе, перо знайшовши,
до мальви на пораду йдеш?
Уже синцю туманний ковшик
щербив свою холодну креш».

Цикл 3-й

«КИЇВ. СОФІЯ. ЗАПОВІДНИК», 1963

*Дахами всніженими, білими
голінний погляд не спішить,
над кронами ламкого інею
крилатий погляд полетить.
А — долетить? Шоломно-випукло
підноситься Софії храм
у небо, що в сльозу не витекло,
не перекроїлось на крам.
Хрести — людськими силуетами
у небесах живлющих, бо
десь тутай, між домами ветхими,
Надія, Віронька, Любов...*

«ЮНІ ГЕОЛОГИ», 1954

Ще, може, не геометри
і навіть не географи,
четвертий, може, клас.
Але уже — геологи:
після дощу якраз!
Після дощу великого
вода несе, розтринькує
все, що цим разом вимила
з гори, з-поза гори...
Щось десь, ага, відкрилося,
а щось десь замулилося,
намацуй — кров аж виступить, —
але у корінь зри!
Бабуся нагодилася?
До ради знадобилася,
між поколінь місток.
Що може бути кращого?
Заняття не лядащого
складається гурток.

«ХАТА В КИРИЛІВЦІ», 1970

Не хата — гриб-боровик,
саме-саме дospelий,
такий собі боровик,
від заходу — красноноговець,
а ще й підберезник, — гібрид,
от тим-то й пари не має
і сам просто неба росте
(ну, тобто сама) і — в землю;
а соки цупить з небес
і небесам повертає.

* * *

Купа втомленої цегли
біля втомленої стежки,
хати вічної навпроти,
як ледачий пес, лежить.
Чи свого долежить купа?
Пес-лінух очима лупа.
Сонце втомлене, осіннє,
понад усіма висить.
Тут би вкупочці-укупі
дати лад розлеглій купі...
Хто ж то — знати б — вийде з хати?
Хто до хати приспішить?
Купа зраненої цегли...

* * *

Дрюччя промокло і злиплось,
листя прогнило і згнибло.
Небо із хмарами звиклось,
дятел прицілився звикло.

Літа, звичайно, що шкода,
але чи дятлам тужити?
Не заважає погода
липнути, гнити і жити.

«КИЇВ. ВИДУБЕЦЬКИЙ МОНАСТИР», 1955

Вершаться куполи, немов тополі
чи готика, опущена в барок...
І зелень в куполах мідяносолі,
і рукавці Дніпра зеленосмолі
в чеканні сонця, що його вже строк
минає цілоденний: у сухмар'ях,

розсіяне в повітрях, в туманАх,
воно сочиться, і таки ж немарно,
просочуючи світ цей, яко наг...
Тако і сокровенного предтеча
по цей бік
і по той бік
Видубеча.

«КИЇВ. ВИДУБЕЦЬКИЙ МОНАСТИР», 1958

Бузки відважно і хупаво
супроти зеленавих бань
і золотавих поконань
стоять, неначе власну Наву
навершують
у ранню рань.
А зелень листя — зеленіша,
покрівель, свячених давно;
а синька вод — небес тепліша:
не синька вод — небесне дно.
На обрію стіну зіпершись,
тяжіє віко піднебесь:
хрестів і вікон бачне днесь,
до того ж, бач, не тільки днесь,
і не востанне,
як не вперше...

«ЛАВРА. ГОРА», 1961

Осінь гору не минає,
але, прагора,
зовсім не нахолодає —
ніжитья, стара.
Вітер, листя позірвавши,
ні, не остудив;

небо, зизі хмари славши,
дощем-градом відшмагавши,
вже не має злив.
Листя, впавши, подолинне,
також зогріва.
А з-між листь черлених... глина?
Червінькова, горловинна,
тепла, мов жива.

«ЛАВРСЬКА ДЗВІНИЦЯ», 1959

Лаврська дзвіниця оглухла з мовчання
того, яке понад всяке ячання,
та й бовваніє, глуха.

Лаврська дзвіниця осліпла з наруги,
та й на своя не видибує круги
понад юдолю гріха.

Укалічіло стоїть за прикрасу,
німо німує... до слухного часу?
Де він бариться, час той?

Мовби допоки що — неукраденна;
але неначе спавучена денно,
манена нічно: «Постой!»

«ПАРК ІМЕНИ ПАТОНА», 1957

Парк імени Патона,
у призимі крап-парк:
там — Лавра безборонна
за сплетивом гілляк.
Тут — сіянці ялиці
зросли вряди-годи;

там — тіні міднолиці
у пошуках слюди.
Там — згустки неба, ніби
оплавлений свинець,
й розчімханого німба
чи грець, чи перунець
збирає у яснець...

«ЛАВРСЬКА ДЗВІНИЦЯ», 1959 (II)

Сьогодні дзвіниця,
мов, не височиться,
побачена втомленим зором з-за крон.
Немов не дзвіниця, а тиха бійниця,
занедбана воями
різних сторон.
Або — не бійниця:
ногами слониться
(ногами-колонами, Боже, прости!).
І можна на неї дивиться-дивиться,
і можна крізь неї
до себе дійти.

**«КИЇВ. СОФІЯ.
ВОРОТА ЗАБОРОВСЬКОГО», 1959**

Заборовського ворота,
не ворота — забороло;
снігу кладено на мури,
щоб ні мурів, ні воріт;
понад січень, через лютий,
аж до березня комоло
мур гребінчастий проляже,
розділивши мир і світ.
Сніго-іго-пересніго,

листо-чисто-проречисто
перегранюючи віття,
перетінивши кору...
Й поїд банями Софії
хтівши прилягти плечисто;
тільки ж там зеленим гонтом
рчить софійне: «Не умру!».
А по гонтові — драбинка,
теж немовби з хлорофілу,
не драбинка — гостра спинка...
а по ній... ходою хтось
вже пройшов? не забарився?
знизу вгору доступився?
чи... згори собі донизу
непомічений пройшовсь?

«ЛАВРСЬКІ ГОРИ», 1960

Невисокі гори,
деревцят чота.
Небеса прозорі,
тиша золота.

Висота кругліша,
нижчає тепло.
Тиша — шурхитніша.
Тиші намело.

Чагарями червінь
ближчає до віч.
Бути би печерам —
хоч би й потойбіч.

Бути б не змоглам,
бути б не здаля:

щоб не охолола
праведна земля.

Мимо — тьми теменні,
мимо — Людський Син...
Гори сокровенні,
гори без вершин...

«ЛАВРА ІЗ ПАРКУ ІМ. ПАТОНА», 1962

Сніг травою тішиться невтомно,
та не подається ще трава.
Лавра з парку імені Патона
вже зимОва, ще не зимовА.
Мама щось пояснює дитятку
при лавчині, в першій далині,
де екран дерев до цятки цятку
об морозній ліпить новизні.
Лавра далечінь возносить другу,
Лавра опускає височінь,
наморозь гамуючи муругу,
паркові прощаючи спочин.

* * *

Небо супиться, тин не заступиться,
радо шкіриться чорноземля.
Горошку духмяного рідна настурція
в першу краплю листочком вціля.
Барви барвно назустріч зіщулились,
моросява хмаринно хльосне.
Квітка квітці: «Розтулимось? Стулимось?»
Сонях соняху: «Цур, мене!».

* * *

Квіти канни
по-індичому голосять,
квіти канни аж ніяк
не хочуть в осінь.
Але їх наздоганяє сив-мороз,
і назустріч вийшов сивий хтось.
Гострі крила гострять
квіти канни,
на всі боки пнуться шишаками:
щоб найгірше вчасно не збулось!

* * *

Двісті мільярдів світлових років
світло зірки нової йшло,
і гостро проклюнулось в небі високім,
до смертного ока сей вечір дійшло.
Хоч неба, кажуть, насправді немає
(оптичний, мовляв, принагідний ефект),
розходитьсь світло, пливе, прибуває,
роз'ятрює сфери розклепаний склеп.

* * *

Кора верби прозеленіла,
і розмерзається город;
і скрізно сіється клич-зілля,
і з боку вітру перешкод
на те ніяких; очеретом
хитає вітер. Не вхита!
Хвиляста прозелень-верета
горбами-долами верта,
мов скатертина самобранна:
для цих курей, тих боцюнів,

які ще снігом крила ранять
десь там, хмар снігових на дні.

* * *

Спогадує стара верба,
бравує вільха-малоліток
на тлі просвітлому горба,
який уже у вечір в'їхав
підніжжя боком; бересклет
вербі та вільсі не товариш,
крихкий, зманіжений естет,
сам із собою тет-а-тет,
сам-собі-мариш...

* * *

Рілля добігла виярка навіщось.
Понад ріллею чорних трохи крил
і диму від багаттів двох зловіщих,
де при шампурах не шкодують сил
якісь, либонь, всесильні із наїжджих,
когось бундючно шкварячи собі.
Із виярка туманець оком свіжим
усе запам'ятовує собі.

* * *

Капусти білої над памороззю тема,
капусти синьої у темі тій мотив.
З ліловинкою обіч хризантема —
рожевости тонкий
паліатив.
Просякла, соковита по-жіноцьки,
ліловинка пружнастіє проте:

як степовий безсмертник, пане Коцький,
як степ, що увіткнувся в лісостеп.

* * *

Підпільник-мак посеред кукурудзи
сяк-так цвіте, аби перецвісти,
із-під тичинок видобути гудзик, —
застібку літа, застібку-кургузик, —
чужих очей сюди не навести.
Задля куті цей ризик, всім відомий:
цвіте-недоцвітає, перецві...
Пелюстка звисла, наче в тексті кома,
а «гудзичку» вже мак... у голові.
Могла би бути й макова олія,
не вимачати пензлями, — така!
Навкруг городу — світу веремія:
сороці в око впала маківка!

ШОВКОВИЦЬ ТРАУР І КАЛИН

*Пам'яті Пилипа Степановича
Білого, що в подвір'ї плодоконсервного
заводу вирощував сіянци всіх кісточ-
кових та зерняткових, а Вінницею хо-
див зі складаним кривеньким гострим
ножицом садівничим: щоб, розговорив-
шись, навчити першого стрічного
найкращим способом окуліровки.*

Ще жодного разу
не родили так рясно,
отак же й красно:
ягоди, чорніші крові венозної,
чорнять-червонять,
червонять-чорнять
всіх і вся

на вулиці Данила Нечая...
Це — траур:
не вмівши інакше,
всі вінницькі шовковиці —
чорні, рожеві та білі, —
цього першого літа на нове століття
сходять соками,
зародили будь-що-будь:
«Покинув нас Білий!»
І голосять, голосять — на всі кольори,
аж здригнулись калини поза Містом Старим:
«Хто без нього насіннячко наше в землю
вкладе?
З наших пагонів відсадки хто відведе
і розсадить?
Де ти, Білий, з ножем своїм світлим, ну де?
Сива, блідо-зелена печаль наша
і чорна,
дірчаста досада!..»

МАЛЬОВАНА ПІСЕНЬКА СТАРОГО БУРУНДУКА В САМОТНЬОМУ ЛІСІ

Співає павутинка,
а хтось її не чує.
Співає павутинка,
що вбили павука.
Співає павутинка,
а хто ж її змалює?
Хто павука оплаче,
якщо сльоза глевка.

Ой що ж це, добрі звірі,
ну що на цьому світі
настати дуже хоче —

бодай би йому грець, —
що хто на темну силу
сплітати вміє сіті,
то він живий ще ниньки,
а вже на завтра — мрець?

Скажіть, не приховайте
всю правду, звірі добрі,
всю чисту, звірі чесні,
скажіть, яка вже є:
чого це знак геройства
кладем на одороблі,
а майстрові за діло
ніхто не воздає?

Подерта павутинка
метляється на вітрі,
дзижчить зелена муха
свій переможний клич,
але на в'язах, звірі,
ще маєм по макітрі,
а в пам'яті тримаєм
Мотив Мотивович:

«Співає павутинка-а-а!..»

ПІСЕНЬКА НАВИРИСТ (3)

«Ясен уміє
бути кущем,
коли не дають зрости:
корінь за хмарою,
листя за дощем
видивлять всі світи.

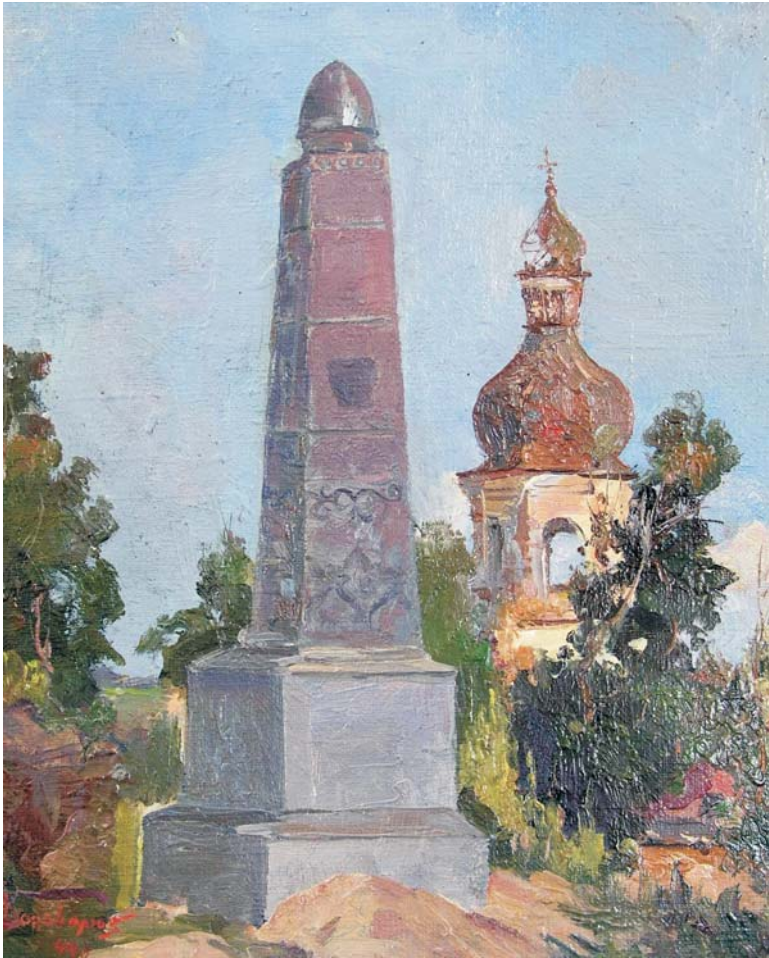
Взимку зігріє грубку вдови
гілляччя зелене, як мох:
полум'я жару наробить диви' –
полум'я – юний прабог.

Попіл за вітром піде на город,
свиням піде вугляк,
ясену замість яких нагород
вернеться дим-одинак.

Ясен бруньками прокліпає день:
вціліти корінням хоча б!
Дуже повільно весна не йде
до межового куща».

Цикл 4-й

«ПЕЙЗАЖ З ПАМ'ЯТНИКОМ», 1969

*Брутально, хтиво, переможно
чавун ввігнавсь, церковцю понад,
у безмір неба і безбожно
ятрить, ятрить небесне лоно.
Та, величаючись безплоддям,
вглибаючи, маліє мовби,
чорнішає чавунна ковба,
глухішає бетонна бодя.
В церковці ж драній вітер свище,
ой, свище, свище, аж співає:
в церковці драній та ще й битій
наскрізно Бога прославляє;
і світло тихе від церковці,
м'яке, шевченківське світіння,
спливає мимо світла сонця,
упоперек, у безгоміння.
Дерева — зеленню до нього,
кущі й собі — до того світла,
бо чорна пам'ять дуже вбога
у днину вгепана, мов кітва.*

«КИЇВ. БОТАНІЧНИЙ САД», 1941

Тіні від дерев важкі, липкі,
лава, ніби з тіней тих відлита;
профілем самого Світовита
скраю лави... київський Левкіпп?
чи Платон сучасности цієї?
Там же далі, в глибині алеї,
одягом яскравим мерехтять
діви й жони, щонайбільше п'ять,

там такі собі анти-камеї.
Поміж тіней — сонця гострі смуги,
як металу різані листи:
там, де смуги; Там он — як кольчуги:
де вдалося променям пройти
поодинці...
Золотарством та слюсарством чорно
бавиться природа-ремісник.
Сорок перший. Середина червня.
Ботанічний сад до червня звик.

«ХАТА», 1942

Чорна-темна,
але не без вікон.
Кепські вікна,
а не без дверей.
Стіни випнуті,
наче вагітна,
себто повна хата людей.
Може, й так воно,
тільки ж нікого
із людей не видно в вікні;
то ж: чи звернуті люди до Бога,

чи... до дідьчих слідів на стіні?
Там же, певне, такі прямокутні,
наче вікна, дідьчі сліди...
А сміявся б той дідько на кутні,
люльку смикав туди-не-сюди!

**«ПАМ'ЯТНИК ЖЕРТВАМ ФАШИЗМУ
В МАКОЗОВІ», 1965**

Над ставком, над болотом
чорнющою призмою
чи то жертвам фашизму,
чи самому фашизмові,
пам'ятник в стилі «дешево и сердито» —
монументальний тяп-ляп:
вгорі шпичастим чавунним наверхшям
небо скородить (щоб янгол не вештав?),
внизу затикає той світ, наче кляп.
Щось же й написано — не прочитати;
братчики-квіти при ньому, щоправда,
саджені, видко, під дощ.
Видко, що пам'яти, отже ж, немало:
отже ж, орда орду відігнала —
ця, що серцям найдорожч.
Сентиментальний в човенці рибалка
тим уже рад, що запруджена балка,
що не бракує води.
Звісне казавши, вода ставом стала,
пам'ятника ж то ся не сподівала:
Господи, не приведи!

«КАЛІВКА. МОЯ ХАТА», 1970

Чи хата, чи яскиня?
Дерева заступають.
І так аж заступають —
крізь неї проросли.
Дебелому гілляччю
ніжненько вторить павіть,
аж хата (чи — яскиня),
немов з-під омели,
з-під них ледь прозирає,
шумить... не нарікає.

«ЛАНИ ПІД ЛІСОМ», 1971

Лани ліс потіснили,
вляглися попід лісом.
Із лісу точать сили
собі лани-гульвіси.
Відомі марнотратці,
ге ж, золоті лани, —
ерозіям всім братці,
хімічені з весни.
Хіба як все процвиндрять
веселої доби,
присунуться, промимрять:
«Ой, лісе, пособи!».
Те на увазі має
про всяк випадок ліс:
насіння запасає
на всіх таких гульвіс.
Немає коли бити
з ланами баглаї,
бо має заростити
залисини свої.

* * *

Вербами порОсла гребля,
лозами повітря жовте:
схоже, це неділя вербна
п'ятницею хвилі котить.

Хвилі ніжні, розмаїті,
то вітальні, то сакральні,
то якісь незнані в світі,
то якісь аж... повивальні:

з-поза греблі, понад ставом,
лугом-лугом, берегами, —
над сільце лебедостанне,
на садів-городів гами.

ДОЩ СЛПІЙ, НЕГАДАНИЙ

Пленер з повітки — дроз і дроз,
як погляд з затінку на спеку;
і раптом — краплі, дощик Бож.
Перехрестись,
бо ж дощик Бож —
перебігом:
з Варяг — у Греки.
Хоча й зовуть його сліпим,
такий, при сонці перелітний,
він — зрить, тож і його уздріти
зумій. Так у туманах дим
ти вмієш пензлем вирізняти.
Бог зна для чого, пане-брате.

М'ЯТА КІНСЬКА

Кінська м'ята — зілля зацне:
серед літа в осоці
довго вечором не гасне,
квітно світить манівці.

Манівці ж то звідусюдно
через м'яту навпростець,
через кінську, неостудну,
свій означають манець.

Ще якого супостата
ізманити б ще куди?
Кінська м'ята да не прим'ята.
Поруч клав... кентавр?... сліди?

КАЛАЧИК З РОДИНИ МАЛЬВОВИХ

Калачик, мальви родич бідний,
на стежці болісно цвіте,
півколесом, рожевоцвітний,
цвіте з порожнього в пусте.
Бездомний пес
здіймає ногу
на те цвітіння раз по раз,
людська нога штрикне спрожогу,
повикаблучується враз.
Потому кури та коти
своє довершать розвесілля:
щоб пахнув гірше блекоти,
хилився нижче спориш-зілля.
Калачик — родич найбідніший, —
аж верне мальва, кирпу гне, —
найзеленіший, найкругліший,
най-най-най-най, най-не-не-не...

* * *

Ячменю колос висипався розчерком,
остючиться, проміниться, яснить.
Овес через дорогу, доморощенко,
крилатіє, солодшає, ситить
повітря тепле. У повітрі теплomu
не звірюється сонячна перга:
щоб духові родючости, утеклomu,
сюди попутня трапилась юга.
Та й тільки ж то. Прославлені, окрадені,
останню силу віддають поля.
Порадами, парадми, розрадами
тріщить ефір самого себе для.
Ячменю колос літу дня доточує,
вівса стебло й собі на тім стоїть.
Дорога їх балачку піддохочує,
над ними підпадьомкає зеніт.

* * *

Лісостепи здригнулись під плугами,
вирує мрево,
в'ється сил аркан,
тремтливо гусне донебесний гамір —
весняний незглибимий океан:
він хвилі котить — ні, не ковилі,
розгойдує... а майже кораблі!
Він все таке та інше виробляє —
він колобродить, пучиться, жбурляє
мільйоннотонний мерехткий планктон,
аж крешуть іскри хвилі... Це не сон,
не сон, але п'янке безсилля пензля
на мить мариністично окує:
щоби ще глибше углибати в стезі —
в лісостепи, у рідне, у своє.

* * *

Старий естет у ватянці та ватяних,
вушанка дотикається до вух,
старий естет із пилкою-ножівкою
(з кишені садо-ножиці стримлять)
вознесений щаблистою драбиною,
як видко, на вершину життєву:
у кроні груші вдумливо орудує,
хитається-вагається, проріджує,
проріджує-вичісує-зачісує;
себе на місці сонця уявляючи,
вимірює, примружившись: чи добре буде вже,
чи кожному майбутньому листку
та пагінцеві сонечка дістанеться
і перспектива пагінцям яка
під небом Божим, під вітрами Божими?..
старий естет-бо — сонця помічник.

НЕ АЛЕГОРІЯ ПРО ГУСИ-ГЕРГУНИ

На вигоні мутному
сіро-білі гуси —
броньовано-лобати гергуни:
повільні, нелетючі «мало-руси»,
жирненькі, найжирніші восени.
«Аби не було, — гергають, — війни!»
І не про них високий гострий клин
у небі не-мутному вільно тане:
їх шиї грубі, їх вузькі гортані,
їх без надриву голоси у сплин
спливають ліньки. От воно й мутне,
не-бранне поле у незлітніх травах.
Ні, це не байка, не сатира, не
їдуща алегорія нестравна, —

це так собі: побачена печаль,
небачено-невигойна, на жаль.

* * *

Розверзлася квітнева далина,
під далиною бренькнула долина,
ще не полинна,
але вже — билинна:
всебіч сама до себе долина;
їй те не вперше,
і тому — первинна.
Долиною ж то, широкою, гей! —
якісь не дуже вмілі подорожні:
немов — сюди? Стривожені? Тривожні?
Заблукані? Поплутав Гіменей?
Породжує фантазії, квітнева,
по цей бік мева
і по той гук мева.

ПО КАШКЕТА

У березні. А може, в квітні вже?
У шапці ще. І, певне ж, по кашкета —
на ярмарок. Через поля. Кушпетить.
Ну, себто чеше. Голить і стриже!
Стежина свіжо-топтана, жива;
пообіч ізмарагдиться, яриться
шпичасто, гостро пирієць-трава...
«Го-гов, травице! Дай роси напитися!»
Попереду, під вербами, ще ширше
торується дорога, ще пряміш.
Там хутір був, куркулений раніш?
Там скарб з легенди попри стовбур
дише?

**МАЛЬОВАНА ПСЕНЬКА
(ПРО П'ЄМОНТ ПРИНАГІДНИЙ)**

Покроплений дощем,
немов поглибшав гонт:
під плівкою води
заграла плівка фарби,
і разом сонце п'ють,
і це є наш П'ємонт,
ще б голуба сюди:
послизькався поштар би!

Аж голуба й нема:
чи слався не сюди,
чи в'юги замели,
чи вив'ялили спеки?
Чи вбили яструби,
чи з'їли голоди?
А чи забракло крил
для відстаней далеких?

* * *

Верба рожевоко́ра
струнка, як непо́кора,
край вулички кривої,
що мовби й не веде
нікого і нікуди
ані з людей, ні в люди,
а так собі знічев'я
у три дими гуде.
Верба монументальна,
мов аж якась... вербальна,
її ніяк забути
ні боціон, що летить,
ні півень, що співає,

аж очі затуляє,
не вміють і не хочуть.
Верба... благовістить?

* * *

Яріє далина квітнева,
повстали з мертвих кольори;
вапном побілені дерева
приймають відблисків дари.
Сіяє сонце не згори,
а звідусіль; блукають мрева,
і хмарка — щойно кришталева, —
уже неначе із кори
новооблущеної. Доле!
Як можеш встигнути за сим
весняним світом навісним
розгойданим,
верставши доли?

* * *

В діброві — половина сухостою:
марудна сірість мертвої кори
чимдуж весною гребує святою,
неважить зеленаві прапори.
Неважить птаства радісні побіди,
кору живу тіснити норовить,
пускає попід себе короїди
(про що нам дятел втомлений вістить).
Замало дятла! Тут би сотню дятлів,
та й до шпаківень би — не горобців,
котрі — ненатлі, але малоздатні
на подвиг цілоденний, крім «ці — цінь!».
Тож і тіснить діброву самосій:
кропива, граб, береза, глід, черешня, —

той самосій, що сам собі не свій:
гіллячка гілку, ніби клешню, клешнить.

* * *

Які городи клинцюваті! –
подільська писанка, та й вже!
Спішіть бажання загадати:
бажання силу береже.
Які поміж городів межі –
стрілчасті, а широкі все ж:
на них чи виставляти стежі,
чи посиденькати без меж?
Які однаково зелені
щасливих клинчики! Які
бліді натомість та нужденні
грядки хапучих харпаків!

* * *

Нарциси так дружно цвітуть,
так, однастайні, тендітно,
так неповторно, що аж
трохи одноманітно:
їх язикаті листки
лижуть дощинку натще,
їх поцілунки – квітки
гоять вітриськам пашу.
Пускався дощик – повис,
на хмарці дощик нотує:
«Будь кожен собі нарцис,
хай доля тебе вартує!».

* * *

Водянистий сливи цвіт,
а молочний — вишні.
Їсть хруща бездомний кіт:
зглянувся Всевишній.
Їсть, набік схилилось аж,
тішитесь, калічне.
Найжорстокіший пейзаж
з-поміж ідилічних.
Насолоджується кіт,
дивиться Всевишній:
водянистий сливи цвіт,
а молочний — вишні.

* * *

Жовтої акації
жужмом живопліт.
Жовтої акації
сто щербатих літ.
Панського будиночка
ганок-скрипунець.
Дзвоник мідний з бантиком
ловить промінець.
Тінь горіха грецького
школу не хистить
від верем'я злецького,
що палаци тлить.
Сонячні турбації,
завуч-Робесп'єр.
Жовтої акації
вітриться бар'єр.

* * *

Сонце заходить там,
зцьогобіч заходить вечір.
Тополя тополі стан
насвітлює, ніби предтечі;
і вечір ступає, тече,
а сонячна линва тане,
ще трохи, трішечки ще —
й не стане її, не стане,
де сонця зелений ковчег
чіпляється за альтани.

* * *

Передвечірня далечінь,
смугасті пагорки чіткіші,
ставочки — глибші та мілкіші,
тінь доганяє іншу тінь.

«Зіллється тіням саме час!» —
міркує марево, тремтячи.
А місяця прозорий м'ячик
вже послано зі сходу: пас!

Передвечірню грає гру
супроти кожного усяке;
пашать прикметами ознаки,
мара підстьобує мару.

СОКІЛЕЦЬ

Довкола каменів кипить
вода бистринна кришталево.
Перекипівши, миє мево
і лілією плин значить.

Достоту: лілія — не камінь!
(Як бистрина — не тихоплин).
Поодинокими квітками,
листочками, нібито щитками,
сягає лілія мілин.
Ліси обабіч, поріділі,
ще пнуться вгору й на горби.
Ліси, як і ріка, при ділі:
хоч хтось устежив те аби.

АПОТЕОЗ ВИНОГРАДНИКА ВЕСНЯНИЙ

Виноградник обтягий, проораний,
виноградник прогрітий, просяяний,
пагонясто прокинувся, кинувся
на пальмети іржаві дроти;
пагінцями-гінцями намацує
(ось вона, незрівнянна промоція):
«Ще не пізно? залізо, це — ти?».
Будуть, будуть обтяжисті грона,
що у соках, добутих з глибин,
замішають блискавку з громом,
буде, буде крадій не один!
Виноградник у схили вкоронений,
виноградник із неба обронений:
пак, з Олімпу його Прометей
свого часу... украв... для людей?
Незнищений, нерозкрадений,
щонічний, цілоденний, спасений,
виноградник-цвітобородник,
виноградник-винагородник,
саме-саме прогрітий, просяяний,
ізмарагдово-бронзово-плавлений,
у залізну епоху уставлений.

* * *

Кольчугу квітня приміряє граб,
драбуга і гульвіса:
щоб бути першим, він продерся на узлісся,
урісся;
кольчугу жовтня ж то найперший прогуляв,
те знає і фіялка:
із вітерцями махлював,
мовляв: не жалько!
В кольчuzі квітня він однак
геройський надто,
всіх похваляється зівак
позахищати:
від приморозків, хоч би й враз,
від суховія:
в кольчuzі квітня напоказ
граб-драб
грубіє.

МАЛЬОВАНА ПСЕНЬКА (ПРО ОДИН ДОЩ)

«Ти собі прошумів,
ти усіх напоїв,
море зелені грає,
ти когось частував,
а когось доганяв —
як пропаща пороща з пращі;
кому вмів — догодив,
майже не наслідив,
та ніхто тебе і не згадає:
бо в ціні день при дні,
хочеш — вір, хочеш — ні,
лиш прийдешні, не впалі
дощі.

Ти собі посумуй,
ти себе підсумуй —
не в корінні, то в жовтому листі:
ти мав зоряний час,
коли зір промінь гас
або сонце у хмарах цвіло;
ти усіх наділив,
ти себе не дурив
у хвилини своєї кольористі;
а як так, далєбі,
то чого ще тобі:
не в журбі, а в творбі,
не в журбу, а в творбу
все пішло!».

* * *

Такі граби — на копаниці,
такі ліси — на партизанство,
такі кринички — на криниці,
такий Іван-чай — на всезнайство.

Ой тихо, тихо й ще тихіше
над стежку тчеться павутинка;
ой любо, любо й ще миліше
у ній заплуталась людинка!

Така пригода — на негоду?
Така удача — до невдачі?
Спішивши через пень-колоду,
спізнитися до передбачень.

* * *

Болото чорне, дуже чорне
перебрідає валер'яна.
А вільха — дерево червоне,
розчахнутіша — осіянна.
Роздумує корова між обідом,
пасучи лівим оком пастуха:
й собі рушати валер'яни слідом,
чи відступитись чорного гріха?

* * *

Присмерк придолинний вербний, ветхий,
через фосу перший робить крок;
присмерк денні переносить брехні
від осок
до обрійних зірок —
тих, які іще йому не видні,
тих, яких він ще не запалив,
тих, у наготі своїй безстидних,
зір-зірниць,
прапредківських зір-див...

Присмерк не холодний, слава літу,
просвітлитись, змеркнувши, готов.
Тінь-протінь прапредківського міту,
ветха, присмеркова правда світу
зелену й червону
будять кров.

* * *

Крізь яблуко темніються зернятка –
заманка птицям,
вічним сіячам.
Про світ цей у зернят своя є гадка –
про світ, в якому меншає клечань.

Непевний, позаяблучний, непевний:
то сонячно закличний, то мутний;
в нім бур'яни пишються як первні,
в нім не нажився, а вже в'янь, тони.

Лиш яблуко – всміхається! Ум'ятин
не лічачи, всміхається – та й вже.
Погноем для зерняток мавши стати,
цю місію невдячну й береже;
заманкою хіба сорокам, сойкам,
того й гляди, липучим бризне соком.

* * *

Причілкового вікна
шість зіниць, жура одна,
причілкового вікна
вії;
причілкової стіни
білизна до сивизни,
від білішої сивіша,
гріє.
Гріє око, гріє день –
сіро-хмурий голубень, –
думу-думку навздогін
зогріває...
Боже правий, де ти є?
Може, це вікно – твоє?

Хто те знає.
... Хтось же й знає?

ДО ГАЛЬЧЕВСЬКОГО-ОРЛА

Карий кінь,
кароокий вершник
між каштанових мріє пшениць:
пшеницям він ніякий не зверхник,
так і впав би, розчулився ниць.

Та минула пора розчулень,
проминула — не вернеться вже.
Треба в шелесті вміти розчути:
чи не кінь ворожий ірже?

Бо з іржанив та підступів тчеться
карооким селянам сильце.
Бо питається батько Гальчевський:
«Де, козаче, марудився це?».

Борщодів довірливих плем'я
може зрадити і козака,
щоби згодом: «Таке було врем'я!» —
гризти губи і їсти синка.

Тим-то й кінь косує обабіч,
тим-то й погляд — поверх зела,
тим-то й стежка прослалась обачно
все туди ж, до батька Орла.

* * *

Цвітіння трете бузина
явила понад кетяги важезні,
терпко-жовтава квітна білизна
отетеріло тана
в серпня вежі.

Остання серпня вежа! І паде,
до бабиного літа переходить
гаряча влада серпня. Й колобродить
низами жовтизна вже де-не-де.

* * *

Якісь листвяні чоловічки
в узліссі красно мерехтять.
Як відблиски святої свічки.
Як спомини, що не болять.

Не можуть перемерехтїти,
відмерехтїти — аніяк:
фантазії сердешні діти,
комусь чомусь якийсь-то знак.

* * *

Сяк-так перекопані клюмби,
там-сям чорнобривців жорства.
Немов каравели Колумба,
за хмаркою хмарка сплива.
Втелющилось бабине літо
у дідову осінь так-сяк.
Повітря не хоче по вітер.
Повітря рушає однак.

На клюмбах — ямчасто, грудчасто
влаштовано тьму капканів:
щоб сонячний зайчик не шастав —
ловився,
зловившись, скнів.

* * *

Під небом холодним і гострим,
під хмарою, вщертною криги, —
ялинки пухнасті-безості,
ялинки — зупинені дзиги.
Ялинками обрій припнутий,
ялинками вищиться пруг,
мов хоче того досягнути,
що вічно втікало тут: пурх!
З-під неба несхибно і строго
проміняться сили тугі.
Немовби Єдиного Бога
зішестя на людських богів.

ПСЕНЬКА МАЛЬОВАНА (МАЛЯРСЬКА Ж)

«Грім гримить, трава росте,
молодиці сяють.
Але думка не про те,
бо й не думка навіть —
думки квола павіть!

Просто марний інтерес
(сидячи в світлиці):
що за чудо із чудес
влітку молодиці —
сестри блискавиці!

Отже ж зовсім не про те
в голові блукає:
блискавиці декольте
в очу виникає —
там тобі і сяє!

Грім гримить, трава лягла,
але хутко встане.
Блискавиця ж — ну, діла! —
блиснула й не тانه.
Що то в світі стане?

Ой, щось ніби вже й стає,
лишенько, стається:
світло, Бог знає чие,
просто в серце лється.
Там і зостається!

ПІСЕНЬКА НАВИРІСТ (4)

«Ти боїшся вужа,
вуж боїться тебе,
не боїться нікого ожина.
Ти собі не межа,
тут не зовсім чужа,
переїжджа стороння людино.

Ти боїшся роси,
ти страшишся дощу,
ти не знаєш всього про веселку.
Борошністій росі
дощ навмисне ущух,
проінакшило сонце веселку.

Повертайся мерщій
до машин, літаків:
там боятись не будеш нітрохи.
Заспокоїться й вуж
між ожин, будяків,
зайвий слід зарубцюється мохом».

Цикл 5-й

Ф. Коновалов

«ТРОЯНДИ», 1947

*Крихкої тиші епіцентром –
троянди в дзбаніку зі скла.
А збоку – склянка, як плацента:
пелюсткам відблиск віддала.
Скло розтряндилося! Троянди ж
оскліти не бажають, ні.
На тлі гардини-самобранки –
один, два... три трояндодні
крихкої тиші оберегом.
А за гардиною... там – сад?
Асфальт?
Бо тут альфа й омега:
пелюсткоспів, пелюсткопад...*

ФІАЛКА БІЛА, СЛЬОЗООКА

Фіалко біла! Білий світ
щодня кривавішає, знаєш?
То ж і не знай, цвіти сто літ!
Ну, сто годин хоча б. Не згаєш
із них же ні одненької?
Цвіти, фіалко сльозоока,
і не зважай: чужі? свої?
тобі підплакують впівока.

НАРЦИС БІЛИЙ, МОРКВЯНОПИЧКИЙ

Не рциш, нарцисе?
Ловиш гав
(покіль не станеш натюрмортом)?
Та як і де ти зимував,
твоя сама являє... горда,
мордусенька твоя, ага,
морквоцілована пичка, —
шурги-мурги, шурга-мурга, —
морквоцілована звичка.
Отож, — у моркви, у вдови?!
(«Коса надворі, вся — в комо-о-рі!»).
То так тепер себе й зови:
морквоцілованеє горе!

* * *

Криниця, ще цямринна, уціліла:
притесані, приморені цямрини,
до грані грань,
і схрещені уміло,
в замки узяті лепсько, старовинно.
Міцніше зруба
йметься дуб до дуба:
відро ставляти чи злегка присісти
ще є на що,
то й манить люба-згуба;
й зорі-денниці є тут куди лізти.
Піском зернистим
підцямринну глинку
підтопано — нікому це не сниться...
В епохоньку, у весноньку, у днинку,
як діамант, вмонтована криниця.

ГЕРАНЕСВІТ

Герань червоноцвітна
герані білоцвітній
про малиновоцвітну
пліткує, вочевидь;
герань плямистоцвітна
усім їм потурає:
бо всі відтінки має,
всіма собі ряхтить.
Герань герані — квітка,
герань герані — древо;
герань герані заздрить,
а не коротить літ;

герань герані — мовна,
герань герані — кривна,
герань геранню красна
на весь геранецвіт.

КІНЬ ВЕЛИКОДНІЙ

Пасеться кінь, а пастися й не хоче,
не-срібного тягавши ланцюга.
Мушва впадає хмарою ув очі,
мужва до церкви плентає-кульга.

В повітрі виснуть дзвони великодні,
і сфери провисають де-не-де.
Не зроблене, не вкрадене сьогодні,
на завтра мир хрещений відкладе.

А — батоги? А — п'яні крики-лайки?
Гай-гай!.. Під мухою стоїть стоїчно кінь
і мислить, і роздумує потайки
(пак, — пОтайки?) про долю всіх створінь;

пак, сотворінь: со-творення понеже;
вкусивши великодньої трави,
міркує коник і впівока стеже:
які думки бредуть до голови!

Вже ж, не минають. А над світом тане
уроче світло в гойній яроті.
І всі коня невидимі страждання
не видимі, як мухи при хресті.

ПРОЗ ЛЕЛЯ-БОГА, ОКРАЙ РОДА-БОГА...

Дорога, не пірнувши, виринає
ген-ген, розбивши поле на обабіч.
Тож віжки передбачно напинає
миршавий хурман, сидячи обабіч.
Вони ж собі обі — ще молодіці,
що їм подай лиш вітру звідусюд;
кирпаті, беручкі, мідянолиці,
із тих, що їх — хоч у глибинь сибірських руд, —
вони й ізвідтам видобудуть хіхи
та охи-ахи, хихоньки-хихи,
та хурманові дещо на горіхи,
ой, на горіхи — ті, що про гріхи!
Отож готує випроби дорога,
ох, ця дорога, ох же ж дорогА, —
проз Леля-бога, окрай Рода-бога,
під висвисти любовні батога!

БІЛЕЦЬКЕ З БОКУ САХНІВ

З-під пагорба одна, дві... дев'ять хат
туди-сюди... рушають різнобоко
у надвечір'я: про гаряче око,
що їх ще стежить
пранебесся з-над.

Ревниво стежить! Ревно й до останку,
аж поки обрію повіко не впаде
натомлено; рушають; спотиканку
дев'ята — крайня! — вочевидь веде.

Вориння — грають! І садочки — теж.
Шопи шопаво стежать світлотіней.
У падолі — село. Дивується: «Ну де ж

у сонця правда є
про всіх, хто білостінний?»

**СПІВАЙ ЖЕ, СОНЦЕ, Й ТИ,
ТИ, КОСМОСЕ, СПІВАЙ!**

Під хмари чорні
червінькове тло
проникло, попідникло, узялося.
То — сонця біль?
То — пісні суголося?
То — космосу летючого живло?
То — все те разом,
пензлику малий.
То все те миттю,
втомлена зінице,
неутоленна душенько-зигзице,
усе наскрізно, розуме старий.
Ге ж: червінькове аж бурячковіє,
ге ж, чорне і собі немов аж... гріє.
Бо ще немов, диви', співає край.
Співай же, сонце, й ти.
Ти, космосе, співай.

* * *

Курінь обкурюється зліва,
про юшку вогнище куриться.
Збирається правобіч злива,
солідна злива: не спішиться.

Косарська юшка, рибохвоста,
дими вербові та вільхові.
Покоси свіжі — зелен-мостом
лягли із досвітку в підповень,

який уже... навпроти хмари
бубнявіє, аж бубнобубне...
Вогонь раніше юшку зварить?
Своє раніше злива хлюпне?

* * *

Курінь — правдива буда,
з вербою осока.
Дідок, поліський Будда,
очей печаль м'яка.

Пасе, либонь, онуків
і попасом — думки:
де обрій срібнолукий,
де бузько не з прудких.

Очей зелене світло,
кущів зелений щем.
Очеретисьька мітли —
за першим же кущем.

Бач, вимітають небо
і доленьку, диви':
прийняти інших жеби
могла в полон трави;

а не рушала в жебри,
хоч сто віків живи.

замішаний, замшілий, — нітелень:
утоплений, розвіяний, втінілий,
завислий,
перелітний
до-о-сить-день.

КАЗКИ ВИПАЛЕНОГО ДУБА

Святися Випалений Дуб!
Колись, либонь, таки святися.
Потому дурнями палився,
дуб-сонцелюб, морозолуб...
Роками палене, дупло
готове стало заховати
семірко? вісімко? удатних
хлоп'ят або... гадюк кубло.
Хоч вивуглена серцевина,
але «опалубка» — жива,
і крона крониться первинно,
і слава ще не дотліва.
Ще перегулюється слава:
в дупло один сахнешся раз,
а вже наліво і направо
брехати підеш в добрий час:
мовляв, там возом розвертались,
мовляв, там бились і лицялись,
у тім небаченім дуплі...
Мовляв, одного лиш боялись:
щоби життя не обірвалось,
як жолудь з дуба вниз летів...

ПАСІЧНИЦЯ ВІЛНА ЛУЧИНСЬКА

Над вуликами іскорки живі,
над пасікою небо ворущливе,
зворущливе, мінливе, не спесиве,
тече об кожній матці й голові.
А пасічниця ще не вся в літах,
рослава, зосереджена: Лучинська!
Промініться очима, головинська,
до обр'ю, де — видко — птах потах:
відчула дощ, а може, й зливу, ні?
Городам треба, пасіці — не дуже.
Дощ в образі проливчастого мужа
пуститись гож з усіх небесних ніг,
але ще важить, зважується, ге ж:
чи тут? чи нині? чи об цій годині?
при цій, порядку певній, господині,
цій отаманці вродженій бджолиній,
котру отак не зразу розбереш-
-ш-ш-ш?..

* * *

Страпаччя розхилясте дерези,
обнизане слинявими плодами,
вчепірене у пагорб аж так само,
як той хвостище
в ріпичку кози.
Листочки гідні страпів-колючок,
вузенькі, довші, гнуті — наче куті,
і все це разом — казка на припутті,
жив-живопліт до казки всіх казок.
За живоплотом, певне, — сад химер,
насаджений спрадавнечка-знедавна;
й хоч живопліт цей — трохи живодер,

його немарна справа не безславна:
у цім живім житті без живоплотів
було б іще мертвотніш, ей-же-ей,
іще тісніш, їй-богу, від «оплотів»,
де все як не іржавіє — гниє...
Живи, дерися, слався дерезо!
Ступися, цапе, привітай, козо!

* * *

Над іржавим гаражем
самотня цвіте акація,
така біла, аж... ірже:
повна тріумфація.

Не всихало їй гілля,
ой, та й не обрізАлося!
Звідсіля і звідтіля
пірамідизувалася.

Не всихало. Ні сучкА!
А ще й дужі нарости
скрізь, де гілка будь-яка
від стовбура бралася.

Не акація — сам-світ,
сам у себе задивлений.
Грона цвіту — поверх літ,
поверх літа — кадилами.

НАПЮТМОРТ-САХНИСЯ-ЧОРТ

Відровий горщик чорний замість вази,
у ньому хрону квітна стебеляка
та полину кількоро: не долазять
до дна, а вихиляються всіляко;
кропиви стебелиночка хрест-навхрест
до хрону своєчасно дотулилась...
Удався натюрмортик чепірнастий,
скороминущий тільки,
Боже, змилуйсь!
Хрін — білоцвітний, незглибимий, — в'яне!
Бий твою в горщик, що за сила... хрінська?
А то була б навіки ікебана —
дводомно-триєдина, українська.

НІМБОБРИЛІ

Спека сліпуча. Сонце — позаду.
Збито на потилиці
усі три солом'яні,
усі три прохромлені,
усі три круглі-круглісінькі,
один одного золотіший.
І так ідуть;
а коси — на плечах,
кісся ж то лиш видко, —
подобою ратищ.
Подобою німбів
злегка світлоточать
соломи дорідної
німбобрилі.

* * *

Якіїсь три дайбожичі
під вербами полуднують,
кісся встромивши в землю лугову;
один із трьох примружено,
відпружено-примружено
милується-чудується,
роботою насичений,
а старших два, старіших вже,
ламають чорний хліб.
Покоси рівно кладені,
деінде не стримлять; однак
не похиляє голову,
із кашкою, щавій:
з покосу вирізняючись,
ловивши вітерця собі
(який, мов, теж примружено,
примружено-відпружено
межи покосів ліг).

ДАЙБОЖИЧ НЕДІЛЬНИЙ

Стоїть собі дайбожич, добрянин кароокій,
зіпершись на ворота, стоїть на спориші,
а дивиться далеко, і разом бачить око:
і там десь, аж отам десь, і у своїй душі.

Довірливість до світу аж сяє, аж туди десь,
поза моря далекі, ліси та болота...
Підозра ж олов'яна, готова загостритись,
ество бурує власне, сусіда огорта...

Дайбожича позаду — сімейство, Богом дане:
вспівують неділю, вславляють Божий мир...

Такий собі дайбожич, такий-то всім добрянин,
такий аж світу всьому
просвітлений ясир.

ЗИМУЮТЬ РЕП'ЯХИ

Зимують реп'яхи під горобцями
(один уже обтріпаний дотла).
Радіють, що пожива немала,
чесавши (горобці), як гребінцями;

щось поклюють, але й посіють трохи
(яка сівба розкішна — у сніги!).
Голодним тлом удалині — стоги
якоїсь-то Солохи чи епохи.

Якої ж? А якоїсь!.. Горобцям
до того діла зовсім небагато.
Стогами трохи заступило хату,
яка мов... черепичного лица?

Пухнастий кіт пухнастими снігами
не втне мисливські обновить стежки.
Собі хіба вполює дрижаки,
милуючись від стежки реп'ягами
під горобцями...

* * *

Літо кримське! Тінь гелікоптера.
Пустомеля зустрів пустомелю.
Туя — птаха зеленопера —
видихає спеку під скелю.
Спека гусне відтінком чаю,
а ген-ген живоплотом стриженем

лавр вічнозелений вінчає
хідника запечену лижву.
Пальма пальму вітає кисло,
пальма пальмі теплішого зичить.
Сонце висне, зависло, нависло,
не кипіти морю не личить.

* * *

Перші жовті листки,
як найперші плоди,
за вікном повільного поїзда;
граб, ялина, береза,
літа хвостик рудий,
слід короткого погляду.

* * *

Клин лелечий не гострий,
пруткий, коливкий,
клин лелечий –
зусилля цілісне;
замінився вожак,
ритм не збився таки,
у незвідане клин
націлився.

А найслабший відстане –
залишиться з ним
хтось бувалий,
найменше знесилений:
доганятимуть разом;
криком тихим, незлим
окликатиме клин їх,
підсинений.

* * *

Одеса світиться надвечір
акумуляованим світінням,
проміниться, пашить, сльозиться,
барить годину ліхтарів.
Стіна проти стіни — екраном,
мембраною — залізна брама,
бруківка — хвиль асфальту стримом,
жирафом — доблесний платан.

ІНТРОДУКЦІЯ

(Чекання з моря погоди)

Хвиля, яка надходить,
має мільйони облич;
хвиля, яка минула,
має одним-єдине.
Чекати з моря погоди,
не дочекавшись нич', —
давнє моє уміння,
марні мої години.

Марні, та — кольорові,
а це вже та щось-таки:
під випадковим небом
місію собі маю.
Були б ви мені здорові,
хвилі мої й рядки,
чеканні мої чекання,
синій мій зелен-розаю!

* * *

Дзеркало моря (Затоки Одеської) зранку, нарешті, —
дзеркало-дзеркало, безпрецедентна гладінь!
Сонце надобрійне ярим тюльпаном схиляється: «Де ж ті,
врешті, о, де ж ті, чия це на дзеркалі тінь?»
Дзуськи дізнатися.
Хмар'я надобрійне тане
не поспішаючи: тонко кладеться воно,
хмар'я надобрійне, нібито листя тюльпана, —
листя зіжмакане,
протінню на полотно
дзеркала вічного
(сьогомиттевого).

* * *

Ультрамаринно хвиля дише,
стеблисту блискавку ламає.
На хмарці білій промінь пише,
дивак проїздом прочитає.
І вичитає, занотує
на вічне в Бозі чудування:
«Як то, буває, дня рятує
контрастне хмар співіснування!».
У хвилю понесе з блокнотом
під хмару чорну думку свіжу;
об хатку мідії щедротно
сухотну ногу там поріже.

МІСТО-ЗАГАДКА

Місто, що ним ходити
поночі добре в пантофлях:
міста аби не будити

(воно ж бо і так не спить),
або — не згірше — трофейним
коником дибати охляп,
поміж авто розкішних
шугнувши, як метеорит.

Платани, акації, туї, —
домашні, мовби вазони,
виставлені недбало
погрітися на асфальт.
А музика? Як же без неї:
розпочинають клаксони,
але не бариться скрипка,
вихляється кронами альт.

Місто — Господня загадка
(чи хвацького дідька вигад?),
місто таке кімнатне,
але ж і космічне, як біс.
Під ранок, пантофлі ізнявши,
сновига засне, як сновида,
під першим-ліпшим «вазоном»,
махнувши на кпини гувльвіс.

* * *

Заходить кораблик
за обрій,
за пруг вечірній сповзає,
світлий такий, просвітлий, —
Божа корівка вод;
про щось собі тарахкоче,
про що ж то — і сам не знає,
дарма що всідлав кораблика
не найдурніший народ.

Заходить супроти сонця,
наввипередки заходить,
чудне, маленьке світило:
погасне раніш, чи зайде?
Помисливого поета
на думку немов... наводить,
і десь тут була тая думка,
о Боже, та де ж вона,
де?

МАЛЬОВАНИЙ РЕЧИТАТИВ

Добре ходити містом,
де тебе ніхто не впізнає,
а ти впізнаєш усіх,
добре не впізнавати міста,
яке ти колись не втримав.
Добре ловити усміх
і не вловити — сміх,
давнію ловити думку,
а упіймати — риму.
З римою майже зримо
враз уявити все,
що тут не сталося з тобою
за роки твоєї не-яви.
Добре ходити містом,
яке ти любиш усе ж,
яке тебе врешті впізнає:
з того, як ти ловиш гави.

МАЛЬОВАНА ПІСЕНЬКА ПРО НЕВИМОВНЕ

*Аллі Степанівні Дерев'янку
присвячується*

«Нема мого миленького,
поїхав в Гадесу...»

Українська народна пісня.

Нема мого миленького,
а й нема чужого:
у Гадесі десь там десь-то
іспитують Бога.

Ой, чи в Бога правда вчасна?
Ой, чи вдатна сила?
Та чи Богові там наша
пісня любя-мила?

Ой, чи любя,
ой, чи мила,
чи не безпорадна?
Чи у славній Гадесоньці
не кублиться гаддя?

Летять-летять соловейки,
з вірію вертають.
А вже мого миленького
пройди прославляють.

Ой не славте, пройдисвіти,
щоб не прославляться
та у Бога в недомірках
вічних не зостатись!

Нема мого миленького,
а й нема чужого.
Пустка в серці і під серцем,
і в самого Бога.

ЦЕРКВА БОРИСА-БЕЗ-ГЛІБА (АКВАРЕЛЬНА ПІСЕНЬКА)

*Пам'яті
Бориса Федоровича Дерев'янка*

Церква Бориса-без-Гліба
(Гліб не вродився? змалів?),
фата-моргана ніби,
світиться в тоскній імлі.
Церков, попів не бракує,
люто овець пасуть.
А ця така: не фальшує,
в ній — віра, і чин, і суть.
Із мороку знов виступає,
заобрійно мариться знов:
вділяє духовного паю,
спроста воскрешає Любов.
Даремне пхаються в очі,
чужі лопотять кораблі;
даремне бубнять поторочі
крадійні свої жалі.
Буває: ні пісні, ні хліба,
але хай не буде, щоб
церква Бориса-без-Гліба
цих не осінила трущоб.

* * *

«Вирине із ночі вогонь,
вирине з вогню невідомість,
а в її очах крижаних
я вичитую серце своє.
Десь далеко журиться хтось
про життя мого вичахлу повість,
десь давно, аж немов не мені,
механічна зозуля кує.
Десь... колись... відкілясь... не сюди
я дорогу почав дуже радо
(о телячі радощі днів
пелюшкової ясноти!).
Не сюди, не сюди!.. Бо сюди
враз пекельним повіяло чадом:
то... неначе за мною горять
калинові, нетлінні, мости...».

ПСЕНЬКА НАВИРИСТ (5)

«Хто ти, що вічно мовчиш,
чом ти такий срібнотонний?
Хмари пливуть на Париж
над болохи,
понад тевтони.
Хоч не Парижем одним
сонце морквяне красне;
Калівки стелиться дим,
Калівки сонечко гасне.
Тихо розсіюється,
кільчиться тихо-тихо.
Хто ти, про Сина й Вітця?
Де твої щастя і лихо?
Що ти собою несеш,
де тут кого назирив?
Де твій хмарин кортеж,
де твої вири і вирій?»

Цикл 6-й

Ф.Коновалов

**«ІЛЮСТРАЦІЯ ДО ТВОРУ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
«СОВА», 1920**

*Шевченко знав, але не все,
про матір ту, «Сову»:
біжить, кудись її несе,
півмертву, півживу.*

*Розчімхана, заломлена,
очиська затуля,
як хата, що погромлена
та й з ляку ожила;*

*як хата, що зірвалася
з підвалин у світи,
людиною назвалася
та й шляхом гупотить;*

*позаду ж то — хатиночки,
скрушаючись, стоять,
мов Катрі та Яриночки,
сльозяться та сльозять;*

*за ними ж — ген, на пагорбах,
вітряк при вітряку:
розгонять хмари жадібно,
як вперше на віку;*

*та хмари, відриваючись,
летять услід «Сові»,
над нею опускаючись —
із градом, грозові.*

**«ТАРАС ШЕВЧЕНКО НЕСЕ ВОДУ
ШКОЛЯРАМ», 1980**

Зима гойдає відра, і постава,
гойдаючись, зими тамує ритм.
Бог дав криничку людям біля ставу,
а то десь ближче вирити могли б.
Носити воду школярам! Біблійне діло!
тому ж то й — о! — завіхриця не спить,
підвіює, завіює уміло,
завіхрює, розвіхрює, щадить.
Нести під гору відра діжкувати,
вправляючись коромислом тяжким, —
це школа ритму, іншим — не зіськати,
не осягти,
не вивчити ні з ким.
(А ще наклавши ритми «Псалтиря»?
Тут серце мліє, тут душа згоря!).
Крізь мева передранніх світлотіней,
нітрохи не розхлюбуючи, ні,
за кроком крок на світло білостінне,
на крики-гуки, на дурні пісні...
Зима гойдає відра, та постава
переритмовує зими жаждивий ритм.
Бог дав криничку людям ближче ставу,
а то до ритму ритмів чи дійшли б?

«ГОРИ БІЛЯ МОГИЛИ Т. Г. ШЕВЧЕНКА», 1955

То не перса-гори,
а то гори-перса:
скупані в кольОрах,
дихають небесно;
стежечки-доріжки
в'ються межі ними –
лоскітливі трішки,
трішечки ранимі.
Деревцят рославих
над ярками яро –
одна, друга лава,
друга, третя пара.
А полукіпочків
на гороньці орній
діткливі пипочки
пнуться, відзігорні.

«СТАРА КИРИЛІВКА», 1967

Стара Кирилівка, а шопа ще трипільська,
фарбована в нутро червоних глин,
на совість палених. А хатка, певне, вдівська,
ставочок – мулений,
вудилище – з долин.
Рибалка – так собі. Дівча – цікаве,
цікаве знати правду про улов,
тож байди б'є, натхненно ловить гави,
вдихаючи полів болиголов.
Полів, лугів повітря промениться,
мішається з повітрям від ставка.
Стара Кирилівка сама в собі бариться
подобою старого ж квітника.

«ВЕНЕРА ПО ДОРОЗІ ДО НЕПТУНА», 1948

Якась Венера... з київських облич,
фривольна, так, але... інтелігентна?
Повіддям диригує, кич по кич,
над хурманом тяжіє, ніби Етна.
Затягих трійко білих коненят
летять, собі викривлюючи ноги;
«Коновалюк» — автограф край дороги,
дорогою — дороги аромат.
І — дві мармизи (впізнавай!) позаду:
задля підгляду, чи воскреслі з чаду?

«ПОРТРЕТ ТАМАРИ МОРОЗ», 1966

Профіль огрядної ще,
тіло ще енергійне.
Хустка квітчасто на спину тече,
обличчя погідне.
Хустка закутує вухо, раз-два,
від вуха — до шиї загинка.
Велична під хусткою голова,
з-під хустки — сивин пасмовинка.
Лінію лоба заводить у кут
лінія грецького носа.
Ромбується профіль відкритий! Цвітуть
квітки на хустині скоса.

**«ХАТА, В ЯКІЙ НАРОДИВСЯ ХУДОЖНИК»,
1970**

Хата все ще пелюстката,
шибочка — пелюсточка;
стінами — гармошкувата,
давня чепурушечка.
Глинощока, вапноцвітна,
дах не без уключини,
призьбовигріта, привітна,
віком не домучена.
Дах, щоправда, — шапка-бирка,
двері скособочені;
не квартира, не квартира,
затишок зурочений.
Ще стоїть — уже минуща,
але тим, що глиняна, —
лікувальна; помічнюща,
звідалік полинена.

«ДОРОГА В ЛІС», 1968

Дорога в ліс, а лісу ж то й не густо,
сахається дороги ліс, як лис;
понад дорогу тут і там облис,
фарбований, було б йому не пусто.
Бо пролягає проділля дорога,
зелену чупру крає і ятрить —
глибока і грузька, безосторога,
біжить, повзе, ковбанями смердить.
І все-таки! Дорогою такою
пустити погляд варто, далєбі:
нехай веде, виводить, непокоїть,
звертає на пораду до грибів.

«ПОДІЛЛЯ БІЛЯ С. КАЛІВКА», 1955

Поділля біля Калівки — та ж лицарське:
тут пагорби, як біцепси та трицепси,
рослинність — як інтим богатиря,
дорога ж то зі стежечки вилонює,
така собі щаслива перепонами,
як сам Адам у глині кустаря.
Горби — живуть! Тримаються, пручаються,
тримають око, душу та серця,
і Калівка між ними не каляється,
народжена, авжеж, не з вітерця
во ім'я Сина, Духа та Вітця.
Тож небо, вдалині горбами діткнуте,
на них лягло ... Осірісом?.. Ісідою?..
Того й гляди, прийде з гор-бами-дітками
чи виярком — єгипетським сусідою.

«ЗОЛОТА ОСІНЬ», 1980

Назвалась осінь золотою? Хай буде так,
бо так і є. Прорідла зелень. Жовтизною
центральный стовбур виграє;
і загусає, багряниться,
переплавляє жовтизну
у благородство злотолице,
що голизну і кривизну
вже зраджувати починає,
то там, то сям виповідає
для сум-нагадувань того,
що будь хоч скільки золота ти,
тебе пантрують супостати
не задля щастячка твого.

«ПРИРОДИ ПРИВ'ЯДАННЯ», 1954

Лист опалий
опалу надбав у низах,
а відкрив
пагінців цьогорічних
майже бузковість.
І водиці бузковіє синь-бірюза,
обіцяючи спокій натомість.
Прив'ядання триває! І трав жовтизна
вже про зелень згадати
ну майже безсила.
Гілочок голизна,
стовбурців кривизна:
«Де небес крутизна ся барила?»

«ПЕРШИЙ МОРОЗ В ЛІСІ», 1971

Перший мороз по першому сніжку
прийшов, пройшовся,
не розчарувався,
до ґрунту, правда, трохи не добрався,
зате всього діткнувсь, профарбувався
нашвидкуруч, ще й дуже на швидку:
об хвою сосон і ялиць хупавих,
об тих же сосон рідкісну латунь,
об лист дубочка, той, що не опалий,
і той, мутніший, із-під снігу рунь...
Повітря прозернив, повітря передавшись,
собою сам вдоволений, проте
завис на сухогіллі, загадавшись:
земля ж під снігом тепла, тепла, те...!

«ПЕРШИЙ СНІГ», 1971

Перший сніг
на не промерзлу ліг,
перший сніг
приречено масніє;
перший, п'ять годин, а розуміє,
що хоч ліг, але не переміг.
От і причіпляється до всього,
от і надивляється на все:
на драбину, що стирчить з-під нього
і ніщо у височінь несе,
на дахи, прибілені собою,
на черленість модника дубка,
на ялиць і сосон гостру хвою —
це ж яка тривкіша з них, яка?
Добре, що дахи, як пірамідки,
добре, що поза узліссям — ліс,
добре, що дерева — чесні свідки,
славно, що не видкося коліс.
Гірко, що м'які занадто риси
і повітря вогке та м'яке,
що опале листя шерстю лиса
пломеніє, майже ворущке;
але й ще гіркіше: сонця багне
щонайвища в лісі верховіть,
а у ній... бузкове, рястобарвне —
невідомо де взялось — млоїть.

«КИЇВ. ЗИМА НА ШУЛЯВЦІ», 1951

Ковзькі сніги, солодкий іній,
крихке повітря, аж сипуче.
Дитинства радощі незмінні –
гринджоли куті, копанючі.
Дитинства цілоденна праця:
з'їжджати, падати, возитись,
притомлено надвечір, братця,
замріялись, розговоритись.
Зима Шулявці – тітка рідна,
зимі довірилась Шулявка;
Шулявка, тітоньці догідна,
зимі животиками кавка.

«КОЛО ЛАВРИ», 1957

Купини снігів, по-візантійськи округлі,
заступили знизу чагарник колючий;
купини снігів, як перевернуті кухлі,
або й навіть чаші, крихкі, негнучі.
От і весь сюжет.
А Лаври не видко:
десь-то на відстані дрібної спокуси
або й марної мислі
(мисливши не швидко)
лаврських дзвіниць міднолітї буси,
лаврських страсотерпців уміння,
зело іскусні.

«КИЇВ, ВУЛИЦЯ БОРЩАГІВСЬКА», 1944

Усохле дерево тримається за листя
своє, засохле, сіре, аж грузьке,
проінеєне, мертве марнолистя,
понад снігами зайве,
аж дзвінке.

Чи корені підірвано? підкопано? –
з останніх сил приховує паркан;
підазіячено чи піднедоевропано? –
стирчить паркан, немовби істукан.

І заступає. І вражає сірістю
тополька ця (а чи осокір цей?).

Квадрат буття, де Борщягівська міриться
ще бути, ще не втратити лице.

І пірамідка ветхого будиночка
сіреньким снігом вкрилася таким,
аж цей осокір (цяя тополиночка?)
своїй провині (ой же ж без провиночки!)
шумить догану голосом ламким.

Мороз і вечір! Йдуть і не скрадаються
мороз і вечір, ніби сіра смерть.

І все-таки... фіялки пробивається
між листу барва ледве-ледве,
ледь...

«ЗООПАРК ВЗИМКУ», 1948

А дерев тіні
слідами стати хотіли б,
а звірина туга
тужавіє у кронах їх;
зоопарк взимку –
єдине осніжене тіло,
в єдинім крику випростане,

в єдиний упростане гріх.
Під мерехтким морозцем
лупиться фарба з альтанки.
Линяє похила альтанка,
березі світліше стає.
Ялин веретена сотають
із надвечір'я світанки,
із досвітків — надвечір'я,
котре оце й настає.

«КОСАРИ», 1965

Негусто косарів.
Негусто сіна.
Комоло підпадьомкають стіжки.
Прозора днина
між стіжків присіла:
тьмянішати собі звіддалеки.
Повітря шерхне,
мовби під слюдою:
до спеки навертає,
чи дощу?
Сюдою, пані Вічносте, сюдою,
між ці недавні випари борщу.

«РАНОК НА ДНІПРІ», 1951

Триває ранок на Дніпрі!
М'яке, безсонячне тривання.
Тривке туману опадання,
стяга прогіркла угорі.
Дебеле місто вдалині
розрепистим вляглося тортом,
пак, короваєм-натюрмортом,
ледь видне, місто, вдалині.
А берег лівий, справа взятий,

узірчастий, деревцюватий,
дереться вгору. Течією
підперто берега вагу,
урівноважено снагу
ваги із плинністю всією.
Одначе править крутизна,
невтомно, томно і притомно
сама ярішає при тому,
відбитись в водах аж до дна
завжди готова: сонця жде!
Триває ранок, день не йде.

«КИЇВ. ВУЛИЦЯ ФІЛАТОВА», 1961

Хто до школи, а хто — до крамнички,
а кому подавай кришечки:
не у сніг подавай, невеличка, —
на льодок, на бручок залюбки.
Тиха вуличка, тиха хвилина,
ловить звуки ранковий туман.
Кольори: до цеглини — цеглина,
кольори: до кори — сніг-білан.
Між дахами — дашки-водостоки,
за туманом ростуть поверхи.
Десь там далі — Київ високий.
Десь тут ближче — не до пихи.
Невелика ще вулиці слава
кольористо проходить у світ.
Вікна-більма будиночка справа,
і за ним, трохи вища, більмава
недоладна споруда стоїть.

ГОСПОДНІЙ ДОЩ

Господній день!
Господній дощ
Господню землю росить.
Паде! пригнічує людей,
а зелен-світ возносить!

Трава, будяк і дерева
до себе небо хилить,
і слава Божа ожива
у їхній зелен-силі.

І лиш людиська буркотять,
рихтують парасолі,
хутчій асфальтом лопотять,
не раді Вищій Волі.

Ярішають молочаї
в господній зелен-смальті...
А ці людиська — нічії
на дідьковім асфальті.

АЛЕЯ БУЗКІВ

Сірого бузку найбільше,
а й бузкового не трохи,
білий деінде між них.
А відтінків! Різних-різних
приморозок не сполохав.
Тих відтінків найтонкіших
хто б злічити зміг?
А злічивши, мовив: «Де я?
Ця куди веде алея,
якщо нею йти?»
Що ж, веде алея просто,

от лиш зліва й справа простір
зайняли... хрести.
Дерев'яні та іржаві,
в землю врослі, а цікаві
бачити когось:
хоч би десь, хоч на алеї,
перецвітній панацеї
від всього-чогось.

* * *

Калюжі, звечора пришерхлі,
торгують срібло вітерцям.
Сніжинок перші гострі шершні
п'ють мед рум'яного лица.

Ах, це лице земнонатхненне,
ця молодості далина,
ці хмаровинь летючі крени,
ця первина-не-первина!

17. 09. 97.

А це ніякий не собор
на вулиці Соборній.
Громаддя. Церква. Ревний хор.
Молільники проворні.
Між них — затяті і тупі,
що й «вибачте» не знають...
Працює громогласний піп.
Ікони позіхають.
Тут поруйновано оргАн
за те, що католицький.
Тут вершиться не-Божий план:
жорстокішають лица.

МАЛЬОВАНА ПІСЕНЬКА (ТРИПІЛЬСЬКА)

РАДІСНЕ рало оре землю,
Землю радісне рало оре!
Оре землю радісне рало,
Рало оре землю РАДІСНЕ!

СТАРІЙШИНА пов'язує мертвих духів,
Духів старійшина пов'язує мертвих,
Мертвих духів старійшина пов'язує,
Пов'язує мертвих духів СТАРІЙШИНА!

РУКА СОНЦЯ гладить руку поля,
Поля рука сонця гладить руку,
Руку поля рука сонця гладить,
Гладить руку поля рука сонця,
Сонця гладить руку ПОЛЯ РУКА!

ВРАНІШНЯ ПІСЕНЬКА ЧИСТОГО ЧЕТВЕРГА

Ти мусив творити дива:
почавши з вина для весілля.
Ще добре, вода хоч була:
завчасу її наносили.

А далі — більше: годуй
п'ять тисяч п'ятьма хлібами,
приречених вмерти лікуй,
померлих приводь до тям.

А далі — більше: неси
хреста свого на Голготу,
а сам воскреснув — спаси
усю многогрішну голоту...

І все це для того, аби,
втомившись жерти і пити,
увірували раби,
що треба по совісти жити.

ПСЕНЬКА НАВИРИСТ (6)

«Прилітає квітка-птиця,
між квітками бадьориться:
«Ой що ви у землю врослі,
ой, то я до вас у гості!

Ой що ви у землю чорну,
в землю чорну, у болото,
я до серця вас пригорну,
тут заплачу з вами потай.

Ой заплачу про коріння,
що в політ вас не пускає,
заридаю про насіння,
що багно його ковтає!»

«Будь здорова квітко-птице, —
їй квітки відповідали, —
плач собі десь там, сестрице,
де з ґрунтів тебе зірвали.

Будь здорова та й питайся,
чи ти в Бога не остання.
До пернатих признавайся:
може, бити перестануть.

А летітимеш — навідайсь
до Тамари, серце-квітки:
може, вишиє тебе десь —
а бодай хоч для намітки!»

Цикл 7-й

«У ЛІСІ НАД ОЗЕРОМ», 1978

«це глибоке лісове око
таке глибоке і вологе
таке сумне і наче заплакане
що йому хочеться повірити
і пожаліти його»

Оксана Барбак

*Це ти (хто дивишся) втекла,
втекла від лялі, тата-мами,
а може, і від ля-ля-фа,
від надокучливої гами,
до озера? Давно чи нині,
у спомині чи в забутті, —
це справді ти в цій дівчинині,
отак уперше у житті?
І це тобою, це тобою
просяло озеро, а ліс
відтінків грою-перегрою
в четвертий вимір переріс,
уріс? Довірлива і гречна,
ти в лісі озеро пасеш,
а в озері — мальків чи, все ж,
майбутність тайн своїх сердечних?*

* * *

Ця красна сосна — подруга тієї,
що обламали з інеєм сніги.
Отож ця сосна з-під зими цієї
виходить геть без ізмарагд-снаги.
Енергій втрата,
співчуття і втома
її, подруженьку, несилять на очах.
Ламкішати й собі — судьба відома —
вже почала вона,
і — кряче вугіль-птах!

* * *

Зорі-денниці
перша вечорова
являється суперниця-зоря;
суперництва ярота-перемова
на водах тлумить лежня-багрія.
Багрієчко дівається у водах,
до ранку розчиняється,
ох-ах-х!
Суперниця восходить,
ронить подих,
рожево-сизий подих,
зірний подвиг —
над водами, по водах, в болотах.

* * *

Сіра воружка малорухомість —
сніг небесний
на земні сніги,
срібно-тьменні;
ковані натомість,

куті, гострокутні
береги.
Неспогадна течія під льодом,
світ-Поділля,
сам собі,
в собі.
Сам Гальчевський
чи не звідси родом?
Дум-коня
то привид?
привід?
біг?

* * *

Се химерує хвища березнева,
полям вихимеровуючи тьму
пребіло-сизу:
з пазурями лева?
з тунелем... у наскрізну Колиму?
Сахаються, чіпляються землиці
колючі, перемерзлі чагарі,
і профілі непевні, гостролиці
ввижаються у крутнях угорі.
А унизу, химера до химери,
чи діво-пси, чи скитські гарпаї
самі себе полюють, саможери,
відтворюючи обриси свої.

АНТОНІМИ ВЕСНИ

Крізь біле — чорне,
прозелень крізь жовте;
зелене й чорне,
біле — на зелене;
червоне в синім;
кожен, кожна — жодне...
Антоніми весни! Життя жажденне!

Антоніми щоденні, щохвилинні,
веселоритмів ритми загадкові.
Оксиморонів солоди полинні,
обручка сонця в місяця підкові.

Прозорість всепроникна великодня
туману розвиває повивала.
І вищиться, росте zenit-безодня,
і пагорба долина не обняла.

* * *

Калейдоскоп густого дрібнохмар'я —
крізь місяця-підповеня трубу
узірну; і не спить нащадок арія,
вдивляючись туди, звідкіль прибув
давно-давно,
давніше давнини,
зі сфер
у біосферу перепущений
з якоїсь-то чудної дивини:
змагатись за ґрунти
з лісами-пущами.
Що бачить там,
вдивлявшись марновіч,
які ландшафти, мислю розорані?

Калейдоскоп розбити може ніч;
мовляв: «Моя, про людське око, річ!
Твої ж нехай, мандрівче, терпнуть корені».

* * *

Автомобільні шини лисі,
напівукопані у ряд,
каблучаться; не автострад,
а клюмб тримаючись на мислі.
Бар'єром чорним, та незлим
від хідника ґрунтець межують,
на квіткосіяння віншують
весняним мешканцям. Між тим
ґрунтець квітневе сонце сушить:
уже — квітневе! вже — палке!
І айстр торішніх бляклі душі
в зашинні вийшли у піке.

* * *

Межа стончилася, і камінь межовий
осунувся, угруз, надрепнувся, сколовся,
і поле — це і те — зеленої жорстви
об каменя чухрає стебла косі.
Стоять у небі хмари межові,
переддощів'я від спекот межують,
пир'їнчасті ж вони і ковшові,
але й живі: постоять — помандрують.
Лиш камінь межовий на тім стоїть,
що без межі постійної не встежить
ніхто ні піль, ані запіль безмежжя,
ані слідів століть,
тисячоліть.

* * *

Спікає спека яблука у затінку,
у зародку звиває вітерця,
і сани, що зимою пішли зАтоки,
коцюрбляться під шопою в'юрця.
Собака з буди виглядає знічено,
зажохкалися півень та курки.
Проіскрено повітря, промагнічено,
розмито тіні, скруглено кутки.
Захекані силкуються відхекатись,
розморені жалкують про жалі.
Когось-то спека мов би хоче... спекатись
на цій планеті, на оцій землі?

* * *

Райські яблука,
спека пекельна.
Змій-спокусник
розсипався в прах,
і плямисто, повсюдно, ретельно
свій зміїний
припудрює змаг.

Змаг за вічне своє воскресіння,
за повсюдний не втрачений рай...
Райських яблук
хіть передосіння.
Яблунь райських
просонщений край.

* * *

Де-не-де вже день,
деінде — порання:

в затінку — роса,
клаптики туману.
Серпень майже скрізь,
вересень край неба.
Пригоршнею сліз —
перехмар'я зебра.
Славний літодень!
А — осенеранок?
Теж собі не впень,
теж не наостанок.

ПЕРЕДДЕНЬ

Тополі кужіль сірий,
сіра пряжа,
але топольки веретено вже світліше,
і пряжа, веретенячись, одважить,
одважить, невагома, світла більше.
То — кужіль ранку.
А то — пряжа дня
(чи встигнуться для полудня сувої
його гарячі?). Адже вороння
підхмарно б'ється
в гострім неспокої.

* * *

Міцноногий, сивий, сумноокий,
тракторця з болота цупить віл.
Степ широкий, бокий, день високий,
тракторист в кабіні,
як Ахілл;
не в ахейській зовсім кацавейці,
Ахіллес погоничу кричить,
разом-два вони — протоахейці, —

розуміє віл, але мовчить.
Джутова струна аж мов не тенькне,
битий знов небитого везе...
Горенько обчухране, сивеньке.
Лишенько вкіптюжене повзе.

* * *

Безрадість вечора, але це не печаль,
ще не печаль, дарма що вечорова
вона уже:
верби тонка вуаль,
шипшин хистка емаль,
роси липка основа.
Ростучі тіні і вмируще світло,
туману привид спеці навздогін.
Тополь непевні, всеметучі мітли.
Чотири тайни з чотирьох сторін.

* * *

Вербу немов назвала на ім'я,
промінячись, сорока-білобока,
бо майорить чимдуж верба широка,
немовби відгукнувшись на ім'я.
Щербате листя, ніби серпокрил,
ширяє — не пікірує одначе;
розчулилась верба,
аж мов не плаче,
аж небеса — ошматтями вітрил
рвонулись, пориваються врізнобіч.
Верба й собі за ними зпопідлюбич,
зпосейбіч, вербонько,
вербусенько, потойбіч.

* * *

Верби та лози.
вербові живоплоти.
Неділя вербна.
«Вербовая дощечка,
до-о-о-щеч-ка-а-а!»

* * *

Це хвиля виважує камінь,
це скаче на стежку ставок.
Маленьке українське цунамі
хитає стовпи і місток.

Село, може, зветься Іскриня,
село заховалось в хатах,
єдине дівчисько, дитина,
в накидочці мокне, як птах.

На хвилю захоплено зирить
з-під битої градом верби,
дівчисько якесь, мов... козирне,
мов жде корабля із плавби.

Дівча, може, зветься Оксана,
а прізвищем, може, — Барбак.
Таке, при ставку, мореплавне,
дрібний кароокий маяк.

МОРСЬКИЙ КОНИК

Хвиля зеленіша,
як морський покіс;
коника морського
десь там хвіст чи ніс.

Хвиля понад хвилю,
скелі, як стоги;
кованого стилю
гострі береги.
Щось на хвилях зайве,
домішок застиг;
лихо чи не знайде
коників морських?

* * *

Рай-дуга дугаста
радісно броваста,
тим-то й семиброва,
що жива-здорова.
Від її здоров'я,
її семибров'я
ліс і луг залежать,
що стежину стежать —
ту, яка хвилясто
дражнить ту, дугасту, —
крихкості крихкої,
небесного рясту.

* * *

Для когось — комета,
для когось — зізда,
знамення: збирайся з дарами!
А де ті дари? А сама ворожда
хатами, дворами, полями.
Украденими полями.
Отож, це —
комета?
В якої є хвіст,
і є голова, і світіння,

а всякий там інший
очам благовіст –
то розуму лиш помутніння?
Коли б та й не так!
Ізлипаються кметі
в застоллі убогим,
та світиться Хрест
на схресті доріг
і віщує кометі
(пак, благовістить)
пролітати зюйд-вест.

* * *

До вишиванки вишиванка,
при вишиванці вишиття;
це вечорниць не забаганка,
це досвітків не забуття.
Це візерунки, як з морозу,
це хрестик хресної зорі,
що мерехтить, як дрібен-розум
на поליках, на кептарі.
До вишивання — визивання
забутих сенсів та чеснот,
переживання,
заживляння
проколів, вирв, зітхань, марнот...

* * *

Туман тополь наповнив кубки,
а сонечку віддав гілляччя,
і кубки згуртував докупки,
і могоричить день ледачий.
Передосінне, не завзяте,
тверезе могоричування,

й ворона могоричувати
летить до кубків, не остання.
А крайній кубок не до речі
темнаву креш свою являє:
то — колесо. Гніздо лелече
у кубку грає.

* * *

Троянда в кубку переможця —
непереможний натюрморт;
на тлі червоному рожева,
мідянотьмяні колючки.
Граційний кубок! Від гравера
між інкрустацій сірий текст.
Листок із кубка виглядає,
сяк-так за креш чіпляється.

* * *

Скалчастий іній — скалочка у скалці,
і прожилками — гілочка від гілки, —
зими потвора ніжиться ласкавці,
за ніч набравшись тіла
і не тільки.
Бо й духом, духом
зимище-зимисько
виходить з ночі, як Іванко-дурник
з котла (пірнувши-виринувши слизько,
Іванко-дурник, світлий легкодумник).
Зими потвора — потягусі-гусі,
зими потвора вищає і в'ється,
дими над іній випроставши тлусті,
проінієно понад шлях сміється.

* * *

Прозелень кригою прожилки проторувала.
Крига у кризі!
І криги цей кризовий стан –
мовби відлуння,
мідяне відлуння кімвала,
втоптане, вживлене, всотане
берегом вербних осанн.
Кризі – пора!
І пора вже розносити звістку,
всюдно сорокам тріщати пора і пора
всіх готувати до криги весняного тріску,
тріскоту-гуркоту
із глибини
на гора.

* * *

Піддашків плавлений кришталь,
ростючий, ладжений, падучий,
весни, не ранньої, на жаль, –
крихкий, ламкий,
скороминучий.

Ледь не до самої землі
за ніч будинки наростили,
мов на змагання, кристалі,
і в них іскринки загостили.

Коренецвіття! Грааля блиск
прощально-чисто-ворохобний.
Зима здає останній зиск,
весна бере найперший зиск.
Калюж пришерхлих
раж утробний.

* * *

На порубі зросли маленькі джунглі
подільського безчинного зразка:
пеньки обкущуватили, не струхлі,
прикликала ожина будяка;
йде бузина у ріст своїм звичаєм,
допоки гору не взяли граби;
кропива обнялася з Іван-чаєм
на підступах до зарощ боротьби.
І навіть борщовик, мара колгоспна,
фальшивий корм фальшивого скота,
в узлісся впхався, доростає зросту,
притьмом джунгліюватіє спроста.

* * *

Ця скеля колись морською була,
а нині внизу шипшина.
І тінь від скелі розмита лягла,
і просить води вершина.
І надить вершина хмарки дощові,
і вже одна завертає,
і вже їх зі скелею буде дві,
а далі хто його знає.
Шипшина змагає пругкий вітерець,
шипшина при скелі — у щасті.
Шипшиніє скеля,
не їй би хай грець,
й колючки шипшини —
скелясті.

* * *

Між деревами — дереворити,
як фантомний мастацтва біль.
Мати-мачуха тче оксамити
не собі,
не самій собі;
мати-мачуха — людям найменшим,
жовтоносим
і сонцеоким,
цілоденним,
іще цілоденнішим,
з мати-мачушиним сяйноскопом...
Тче! І, не у спромозі виткати,
стелить вечора сни оксамитові.

* * *

Конвалій пучечки в руках кощавих,
над ними обличчя сухі, безмислі;
весна прощається, та не прощає
вулицям міста,
димкам прокислим.
Сірий хідник ряботіє лушпинням,
лушпиння в калюжці сплигло і тоне.
Конвалій пучечки, зігнуті спини,
хай Бог простить,
хай нужду обороне.
Не видні звідси ліси засмикані,
не знати, як і про що говорять.
Конвалії — квіти, грозою штрикані,
конвалії — квіти нужди і горя.

* * *

Червень плаче, що травень скінчився.
Сльози щирі і чисті — разками.
Ліс умився,
струмок розходився,
дуб ударив об поли руками.
Так і є, а так же й буває,
от і є так: по травневі — сльози
червня юного, що вчервоняє
сухі лози.

* * *

Зілля пирій
і волошка-зілля
поміж пшениць, тиць-гриць,
чіпко змагають пшеничне свавілля,
ідею пшеничних сториць.
Гордий пирій,
а волошка — сльозлива:
знову (як і щорік)
з грициками розминулась хапливо,
ах, синявою щік!
Грицики — зілля весняне, привітне.
Десь тут розтанув привіт.
Пирій колючиться, волошка квітне.
Пшенично-зіллястий світ.

* * *

Степ розридався помідорами,
іще зеленими томатами,
опісля граду, не інакшенько,
продовжує ридати степ.
Тільки дорога співчуватоньки

йому береться, хоч сама собі
така розбухла при оказії,
що Боже ж ти і мій, і наш,
і всіхній, найвсіхніший Боженьку!
Спекотне марево туманиться,
спекотне марево вагітніє
і чимось хоче обродитися –
а чи не трісканням землі?
Якщо не зливонькою, Господи.

* * *

Камінь при камені –
знак безгоміння,
білий а при
зеленому;
тепле каміння,
вічності вміння
грітися і на
студеному.
Гостре обличчя –
профіль енергій,
книжка при книжці, –
вічний студент!
У роздоріжжя
камінь улеглий,
дорога-стрічка,
рвана уцент.

* * *

Слідами бурелому-гурагану
охлялий бусол босо босякує,
підкльовуючи кольорову гаму,
якій, між тим, нічого не бракує.
Відлами соком гояться, а листя,

відчахнуге, заляпане, світліє,
коцюрбугься, звугається, в намугя
збугаючугься, ярішає,
яріє.

Тремугя маревно відпар глугночубугй,
чорноземля, де блугжче, квасугя відблугск;
заквасугя, вітрам вчугняє чудо –
вітрам, іще спресованугм у відляск.

ЖАРТІВЛУВУГУ ПОРТРЕТ

Слугвового колугору джемпер,
тернового колугору очі.
на щічках слугвовугй джем – то
портрет: лугбу-мене-хоч-не-хочеш.
А пружмур же оченяг –
колугчуватугй тернослугв!
А погляд – тече: під і над,
у чомугь уже дорослугй.
Дарма що, вдягаючуг... джем той,
до щічок пругквацяла... джемпер.

СЕЛО ФІЛОСОФА

Блугскавкуг слід у небі нічному,
гругму наугстрічна хода.
Небо тане, не знане нікому,
пензля однак вуггляда.

Пругспано пензлі: одні – у маугстернях,
інші – в котячугх хвостах.
Згугслися фарбуг пізнього червугя,
блугскавкуг слід не прочах.
Не прочахає ніч горубина
(й де ті не сплягь горубці?).

Висне миттєвість, не висхне хвилина.
Десь тут село Горбівці.

ВЕРБА ДЛЯ КОЛИСОК

Русокоса верба. Колискова!
Прутик прутикові паралельний,
найвербовіша, чиста, здорова,
лист-листочок –
напівпропелер.

Колискова верба. Русокоса!
При клечальній потребі – клечальна.
Її сила – дивившись не скоса –
вічно вербна,
потайно вербальна.

Для колисок верба, для глибоких,
для пірого- й пирогоподібних,
для двомісних, тримісних, широких,
на всі боки погідних,
побідних.

* * *

На смарагди озимини
куца вохра узлісь лягає;
не улежить – линяє, втопає
у смарагдах озимини.
Все ж вохристі, тонкі бережечки
підмальовують силу правИл:
на добро кольорів суперечки,
не на лихо і тіні крил –
перелітних, відлітних, миттєвих
на смарагдах озимини,

на окрайках полів життєвих
давнини, далини, двоїни.

* * *

Пуп'янок ще зовсім скромний,
але сороміцький — вже,
між розквітлих, невимовний,
про майбутнє береже
силу, віру і надію
всіх-усіх перецвісти,
від найближчого весілля
до епохи Водоля
краси пам'ять донести;
от і пнеться, пуп'яниться,
усвердлитись не бариться,
чашолистиків рвучи
плоть липку — горішній бантик,
до уваг не беручи:
бантик — болісний галантик.

ПШОНО

Знайшов зозулястий зерно,
може, й зерно-невидимку,
якесь дрібнюще пшоно,
якусь від пшона крупинку.
Але — заради весни —
йому й цього забагато:
скликає, рясний-голосний,
увесь гарем свій на свято.
Здається, й чужі біжать,
свята аби запопасти;
вірністю не дорожать:
знайшов! Знайшов, зозулястий!

* * *

Поле волошкове,
а на нім — Цар-колос.
аж такий Цар-колос —
у вигнанні цар;
і дрібна цариця
ген аж бадьориться,
і марний царевич —
знаком вищих кар.
Сіялось же, певне,
зерно — не волошки.
Де поділось зерно —
хтось же, може, й зна;
той і не приходить,
не приносить зморшки;
дівчина приходить
по вінок одна.

* * *

На луці, як на шахівниці
(без королів та королев,
щоправда); піші пішаниці
та коненята між дерев;
пеньок вільховий превисокий
турою хвацько височить,
човенце вугле між осоки
«ладъєю» грізно значить мить;
розжалуваний офіцер
діагональ веде косою,
неначе смерть сама собою,
вдягнувши кітель відтепер.
Без королів! А шах наскрізний
на всіх чатує звідусюд.
Без королів! А мат залізний
комусь однак можливий тут.

* * *

Некошені осоки в берегах,
нелюблені круг берегів простори,
войовані одначе не за страх,
просторам та войовникам на горе.
Бо щось у них,
у цих просторах, є
такеє щось (мовлявши за Шевченком),
що сил двоногим трохи додає,
ще більше сил із них, двоногих, п'є
(через простори, серденько, подай рученьку!).
В некошених осоках як зрости
лататтю по весні, коли прийдеться? –
стирчить, гадає окрай самоти
дідок, у берег вкляклий
натщесерце.

* * *

Клобуки білі — будяки,
із літа в осінь перехожі,
зі степу в лісостеп таки,
із лісостепу в степ — незгожі.

Без шелесту клобуки білі
мимо червоних, малинових, –
із літа в осінь, поріділі,
із осені — в сніги безмовні.

* * *

Вербові котики
полізли найпишніші
по цій, ставком підпоєній вербі,

де, певне, топлено чимало
ще живіших,
сліпих так само,
або й ще тепліших,
кошачозрячих, чуйних, далєбі;
де нині кіт уже сидить, нетяга,
замріявшись про шуку-карася,
а котиків вербових мучить спрага
під сонечком, що гріє просто, знага;
тих котиків не бачить, ні, котяга,
не впізнає.
От і картина вся.

* * *

Ріка, налита зливою по вінця,
пригублює городів та грядок
жовтаву зелень.
Попливе місток?
Простудить верхні очерет колінця?

Ріка, уже ж, при тім не недоріка,
про все-усе хлюпоче змійкома.
Й хоч неба каламуть не упійма,
рече ріка
про вичерпальність віка.

ПОРТРЕТИК

Усміхнене левенятко,
усмішка бринить,
карооке бровенятко,
гостроока мить;
левенятко вередливе,
вередливеньке,

ніби й зовсім не спесиве,
не спесивеньке;
але є у левенятка
пазурятонька,
всепроникні пазурятка,
мамо-матінко!
В пазурятках зараз — леле! —
«Електроніка»:
сторінками томик меле
замість «Сонника».
Левенятко бадьориться,
гострить кігтики;
в левеняткові... левиця
мерехтітоньки
починає собі стиха,
непомічено,
усміхаючись, до лиха,
ах, освічено!

* * *

Усмішку левеняти вишито хрестиком,
чорне й червоне, а видко її
тільки при сонці,
як зараз, ту усмішку
з тихих трипільських пуц;
усмішку вишивальниці вишито зморшками,
хрестиком-нуликом, видко ж її
тільки по заході сонця,
ту усмішку;
от зачекати й слід.

ЛЕВЕНЯТКО ТОПЧЕ КВІТИ

(На мотив картини Федора Панчука)

Левенятко топче квіти!
Так топтати треба вміти,
або не берись.
Топче майже в ритмі танцю,
топче ввечері і вранці,
спробуй так надмись.
Обмолочує пелюстя,
розмикає златоустя,
величається.
Колючками не банує –
тупу-тупу, туп! – марнує,
не сахається.
Топче хвацько і завзято.
Де ви, мамо, де ви, тату?
Де ви, вчителі?
Квіти сієте? Облиште!
Аплодуйте! Тихше диште!
Будьте, як малі!

* * *

Багато хрону, мало картоплі,
хрону не тратьте жуки,
хрін процвітає,
усі ж його кроплять:
хмарка, песик, шпаки
(себто, шпаки – навпаки).
Хрін – мечоносець!
Листя – фехтує:
з вітром, із градом сяк-так,
не подається, дірявиться все,
впавши, грозиться однак.

Хрін йому, косому цьому городу,
хрону багато й завжди!
Хрін йому, щедрому цьому народу,
безпрекословному з роду до роду, —
хрін і до хрону, туди-не-сюди!

* * *

У Маліївцях лікує
тишу-душу водоспад,
ллється рівно, не марнує
інших вколишніх принад:
переліссів та левад,
лісу-надлісу, узгір'їв,
не малий,
чотиримірний
Маліївський водоспад.
Сонце грає в переливах
ростом-зростом не крихким,
виграває так щасливо,
ощасливлено, жаждиво,
що стає нараз
мирським.

* * *

Знову тема — хризантема,
в темі теми дві:
вздовж межі — лілова тема,
наспроти — біла тема
при третій траві.
Тче пирій-трава тканину
сизої зими,
тче із нитки часоплину,
плин її візьми,

хризан-темно,
хризан-тепло.

* * *

Стебло вціліло,
колосок зламався:
буває рідко так,
а — є.
Град цілив добре,
дощ собі старався,
та зламаний, утятий,
не гние:
він заживив себе, завітамівив,
він випростав горішні остюки,
він, інвалід, герой,
шестипромінно,
антенно, цілоденно
ловить зміни,
трансляючи на інші
колоски.

* * *

«Солодка сльоза у клена», —
бджола розказала бджолі,
і падевий мед на столі,
в нім барва на дні зелена
крізь олов'яний карук,
розсіюючись, тьмяніє:
мед падевих дьогте-сполук
тяжіє, клеїть, яріє.
Солодкій сльозі сльоза,
в нім стрівшися, зізнається,
що променя має за
тупе щось і темне, здається.

* * *

Занадто юний світанок,
занадто сонячний зайчик –
з самого сонця неначе.
Занадто юний світанок
кивнув — розцвівся калачик.
Від щастя росяно плачуть:
занадто юний світанок,
занадто сонячний зайчик.

* * *

Нагідки про кульбабу слізно плачуть,
жовтопекучі, про жовтогарячу,
з морозом наодинці,

нагідкИ:

мороз їх перехняблює-таки,
але пелюстколіків не зморозить,
допоки власні не побільшить дози
до новорічних,
майже до різдвяних,
синьопекучих, сизополум'яних.
Жовтопекучі нагідкИ-нагідки,
болячок світу не зловтішні свідки,
всім помічні,
ніколи не сумні,
готові стати й світові в нагоді –
заблуклому собі у власній шкоді.

* * *

олов'яні хмари
небом титановим
тягнуть-волочать
блискавку мідну

у тиглі неба
блискавки титло
хоче вціліти
а хто pomoже
а хто зчитає
хто зрозуміє
хіба списати
замалювати
миттєве титло
а хто ж то спише
хто замалює
хто розтлумачить
в підлітинецькім селі Іскриня

МАЛЬОВАНА ПСЕНЬКА ПРО ЗГАР-РІЧКУ

Тече неквапом річка Згар,
у спеку скочиш — перескочиш.
Дзвенить комар не про татар,
не про орду сльозяться очі.

Між болотами — пшениці
уздовж води, яка виводить
із манівців на манівці,
на ясні зорі й тихі води;

іскриться пульсом течія,
іскрять, стикаючися, хмари,
дрібна іскринка — нічия —
чиїсь несе незгасно чари;

і вичаровується день,
і вичаровуються очі,
де Згар глибокий, як ніде,
де скочиш... а чи перескочиш?

ПІСЕНЬКА НАВИРИСТ (7)

«З Іскрині до Пеньківки
іде дівча ранкове.
Іде собі півдівки
до когось на півслова.

Йде підстрибом, іскриться,
як завтра, так і нині:
а чи тому, що гзиться,
чи тому, що з Іскрині?

Дивуються дерева,
Петрів батіг злякався:
«Від Дива чи від Дева,
це диво, що й без капців?»

В траві затявся коник,
завис у небі жайвір:
«Личенько — як з ікони,
довіку поважать би!»

З Іскрині до Пеньківки
ходити би усім нам,
в мандрівку із мандрівки
нести вогню насіння».

Цикл 8-й

Ф Конобальок

«ПУЩА ВОДИЦЯ», 1955

Сонце світить не вгорі,
поринаючи в сніги,
і співають снігурі
з потемнілої снаги.
І останнього листка
роздивитися воліє
снігуриця. Їй відтак
сніг здається бразолійним.

Дмитро Штофель.
Перед картиною Ф.Коновалюка «Пуща Водиця».

*Прибуло ж для снігуриці
сніг-водиці, лід-водиці,
що не видко снігуриці
інших благ Пущі Водиці,
ні останнього листка,
що його печать хистка,
ні кори розрєтин зільних
попід снігом бразолійним.
Сонце світить, мов з дупла,
а й неначе з кучугури,
тіні — тіннями авгурів,
розклювати б їх змогла,
розпізнавши, снігуриця,
поки сніг — ще не кориця,
поки сутінь — не імла.*

«ХАТА ЛІСНИКА», 1965

М'який димок
вилазить в світ
між двох братів-небес:
на небі і в ставку –
і стелиться від того,
бо гадки не має,
котре із них справжнє.
І крутиться, і горбиться,
і гнеться-вихиляється,
допоки туман його
не розчинить.

Дмитро Штофель.
Перед картиною Ф. Коновалюка «Хата лісника», 1965.

*Що з хати лісника димок
якнайчутливіший, то правда,
хоча й на диво безпорадний –
як вірша першого рядок.
Поткнувся вгору, але враз
побачив небо глибше, ближче,
та й в напрямку ставка пославсь,
а там тумани правлять грище.
І в кожного туману днище
таке манливе, як ніде,
отож заманливе, підступне
(мовляв, тебе одного й жде!).
Стовче його, як воду в ступі,
димка найвного, туман,
найближчого – оцей найближчий,
найвищого – отой найвищий:
така ціна таких оман,
еге ж, блакитних та рожевих.
Осінній день, осінні жеври.*

* * *

У пляшці з-під ліків — гілка бузку:
цвіт вже погас, іще в'яне листя;
цвіт вже простив
і, мов, листя не злиться
за долю таку, етикетку таку.

Не подається один листок,
нижній, найширший, а — не подається:
п'є, перестояну, п'є не нап'ється,
над етикеткою саме, листок.

От вам і весь неживий натюрморт
із найживішим листком найширшим,
добрим листком в ролі доброї ширми,
от вам і весь
натюр-
морт.

ЛІКАРСЬКА РОМАШКА ГОЛОМОЗА

Розбуявся романець-бур'янець,
накликає осот передгрозя:
ні з одним не йде під вінець
лікарська ромашка голомоза.

Там така голомоза бліденька,
аж така незavidна худенька
межи всіх-усіх стебеляк,
що космічний розум невдовзі
мав би, певне, скаржитись Бозі
про розподіл стебел, гілляк.

Голомоза — не наймудріша,
вибирає не де найліпше,
долі не ламає, не рве,
та шанує власну поставу,
власну — власне ж, предківську — славу,
всіх живих бере за живе.

Про сокирки хмарі поплаче
(заглушив романець-бур'янець)
і, згадавши давнє, бурлаче,
ступить з гурту просто в чебрець.

ПОРТРЕТИЧОК

Рожеве платтячко,
а щічки рожевішенькі,
чорняві брівки,
а долоньки ще чорнішенькі,
і на коралових вустах —
долоньки слід...
Це — Дмитрик:
платтячко сестрички старшої
зодяг він, до варення щоб добратися
і слоїк щоб його не упізнав;
сама десь вакса по дорозі вилізла,
солодких результатів дрібку вигризла,
але про світ дарує дрібку знань...
Ошатна, кольорова, дива гідна,
солodka мить дитинства вундеркінда.

* * *

Затихлий девіз гураганної ночі
Козі під ногами ідейно чавкоче
(а де би це був козопас?).
Змивали потоки сліди гурагану,
а змили політтячко, шурхоти й манну
(що десь-то ж упала на нас?).
Шукаючи манну, качки, гусенята,
а в фосі полеглий — дебелі хлоп'ята
знаходять бодай карася;
коза не нудьгує, собі догоджає
і майже на тее ніяк не зважає,
що шле їй привіт поросля.
Під сонцем парують ґрунти, луг і траса;
нема, то й нема, Бог із ним, козопаса:
аби не в трясовину вліз;
якщо ж по нового девіза подався —
за обрій, за хату, за книжку сховався, —
знайшов би його, той девіз.

* * *

Підважив кільчик не найменшу грудочку,
підважив промінь кільчика гачок,
підважив травень
зелень, синь і дудочку,
й дударика
у добрий час і строк.

Підважений, взелений, підцвічений,
підсинений, підвиспіваний світ,
ніким, одначе, майже не примічений,
марнується колесами підвід,
машин, і тракторів, і тягачів,
і соплами вогнених соплячів...

Хіба що виповість калачик споришеві:
які б то мали бути всі голінні,
до всіх уважні — всі ж бо незамінні —
підважені, підвищені
у дні оці травневі.

* * *

Виростання гриба-біляка
підсвітило й без того не тьмяну галявинку:
плямка світла живого, м'яка і легка,
струменіє,
ховаймо ножі і не плямкаймо. Здалеку
помилуймось хіба
на зростання гриба.
Може, буде потрібніша і помічніша
нині, завтра, комусь
необхідніш ковтка
і достойніша кращого, більшого вірша
плямка світла живого,
м'яка і легка.

* * *

Упевнений в невідворотності,
змагається із вітром лист;
лежать внизу в усій марнотності
ті, що зневітрились,
здались.
Невідворотність наvertsється,
то вертить-крутить, то січе.
Листок вібує — не зривається,
тремтить підвітряне плече.
Емблема гордої самотності,
епіграф до терпких мовчань,

упевнений в невідворотності
лист
не без другого плеча.

ІРЖАВИЙ АВТОБУС НА РОЗБИТІЙ ЛІСОВІЙ ДОРОЗІ НЕПОДАЛІК ЛЕТИЧЕВА

Самозвана дорога,
бо хто б ще назвав
так — дорогою — ці бакаї?
Самозванець-автобус,
бо хто б ще назвав
так — автобусом — ці іржаї?
Проіржавлені лица людей
у віконцях — а як їх назвати? —
терпеливих, довірливих, довіркуватих,
боязливих, підлеглих, підлегло-завзятих
виконавців яких-будь
іржавих ідей?

«ХАТА ХУДОЖНИКА», 1977

Хата художника, ох, невисока,
але під пагорком, біля підніжжя.
Стріха — в тумані, рожевощока,
в раннім тумані — ох, ніжиться й ніжить
око.
Дах паралельно до пагорка стріху
має, тримає; в подвір'я скидає
взимку — то певне — сніг і до снігу,
влітку — дощі,
і спекоти вділяє,
отже ж — подвір'ю. Подвір'я велике,
шопа при боці, ворота — непевні,
тин — усілякий, зате не безликий,

навіть деінде не дуже нужденній...
Тільки ж вернутись пора до туману
оку, бо тане туманець і тане:
зараз розвіється, ніжний, навколо,
вже не рожевий — рожево-бузковий.

* * *

Білий сум розгорнувся у сумнів,
і про те вже волають бруньки:
чи то березень самоусунувсь?
Чи дарма повесніли пташки?

Сумнів сумом вертається більшим,
сніг зліпився, дюралем наліг.
Смертний вирок майбутньому збіжжю
сніг видзвонює козам з-під ніг.

Кози в далеч біжать, ноги ранять:
а чи стрінуться з березнем там,
де живлющий капіж, Бога ради,
торохтить: «Всіх дістав,
всім воздам!»?

ПОРТРЕТ З МИЛОМ І ТРАКТОРОМ

Мило «просте» — воляче, напевне,
в грубих руках так ніжно гуляє,
так милиться біло — ну, майже вишнево,
що навіть у трактора серце співає.
Аж трактор, немитий, сю мить пробачає.
Зоравши кількоро похилих городів,
обоє часину перепочинуть:
один — із хлібом у крайній господі,
другий — в подвір'ї з тієї причини.

До хліба руки миються гречно,
рукам рушник судився найкращий.
Крайній стоїть господар статечно,
ич, білоруке ледащо.

* * *

Бетон паший,
скло пучиться більмаво:
це липень Києва добувся і здобув,
гірким трофеєм тішачись немало,
серійну запускаючи добу.
Стрижуть траву,
сичить вода поливу:
пливуть авто,
кульгає пішохід.
П'ють голуби, з похмілля мов,
жаждиво.
Трамвай волочить іскри,
як болід.

* * *

В лісах під Летичевом гзиться,
розшарпує вітер і пне.
Осінніх лісів плащаниця —
до неї не липне брудне.
Деревам що день, то Голгота,
розчахнуті зяють верхи.
Збирає хмизяччя голота,
футболить м'ячисті мохи.
Осінніх лісів плащаниця
потоптана, а не стара.
Далеким відлунням не спиться
під пензлем, на вістрі пера.

* * *

Суглинистий, крайній ще й скраю,
в леваду ввігнався, устряг,
під зиму здаля — пектораллю
видніється, наг,
яко благ:
город-годувальник! Городець,
городчик, липучий ґрунтець,
прамрія усіх Богородиць,
усім праотцям праотець.
На зяб потривожений вчасно,
від змиву вцілілий ледь-ледь,
в світи випромінює рясно
суглино-сукровисту твердь.

* * *

Шпаки ворохобляться зацні,
обстежують листя густе.
Жасмин, по-тутешньому «зацвін»,
понад чистотіли цвіте.
Нарешті! Повітря жасминне
таке, мов жасминовий чай,
таке, що випростує спини
полільниць, бувалих дівчат.
Жасмин, по-тутешньому «зацвін»,
ох, здатний навіяти все:
колишні обійми, козацькі,
і сні кольорові, дивацькі,
з літаннями понад шосе, —
якщо кого в сон занесе.

* * *

Обличчя живої легенди
втомлене, аж ніяке,
обличчя живої легенди,
підмінюване усіма,
портрет забере в легенду
легенди нової знаком:
про те, що людське в людині
людська не затьмарить тьма.

* * *

Вечірній оркестр осокорів, тополь
ридає скраєчку осени,
гастрольний такий оркестр,
короткий такий концерт;

альт, скрипочки дві, четвірко валторн,
сурма з ущербленим розтрубом;
концерт для оркестру й сурми;
не здана в утиль сурма.

* * *

Сузір'я Плуга Золотого — це воно? —
над полем-перелогом
ніжно тане,
звістуючи про марево світанне,
сузір'я Плуга Золотого,
це — воно!
Плуг Золотий
ще падає, паде,
ще нікому до нього дорівнятись,
обцілувати, за чепіги взятись
у пору, коли оранка не жде.

Ще тільки переплавити, позбути
за пляшку самодуру, за папір
умільців не бракує, «фу ти, ну ти!» —
умільців не до зір здіймати зір.

Але чомусь — для кого і про кого? —
ще є сузір'я Плуга Золотого.

* * *

Розчімхана, чімхата, чепірната, —
узлісся перещерблених мечів:
це — папороть,
неквітна, непочата,
прамрія пражиття прапартачів.
Цвіте — фантомно. У фантомнім світі
фантомний біль, фантомний глузд;
фантомний цвіт
у тридев'ятім, ге ж, фантомнім літі
цвіте-недоцвітає
скільки літ.
Малює пензель, радісно невтомний,
розчімханих мечів
невидний цвіт фантомний.

* * *

Труба цегельного заводу
зондує власну хмару диму,
зондує зовсім не на шкоду
свою підвіяну дитину.

Тополі ходять попід хмару
довкола двору заводського,
де глина сатаніє з жару,
де бруд кривавий ні для кого.

Тополь блаґенька, вутла зелень
зондує звихрене повітря;
цегельня притчею цегельнь —
пекельна пекла перевірка.

* * *

Тремтить натужно павутина,
листка грабового піймавши;
гірка тривога павучина,
це — горе майже,
відчай майже.

Порветься, що плелось на совість,
всіх обережних відлякає;
голодна смерть — печальна повість,
зате естетика натомість
у виґраші десь тут блукає.

В тенетах — осінь! Перший добрий
улов пори нової року.
Висить листок в повітрі боком
і протестує ненароком
проти усіх арахнофобій.

«Ніхто не бійтесь павуків!» —
волає кращій з-між листків.

* * *

Срібна медаль карася у воді
і золота короця над водою —
такій нагороді сам вечір зрадів,
хоч пантрував уже за звіздою.

А, звісно, живе він не для нагород,
не за нагороди старається, вечір:
про це достеменно знає город,
що над ставком випростує плечі.

* * *

Сезон оплакування
недовикопаних городів:
плаче небо,
підплакують вікна,
ридають дахи,
у потоках сліз
задихаються ринви;
сліз озерця
збираються на недовикопаних городах,
там поблискують
з-під зелених брів мокрійцю,
непрокліпані.
«Кучки!»
Це — Кучки,
юдейський празник:
два тижні сліз
про юдейську долю
та й на всіхні, усіхні городи,
на всі бараболі,
а на чийсь же й болячки-и-и,
ой, та й на лінощі-і-і-і!

* * *

Пожовклий, старий, застарілий,
подертий підручник життя
юна, зелена, невміла
читає: «Якби ж то знаття!».

Вдивляється знизу вгору
здивовано: «От тобі й на!» —
в листопадову пору,
в край лісу,
озимина.

* * *

Гніздо за зиму обносилося,
і стало колесо видніш;
весною, ні, не оновилося,
літує, як бідняцький кіш.

З гніздом порожнім ясен ясен
безбоко кривиться, безбо...
Гілляк обрізав кілька власник:
щоб не тінили барабо...

Відбилися від гнізда, то певне,
ген — ген летить якийсь кудись...
Город не втінений, зелений,
личинками жука покривсь.

* * *

Малюнки на асфальті —
гарячі піктограми,
смола хапає крейду —
хоч скільки в кого є,
так, нібито не тягнуть
за ліву руку мами,
забувши про колишнє
мальоване своє.

Чогось же вони варті,
малюнки на асфальті:
спішив, та зупинився

з мольбертом чоловік.
Такі уже дива ті,
малюнки головаті:
учений пес минає
малюнка оддалік!

* * *

Шипшина вищиться,
а малина чи вистоїть?
Малині хоч в поле тікай
по грудках:
до пізньої осені
бузини трав'янистої
агресія щільна, тілесно м'яка.

Агресії квіти, агресії ягоди,
агресії дух скликає гадюк;
їжак обминає одначе; вряди-годи
прилазить рогач,
перехняблений жук.

* * *

Хвиля синя, холодна,
хвилю рудяву, теплу
викочує з берега в поле,
укочує під комбайн.
Комбайн поглинає теплу,
рудяву, смачну, колючу,
якої легке хвилювання
його розпалює лиш
за синьою хвилею гнатись:
узяти її прохолоду
або провалитися хвацько,
потягши з собою це поле,

й у цьому трагедія краю,
де хвиля викочує хвилю
із берега просто в комбайн.

* * *

Вагається дощем пролитись кустрата хмара.
Вагається зірвати кепку пшеничний вітер.
Вагаються літа, зужиті, вернутись в очі.
Вагається дорога тепла вести додому.
Вагається старе вагання з новим зустрітись.

* * *

Це комусь попередження: в хмарах — безодня,
та й така, наче тяга у димарі,
незглибима, потужна, космічна просодія, —
про гріхи не нові,
про часи не старі.
Це — комусь. А чи... всім?
Є ж то тільки художник,
сам-на-сам, сам як є,
при своїй ворожбі,
подорожній собі, а землі — подорожник:
над безоднею тою,
на грузькому горбі.

* * *

Забута прикмета: при сонці — дощ,
кушпелить, здіймає куряву,
не дощ — тіні тіней космічних порош,
активного сонця дуриво.
Сонце активне пульсує днесь,
оранжу у барви впульсовує,
серця розбиває,

космічних месс
відлуннями хмару посовує.
Прикмету забуту згадає коли ж
і — хто: щоб до речі, відважно щоб?
Хіба заплучений сивий спориш
з мольбертом і пензлем уважливим?

* * *

Свічадо свічада навпроти —
помножена вічність чи... відчай:
від того, що множитья доти,
аж поки розчиниться, все?
Свічада глибокі-глибокі,
свічада сталеві на дотик:
з якогось таки й виглядає
якийсь, попри все, Кондорсе,
що буде — не йнакше — наймати
цю всеньку помножену силу,
хоча й не живу, та ребристу:
підтримати сили свої;
свічадо свічада навпроти —
свічадо свічаду — горнило;
не відчай, лиш вічність скресає,
б'ючи в дзеркалах баглаї.

* * *

Білої лілії крик протяжний,
розпуклий, загуслий, крихкий.
Жовтої лілії крик поважний,
розтрубом, мерехткий.
Листя лілій обох — нужденне,
догляду листю нема:
скромне-прескромне, блідозелене,
залишене бур'янам:
чи на змагання, чи на поталу?
Білої крик між розтрубів тане.

* * *

По зливі глухомань.
Калюж сопливі сопла.
Калюжі мерехтять
і тужаться в політ.
Манлива глухомань
для співчуттів? захоплень?
Поміж калюжі — пліт,
і тин, і живопліт;
і хат старі грибки,
і льошників остуди,
і шопа удає,
мов не про неї «шоп»
вже десь на світі є;
і кози, й коні, й люди, —
ще все на світі є,
ще все немов своє.

ЧЕБРЕЦЬ ЗВИЧАЙНИЙ, УЗВИЧАЄНИЙ, НЕЗВИЧАЙНОСУЩИЙ

Хмаркою вутлою, бузковобарвною
з травня у червень
крізь трави пливе,
силою ніжною, а лікувальною
око і душу бере за живе.
Хмаркою грайною, передукісною,
у заколошених травах висить —
десь понад пристрастю,
десь попід піснею:
хмарка за хмаркою,
хить-перехить!

ЧИСТОТІЛ ЗВИЧАЙНИЙ, ТРАВНЕВОТВОРЧИЙ, ТЕПЛООККИЙ

З-попід тину попід льох
чистотіл перебігає:
травня впевнений пролог,
квітня епілог навзаєм.
Лист — мереживний, стебло —
ворсом куцим блідувате,
пуп'янки — вилицюваті,
як в первоцвіту було.
Цвіт найперший — теплооккий,
сік на зламі вже запікся,
та й іржавою ж, нівроку:
самолікування після.
Самолікувань порою —
чистотілу рана перша:
люд хвороб собі накоїв
по шляху духовних звершень.

* * *

Гора пеньків коло сушні
і трохи сушняку — на розпал,
і дим валує, і чудні
фігури творить
швидкорослі.
Фігури диму: дерева,
пеньок, ліани нетутешні
і нерозгадані дива,
і див важкі, незрячі клешні.
Пеньки солідно, густо тліють,
сушняк облизує пеньки
сяк-так з боків, і ті чорніють
і западаються, боки.
У ямі піч, і яма свіжа,

обом пеньки — найкраща їжа.
Гора пеньків коло сушні
вживає промені смачні.

**БЕРІЗКА, АЛЬБО ПОВІЙКА ПОЛЬОВА,
ГРЯДКОВО-ГОРОДНЯ, БУР'ЯНУВАТА,
ДЗВОНИКО-РАДАРОЦВІТНА**

Довкола всякого стебла
повійка в'ється — ну, повійниця!
Лягло стебло — вона лягла,
квітками догори проміниться.
Квітки ж бо — дзвоники й радари,
біліших білі, крем-рожеві,
звисають пристрасно-прегарно,
і — майже всі — в обличчя днів
тремтливо витріщились. Змійка —
стебла наверх блідувате —
в повітрі в'ється. Ну, повійка!
Не втомиться бур'янувати.

**ЛОПУХ ЗВИЧАЙНИЙ, БАГАТОРУКИЙ,
КАПЛОУХИЙ**

Зіп'явся, то й вітрам добавилося скрухи,
а він собі стоїть, ніщо йому не є;
мандрівця зупинив: «Оба ми — каплоухі!»
Мандрівець лопуху долоньку подає.

Зворушлива така ця зустріч безпричинна:
один — пройшовши світ, другий — укоренився;
багаторукий цей, і цей — лопух-людина,
і спільна сивина, і погляди униз.

ЛОПУХ НАДЗВИЧАЙНИЙ, МЕДОВОЦВІТНИЙ, РЕП'ЯХООКИЙ-БДЖОЛИНОЗОРІЙ

Вже вище не сягне,
уже — медовоцвітний,
уже йому як стій
зіницею бджола;
реп'яхоокий, та
бджолинозорій свідок,
він свідчити готов
про людство і діла.

Всім лопухам лопух!
Малинам всім — суперник.
Яких ще барвників —
цей змалювати цвіт?
З косою зупинивсь
п'яничка-духопелик,
протверезів немов
за скількись-то там літ.

ДЕВ'ЯТИСИЛ ОБ ДЕСЯТІЙ СИЛІ

Соняхоцвітний, а стійких стійкіший,
блід перебрівши, прозимі цвіте,
і прозима чудується на ківшик,
в яким несе він літо золоте.
Ще — несе! Несе, дев'ятисилий,
над паморозі сплющений поріг;
красою сильний, об десятій силі
видзвонює у сизий часобіг.
І навіть листя, висохле, внизу,
круте і шкарубчасте, як опалуб,
красується, інакше-бо упало б,
тримає свою ковану красу.

КРОПИВА НЕ ЖАЛИВА (ГЛУХА) РОЖЕВОЦВІТНА

Кропива не жалива (глуха) рожевоцвітна,
чорнильного відтінку пухкий рожевоцвіт,
стебло чотиригранне, шорства листків примітна,
в кропиві не жаливій вилежується кіт.

Кропиві не жаливій, глухій, рожевоцвітній,
відтінкам, Геродотом уписаним у міт,
стеблу, з чотирьох боків вітрами кутих літу,
листкам шорстким, та ніжним,
йде з космосу привіт.

ГАРБУЗ ОГНЕННОЦВІТНИЙ, ПУДОВОЯГІДНИЙ, ІВАНОЗМІЦНЮВАЛЬНИЙ

Бутони — полум'ям любовним,
розквітлі — свічами відваги,
на пуп'янках — зірками сили, —
гаряча скрізь вогневоцвіт!
і ця вогневоцвіт розкішна
уже прожеврюється твердо,
ребристо на боках дебелих
пудових ягід. Гарбузи!
Іванозміцнювальний засіб,
провістя трудної пори —
пори посвячень і посватань,
сердечної тремкої муки
і вкочування гарбузів,
пудовоягідних обтяжень,
на гору, на Говерлу хіті,
де унизу... стоїть... Сізіф,
ей-ей-же, там десь за городом.

МОЛОЧАЙ, ЖОВТОЗІЛЛЯ ЗВИЧАЙНЕ, АНТИ-ОДЧАЙ

Молочай — жовтозілля, звичайне;
що при корені — дерев'янисте,
що при квітці — м'яке визначально,
м'яколистне.

От і пестить повітря марев
жовтозілля оце, молочай:
для здорових — бур'яномарне,
для спазматиків — анти-одчай.

Поросятко-гурман до городу
молочай святкувати зайшло:
підбадьорує власну породу
жовтозіллям, морквинці на зло.

ПИЖМО ЖОВТОЦВІТНЕ, ЗВИЧАЙНЕ, ТА НЕ ЗОВСІМ

Пижмо пижиться,
пижмо пижує,
всяка квітка в розетці — то пиж.
На мисливську могилку прямує,
на стрілецьку могилу — коли ж?

Пижма, звісно, шляхи не звісні,
пижмо робить повітря цупким
і приклеює пісню до пісні,
якщо співана та не ніким.

Пижмо — літа гарячого втіха,
понад спеку спекотний салют,
пижмо щось там лікує зо сміха,
пижмо всіх уздоровлює тут.

Пижмоцвітно проміниться днина,
пижмолисто січеться смарагд,
пижмостебло триває людина,
пижмопишно, дурман би їй рад.

КРОПИВА СОБАЧА, ПУСТИРНИК

Кропива собача,
така в неї вдача,
прославив собачу пустир;
пустирником звавшись,
кропив одцуравшись,
наждачить увесь Божий мир.

Гранчасто удатна,
вітрам непіддатна,
квітки — кольорові джмелі,
собача кропива,
прецінь, не жалива,
кусюченька після Іллі.

Зжинають верхів'я
на слабоголів'я,
на заяче серцебиття:
пустирник насущний
серцям помічнющий,
як мізкам — собаче виття.

Кропива собача —
найбільша удача
в дорозі до царства машин;
при тій же дорозі,
не зжата, по змозі,
наждачить людський часоплин.

ДЕРЕВІЙ, КРИВАВНИКОМ ПРОЗИВАНИЙ

Деревій не вмiє твердiшим бути, дзвiнкiшим бути,
стебло — басова струна;
деревій не вмiє цвiсти бiльше:
суцвiття — житня мука;
а й не вмiє чiмхатiше листя мати,
лицар тисячолистъ
(а кривавником — то про людське прозвали
жертви кровопролитъ).
Деревiєвi — деревiєве:
на межах затримався.
Кривавниковi — кривавникове:
й на межах зiжнуть.

ПЕТРiВ БАТiГ, БЛАКИТНИЙ КОСМОС

Петрiв батiг, душа цикорiєва,
батожить вiтерця, й дощовi непереливки
вiд нього; сизий дощ дивуєтьсяс
на вузлики блакитнi батога;
iще ж йому дивнiше, чудернацькiше
мiж вузликами бгати зiрочки розчiмханi,
так само блакитнавi зiрочки,
з яких однi — то вузлики, що вибухли,
а iншi гаснуть, в вузлики згортаютьсяс.
Блакитний космос! Космос батога
Петрового. Отож не варто, дiвчино,
вбачати у нахилених квiтках
знак еполета; йй-же-богу, донечко
колонiяльних джунглiв степових.

ЩАВІЙ КІНСЬКИЙ

То не ряска
полізла з боків на рожен,
то не кислих потвор язика
з осоки, —
то лиш кінський щавій
о двох силах своїх,
на всі кінські смаки.

І з покосу, підтятий,
він грубо стирчить
трохи вбік,
під кутом сорок п'ять;
і вже звідти, кислющий,
потроху гірчить:
як, брунатнішавши,
гірчать.

**ЖИВОКІСТ ЛІКАРСЬКИЙ,
МЕДУНКОВОЦВІТНИЙ**

Шорстколистий, гостролистий,
під медунку квіт маскує,
на всі боки нахиляє,
ніби ще й пасеться всує.

Але зовсім не пасеться,
а злегка росу вроняє,
про коріння животворне, живокістне
добре дбає.

Дбає добре — як уміє,
скільки розуму та сили:
про коріння-оніміння,
поки його не зварили.

Поки його не зварили ж
на тринадцять на болячок,
поки спека цупить жили,
поки квіття бджолам плаче.

ЛЮБИСТОК

Любистку листок двічі лапатий,
любистку стебло над листки блідувате,
кашка суцвіттів — дрібна;
сусідам із клюмби не дуже щоб любий,
любисток любиститься радше між люди,
за тином його далина.

Любисток під сонцем гарячим розм'якнув,
листками розм'якнув, але не стеблом,
мошка об'їдає суцвіття не знатно:
марнується слава дрібнюсіньким злом.

І все-таки, все-таки, все-таки, все ж
в любистковім світі, личино, живеш.

ГІРЧАК ПОЧЕЧУЙНИЙ

Мальований вальс

Гірчак почечуйний — рожева замріяна мить,
гірчак почечуйний цвіте-процвітає в городі.
Гірчак почечуйний! Від нього в повітрях гірчить.
Гірчання таке змалювати б на рівні мелодій.

Гірчак почечуйний — розлеглий колінчастий кущ,
брунатно-синюшно-бузковобутонні колінця;
на нім заховатися міг би від ворога хрущ,
якби долетіти вдалося з травневих провінцій.

Тут — серпня столиця, нікому тут не до хрущів,
гірчак почечуйний тут сам при дворі не в фаворі,
ще добре, що й так прорости і розцвісти зумів,
коли гербіцидне сторіччя стовбичить надворі.

Гірчак буде гнаний і рубаний — Боже ж ти наш! —
укинеться свиням на їжу гірчак почечуйний,
дарма, що рослина він лікарська, — доля одна ж
у нього з осотом, який і вампір, і не чуйний.

Все буде, як завжди, пророків питати не варт,
та поки ще тиждень — страсних днів семірко, не
більше, —
милуйтеся, вбогі, бо це не бур'ян, не трава —
це притча є про
в найрожевішому найгіркіше.

ГЕРАНЬКА БЕЗДОМНА, ГУРТОЖИТКІВСЬКА

Короткоколінна, бідова,
була би голінна — нема,
прокурена зчаста, з півслова,
живе — хоч ти що — квіткома.
Квіткома кімнату обводить,
квіткома вдивляється в двір,
квіткома сама собі шкодить:
не листків — квіток перебір.
Найбездомніша поміж бездомних
(хто як можеш, так вимовляй),
найскоромніша поміж скоромних
(як умієш, так затуляй).
Гуртожитківська — ой та й живуча,
селекціонерів мрія;
у вікні, а — дикоростуча,
серце крає і душу гріє.

МАЛЬОВАНА ПІСЕНЬКА (ПОДОРОЖНЯ)

Випав з воза випадок
на дорогу,
випав, ой, з причиньки
бездоріжжя;
там лежав літ тисячу,
їй - же - богу,
ох!
Об'їжджали всі його
обережно.

А він собі, випадок,
розростався
з року в рік поволеньки,
без упину,
поки виріс, лишенько,
передався, —
ох! —
у першопричиньку
безпричинну.

Об'їджаємо ж її,
облітаєм,
ой, першопричиньку
тую слізну;
кленем нашу й доленьку,
проклинаєм —
ох! —
коло судьби-доленьки
ще й вітчизну.

Було б тому випадку
не лежати
посеред доріженьки
не прямої,

було б тим прапрадідам
не минати —
ох! —
дрібненького випадку
між вибоїн.

В ІКОНІ КОЖНІЙ — ДАМА СЕРЦЯ

Не записана пісенька мандрівних
малярів-«богомазів»

«То під конем, то на коні,
то не в сідлі, то без сідельця.
Та сонце — в кожному вікні,
і серце — в кожному вогні,
і в кожній шибі — Дама Серця.

Малярський хист, лицарський сенс,
бряжчить копійка за душею.
У шлунку — вічний декаденс,
але з малюнками торбенс
у дощ ховаєм під кирею.

Гроза у зливу загуде,
громи сердитий зроблять вираз.
А ми собі — ні се ні те:
про блискавиці декольте
складаєм пісеньку навиріст.

По колу землю обійдем,
ага, так, так, — по видноколу.
До оберіга прибрідем —
хвоста котячого тотем
погладимо, присівши долу.

Домашні піючі пісні
то про сідло, то про весельце,
перепочинем зо два дні,
де сонце — в кожному вікні,
і серце — в кожному вогні,
в іконі кожній — Дама Серця!»

ПІСЕНЬКА НАВИРИСТ (8)

«Дивак не той, хто дивиться,
а той, хто примічає,
дивак не той, хто кривиться,
а той, хто пробачає.

Хмаринкою дивак летить
над ваші самотранки,
летить, як Бог йому велить,
крізь вечори-світанки.

Дивак дивує диваків,
щасливий диваками,
дивак існує між рядків,
впивається рядками.

З такого дива і Земля
стає дивакувата.
Траля-ля-ля, ляль-ля-ля-ля,
що доля — не щербата!»

Мініатюри

Цикл 9-й

У-у-

х-

х!

Дух

хат

коминам хіба брат?

Комини відьмам рідні.

А дахи хат снопами лад

уладовують в роки хлібні:

сяйно сяяли б щирі-дорідні

у віках, хай хоч голод бреде,
чи війною осколки вогненно мете.

Стіни синькою гоять вапно,

а ще формулу знають полян:

вікно+двері = вікно+вікно,

крапу-крапи – у шиб екран!

Дуб підвалин, священ колись би;

трохи призьби.

* * *

«Хато, птах хат птах!»

* * *

Ізрослася біла хата з явором зеленим,
Стала хата пелехата, став явір недремним.

* * *

Тягли Лавру до Сибіру, крали й Видубичі –
Вони вночі на Дніпр втекли, возсіяли втричі!

* * *

Видубичі, Видубичі, куполи завзяті,
А й як це ви, Видубичі, щомиті при святі?

* * *

Далечі віте-лаД.

* * *

Серед лісу бути б бісу, а його не видно,
Пташечка перелітає премудро та швидко.

* * *

Серед лугу кричить «Пугу!» хтось не дуже вдатний:
Ні дуката, ні карата, літняк семикратний.

* * *

Серед поля чиясь доля ромашку смикоче,
Ромашкою час майбутній лоскоче, лоскоче.

* * *

Серед ставу ополонка — небесне око,
Прочищає ополонку сліпий дід, нівроку!

* * *

Федір навмисне
проговорився зрячим:
наш вік — Золотий!

* * *

Небесами дня
диск сонця знову метнув
дискобол ночі.

* * *

Диво у собі:
грициками повна вщерть
пастуша сумка.

* * *

Блискавка в небі –
корінь жень-шеню бистрий:
голова-ноги!

* * *

Залізна Баба
поміж кукурудзами
є й цього року.

* * *

Турнір конюшин!
Кольори і трилістя
ледь не фехтують.
Але ідуть косарі:
переможців не буде.

* * *

Удосвіта прокільчилося зело,
крізь грудочку, натужившись, пройшло.
Немов нічого, а світліше стало,
і сонце, мов, на мить скоріш зійшло.

* * *

Став Бурлака, лісничий із Літина,
понад Згаром-рікою, що літепла;
ні туди ні сюди:
води, ніби меди,
мерехтять-бурштинують край Літина.

* * *

Буряки змерзли,
страшніша побоїща
плантація ця.
В кишенях руках печуть
знані колись мозолі.

* * *

Горбок, горбочок, пагорб дужий,
всі разом — профіль тріолета:
що їм чума, сибірка, Лета?
Горбок, горбочок, пагорб дужий
аж наслухають ніби: «Де та
співанка «Ой не шуми, луже!..»?»
Горбок, горбочок, пагорб дужий,
всі разом — профіль тріолета.

* * *

А весна холодна, вапноцвітна,
бо весні обридло непримітно
тут, низин Поділлям, мандрувати,
тож весна, знічев'я, хорувата;
ще весна порвана, клинцювата,
і її вітає недоладно
яр стрімкий, холодний, череватий,
що собі лишався безвідрадним.

* * *

Бусол!
Бусол це знов, не хто інший,
на колесі тужить за Стусом.

Буслу,
буслу це знову калина
засвідчує кривцю загуслу.

Бусла,
бусла-лелеку розкручує колесо
та й на Прокруста!

* * *

Об Різдві дорога задзвеніла.
при шляху пшениця задиміла.
ой іде, спішиться подорожній,
аж бринить ходою переможців.
Чи йому сьогодні народилось
те дитя, якого сподівався?
Чи його, нарешті, доступилось
те знаття, якому сповідався?

* * *

Шляхом
йде перезва — плин квітчастого щастя:
чи злидні чи лихо, — за раз побивахом.

Велі,
ой же й великі, дебелі дві свахи,
як для ритурнелі.

Свідки!
Свідками щастю — сади переспілі
й одвічні нагідки.

* * *

Ліки тополь, допоту кіт

* * *

Брунатної — на пензлику, білила — на денці,
А ще сонця, а ще вітру — для інтерференцій.

* * *

У склепіння фреску щедрить рука не поганська,
Шпат ісландський пропікає жар-земля іспанська.

* * *

Сохне фреска за рукою, сохне під рукою,
Світлішає лик Марії, додає спокою.

* * *

Тиньку рада фарба всяка, він її оговта,
Оговталася найскорше шафраново-жовта.

* * *

Слонової нема кості, є півп'ядь картону:
У ній мусиш умістити Благодать Закону.

* * *

Як у церкві намоливши ікону та фреску,
Йдуть грішники у світ грішний — із зими та в весну.

* * *

Малюй Мури, малюй Замок, поки не змалюєш
Того Духа, що не знаєш, тільки серцем чуєш.

* * *

Малюй Замок, малюй Мури, щоби змалювати
Духа сили, щоби його хоч комусь пізнати.

* * *

Лісостепом, лісостепом — в саміське Полісся
Летить пензель, летить пензель, поки не вознісся.

* * *

Латаття сяє.
Нам за молитви наші
то ласка Божа?

* * *

О трави травня!
Між лісів холодних ще
не гарячкуйте!

* * *

Сонечко-кузька
лишкові присвічує
біля коріння.

* * *

Розтоптав сліпо
черв'ячка дощового
черв'як книжковий.

* * *

Знамена рясту
схилами схиляючи,
весна відходить.

* * *

ОРЕСТЕЯ XXI

Орестові Сливинському

Вчора і нині:
пляями карпатськими –
на Фудзіяму!
Говерла скорилася,
то й Фудзіяма десь тут?

* * *

Не для ледачих
це споглядання плину,
де вир вирує.
Скує утома в'язи,
діткнеться серця заздрість.

* * *

Де був кар'єр, вчинилася ковбаня –
кривий прообраз озера закланя.
А все-таки із вудками сидять
якись два добрих бевзі до смерканя.

* * *

Цукроварня і парк у Браїлові
між собою зирнулись несміливо;
монастир ламле пруг:
Забаштанського дух
у селі неспростовнім Браїлові.

* * *

Жива плантація капусти
під світанковим зодіаком –
побоїща людського знаком.
Жива плантація капусти
живішає в цю мить двояко,
бо має голови не тлусті
жива плантація капусти
під світанковим зодіаком.

* * *

Ген осінь осінньо осінниться, розгородившись,
лист листу сьогодні довірився, переродившись.
Плач, поро, оплакуй просонцено межиболоття,
крий, Боже, листочком, листочками перевероття.

* * *

Тихо-тихо, похито-хит.

* * *

Шлях-дорога попереду, позаду — чортзна-що,
Розвертатися колеса не хочуть нізащо.

* * *

Край дороги плаче камінь, що пташат назирив:
Дрібно мають крилоньками у далекий вирій.

* * *

Кущ шипшини, кущ бузини — хто що потребує:
Один ловить, не пускає, а другий фарбує.

* * *

Буряковисько спочило під купами гички,
Допадаються до гички бички та телички.

* * *

Бурякова піраміда, раби коло неї.
А хто бачить, а хто віда, — які саддукеї?

* * *

Горбом, горбом виногради, долиною — сади,
А в них — дядьки, а ще й тітки, а де ж казнокради?

* * *

Лицяються аж три скирти ген до ожереда:
Одна збоку, друга ззаду, а третя спереду.

* * *

Гончарують гончарики, до горшка макітра,
Везуть, везуть на ярмарок цілюще повітря.

* * *

Продав корівку,
щоб віршики видати.
Бичку читає.

* * *

Злодійськи вкравши
ікону чудотворну,
кат розкошує.

* * *

Хлопчик лелечий
на п'єдесталі призьби
небові сниться.

* * *

О, нині знову
ліс журиться навіщось:
про щось, звичайно.

* * *

Дзвін луна знайшов,
снігом мурашник вкрило.
Життя безсмертне?

* * *

Село болгарське.
Літо, липень, а в шапках
діди статечні.
Джмелі думок недільних
медами степу ситі.

* * *

Акації яряться медом білим,
платани посоромивши тубільно,
Одесу здивувавши зайвий раз,
лікуючи жерцям приїжджим більма.

* * *

Як до Вінниці йти із Сабарова
на човнах, упиваючись барвами,
можна вчасно дійти,
течію надмогти,
якщо барвно іти із Сабарова.

* * *

До Сабарова йшовши із Вінниці,
хоч би й пішки (куди воно дінеться),
як зійшовши на міст –
краю міряти зріст,
до небес приблукавши із Вінниці.

* * *

Дорога кручена у Товтрах
над урвище сміється любо,
регочеться смугастозубо.
Дорога кручена у Товтрах!
Над нею куц — зеленим чубом,
той чуб відводить людський острах:
дорога кручена у Товтрах
над урвище сміється любо.

* * *

Тіл літо! Рослини тваринами перейнялися,
люд сонний шляхами, дорогами розпорозився.
Літ літо! — останнє художника немолодого.
Знай наших! — літує, літнішає безосторого,
зір манить, удалеч виманює пречистосило,
добр добрих шокроку даруючи любо-премило.
Хто знає, наскільки сподобитись перехотілось
тій долі: юдолі сподоблена, розмолодилась...

* * *

«О, трепет! Вітер — апіта мінаретів тепер тО?»

* * *

Від шосейної дороги — шляхи, як гілляки:
Ростуть, пнуться, наливають дорожні знаки.

* * *

Що з лиманом вітер грає, то із морем б'ється,
Над лиманом чайка має, а над морем в'ється.

* * *

Хвиля хвилю здоганяє. Хвилям не обуза,
Парашута поправляє медузі медуза.

* * *

Хвиля в скалу ударяє, бризки над скалою,
Піна біла, але бризки — сивою золою.

* * *

Море тупо гарпунене до денця вібрацій
Гарпунами гарпунними ста каналізацій.

* * *

Висохла річка.
Сів перевізник на дні,
бавиться мулом.

* * *

В дорозі бджоли.
Гречаний мед — в гречках ще.
Палає вулик.

* * *

Кроляча шапка,
камізька кроляча.
Кроляча доля.

* * *

Картина картин
у рямцях з штахетин двох
чекає ока.

* * *

Сосна зламалась,
а ялина поважно
ще леденіє.
Мотузям гілля її
висне, розклавши тягар.

* * *

Ялина — встоїть!
З кореневищем хіба
вирвана буде:
якщо зіграють сили
тяжіння, вітру й долі.

* * *

До обрію — самі очерети,
в очеретах вихляються... чорти?
чи, з поміччю Господньою, чортиці
у пошуках сердечної мети?

* * *

Брід за бродом сходив під Дяківцями
бусол Бусик із єдинокрівцями:
десь-то Стельмах-поет
відпустив його в лет
з ранніх зошитів тут, під Дяківцями.

* * *

«День добрий!» — ясніє, вітаючись, сонценебесся.
Ліс Чорний витає, мережачи долю-недолю.
Рінь чиста, пречиста, прохвилена, передосіння,
слід куций, глибокий, невідомий, нерозпізнаний.
Кріт рие натужно кротовину шапкоподібну,
бо сила велика знесилоє щонайсильніших.
Тля крихко стригоче, рятуючись несамовито,
скрізь барви наскрізно пронизують світобудову.
Десь доля блукає, колотячи багатобарвність.
Лик Божий зіходить, осяявши самодостатніх.
День Судний минає, небачений, непередбачно.

* * *

Барви глини	На хатах	З-під віків	Тут і там
на хатах	на шобах	у хатах	виростань
з-під віків	у хатах	пломенить	чар Трипілля
тут і там	виростань	чар Трипілля	зостань

* * *

Яр-гуша баба Шугря.

* * *

Пішла крига, іде крига, здибалася з льодом;
Як здибалась, то й здибилась, лоскоче під сподом.

* * *

Одне поле — чорним-чорне, а друге — сіре,
Ходить весна, всіх пригорне, не питавши віри.

* * *

Вертаються із вирію ледь кожний десятій —
Просльозилася хмарина над біленькі хати.

* * *

Прилетіли граки, шпаки, мурашник проснувся,
Тулить личенько до пики не одна Ганнуся.

* * *

В небі жайворон тріпоче, в пазусі — серденько,
Небо блякнути не хоче, хоч вечір близенько.

* * *

Листя злежалося в зимі, добре відбілилось.
Якби шити з цього листя, то щось би й пошилось.

* * *

Обривають цвіт черемхи вітри великодні,
Хтось десь Бога прогнівив тут вчора чи сьогодні.

* * *

Розлилися мутні води попід бережечки,
А понад ті бережечки насяно гречки.

* * *

Колихає яблунечка тугі яблучата,
Аж на тії яблучата заздяться дівчата.

* * *

Долиною, долиною та й попід пшеницю
Пасуть собі дідо биця, а баба телицю.

* * *

На узліссі в темнім грісі з будяком кропива,
Походив тут Діонісій, толочена нива.

* * *

Одна гора комолая, а друга — рогата,
На комолій стоїть шопа, на рогатій — хата.

* * *

Вимітає із діброви вітер сухе листя,
З-під туристки вимітає, але й з-під туриста.

* * *

Одну гору дощ морочить, другу сонце гріє,
Одне серце жура точить, другого не вміє.

* * *

Надто це складно:
писанки на рушнику
візерунчастім.

* * *

Відра край стежки
із соком березовим
світяться м'яко.

* * *

Верба ще юна,
а на вербі омела
уже доросла.

* * *

Крізь надвечір'я
болиголов буяє.
Ранок мудріший?

* * *

Космос космосом,
солома ж — сонця мерва:
як і раніше.

* * *

Воскресло знову
опудало у просі,
ще й оновилося.
Кричить сорока: «Люди!
Безсмертя може бути!»

* * *

Досвід опудал
дуже повчальний людям.
Як і сорокам:
«Лиш на потребу, знаця,
колись воскреснем, братця!».

* * *

Сам-собі-ставок,
гребля навряд чи й була;
не ставок — клякса.
Така собі кляксочка,
такий воді окопчик.

* * *

Солоноводий, чорне дно, лиман,
гадюки степової милодан:
видовище їх близькості суворе
бодай і для заблуканих циган.

* * *

Серед степу село Виноградівка
чорну спеку нітрохи не радує:
і шибки, і листки
протирає таки
чорноземна в степу Виноградівка.

* * *

На Одесу дивившись з Дофінівки,
убачаючи пальми та фініки
в кожній димній трубі...
хоч не їдь, далебі,
до Одеси з цієї Дофінівки.

* * *

Зійшла провітла, певна благодать
на пагорби й луги повільнокрилі,

* * *

Заливало сінокоси, залило картоплю.
Хто роззутий, а хто босий, як після потопу.

* * *

Після зливи на городах ловлять дядьки рибу,
Шкода риби, дядьків жалько і їхнього трибу.

* * *

Перегодом перегуде, що гіллям метляє,
Ненароком другим боком бруньки обертає.

* * *

Шовковиця шовковиться, а липонька липне,
А хмарина — пролітавши — блискавкою глипне.

* * *

Ячмінь — вуса, овес — крила, гречка — ніжні в'уста,
Гарбуз — пику, а хрін — меча, а щита — капуста.

* * *

Степового роздоріжжя неприкритий сором,
Мчить машина, у машині хор співає хором.

* * *

Дими зачахлі,
тополя не літана.
Ой видко село!..

* * *

Яблуко тверде,
драбина прогнулася.
Сад досад ранніх.

* * *

Струмочок-нитка,
голка попереду десь.
Сшивання літа.

* * *

Зотліла й цегла,
де промишляла гірко
богиня щастя.

* * *

Звідки — не знати —
павутинка летіла,
куди — не видко.

* * *

Світ просонцило
сонце передосінне
далеко-леко!

* * *

Листя опало.
Овдівила тополя.
Простір простерся.
В полях шукати ключі.
В лугах губити цноту.

* * *

Занедбаний, іще колгоспний сад,
обламаний, окрадений стократ.
Цвіте будяк, ще й як, посеред саду,
милує око зайшлих поросят.

* * *

Лісостепом припилений Шаргород,
від суботи пилиться до шабату;
ростуть хлопи, як ліс,
кожен — перебий-ніс
у містечку носатому Шаргород.

* * *

Октави рямця куті і розкуті,
у них маленька драма увійшла:
про кольори, про камінь на розпутті,
про передмістя міста чи села;
чи й про гузенце ялової суті
в передепоху світового зла,
яке принарядиться під прогрес,
аби не розпізнав його Жорес.

* * *

Форт «Сто сот строщ»:
Жеврінь нір веж.
Коні. В іконі ж — інок і вінок.
Іно мокли, сил комоні?
Стрільці міць лір... т-С!
«Оу тцй то кінь нікот... ц... цт! цО'!..»

* * *

Ліс стоїть стіною зеленою цілоденною гобеленовою,
дощ іде ступою сягнистою, прозернистою,
аметистовою.

Дуб окрай узлісся хизується віковічною
всебожественністю.

Стовп серед болота виструнчився електричною
усечудесністю.

* * *

«Лигомини мозил
Ущанували лаву нащу».

* * *

Степом, степом, виноградом понад цвинтар білий
Щось ясніло, світилося та й перелетіло.

* * *

Пеклом дишуть терикони, а ростуть високо,
Чорних-темних тонн мільйони докоряють оку.

* * *

Снігової княгинечки лісові хороми.
Йдуть блукальці, у синички питаються: «Хто ми?».

* * *

Ходить, ходить щедрівочка, коляди шукає,
Так шукає, що аж бере сніги розтуляє.

* * *

Закольчужилась грабина, а діброва — гола.
Та діброва ніжить днину, а грабина коле.

* * *

Чи до хрону, чи до схрону, замашна лопата,
Докопається до всього, лиш почне копати.

* * *

Сонце грає, висяває у кожному лезі,
Як лопати за плечима гострі та тверезі.

* * *

Зветься гора Тербушка, не гора — горбочок.
В кого лижви, в того й лиштви: терблений бочок!

* * *

Зветься Зрубком урочище, не переназвалось:
Отут хлопцям Гальчевського врочисто рубалось.

* * *

Зветься поле Голдашева: чи тому, що глина,
Чи тому, що золотиться над глиною днина.

* * *

Зветься мочар цей Дарівка, лишилось гадати:
Хто кому з якої речі міг 'го дарувати?

* * *

Одяглася верба-журба в радісні листочки,
Вигойдує верба-згуба музичні свисточки.

* * *

Стоїть, стоїть опудало поміж горобцями,
Опівночі місячними ласує хлібцями.

* * *

Постояло опудало, хоче говорити:
Комусь досвід передати, когось навчити.

* * *

Непочуте опудало ридає ночами:
«Бодай же вас поплутало, люди та прочани!»

* * *

Одинока сокорина вкрита омелою...
«Чи так тобі со мной любо, як мені с тобою?!»

* * *

Вперевеслені
сади перевеслами
віків минулих.

* * *

Не безшелесний,
та кому помітний він,
вітряка привид?

* * *

Міста не видко.
Акордеон у траві,
навік забутий.

* * *

З півоніями
на перону ешафот –
«горе ходяче».

* * *

Краплі по вікні
самозабутньо кануть,
цікаві з біса.

* * *

Зустріло зливу
руду болото чорне,
затанцювало.
Рудішає болото,
не чорнішає злива.

* * *

Передобідня тінь тринадцяту годину
(укоротивши дерево й людину)
означає: щоб далі вже рости
на схід усякій тіні без упину.

* * *

Річка Вовк під містечком Летичевом,
 хвацько скочивши задля притичини,
 плесом сліз розлилась,
 людям плакати — зась,
 байди бивши під древнім Летичевом.

* * *

Гора темніша полонин,
 світліших рунами отар:
 являє пензель Божий дар.
 Гора темніша полонин,
 яких ніхто не полонив,
 не підкорив, ніже владар.
 Гора темніша полонин,
 світліших рунами отар.

* * *

Лісостеп	Не спішив	То добіг	Степоліс
не спішив	а дарма	та й зустрів	слід коліс
то добіг	та й зустрів	перестрів	брат пустелі
степоліс	слід коліс	брат пустелі	доніс

* * *

Ману вересень несе ревунам

* * *

Оце літо, це ще літо, а це осеніє,
Чорнобривцями яріє, айстрами марніє.

* * *

Вітер грає, виграває між очеретами,
Труждається чортовими, неначе житами.

* * *

Ряботіє на вгороді, ряботіє в лузі,
Ряботіє рябусенько на вечірнім прюзі.

* * *

Понад яром ясенина, поза яром сосна,
Межи ними дбає днина вечорові кросна.

* * *

Веде стежка до болота, веде від болота,
Якщо кому від болота вертатись охота.

* * *

Пішов дощик, привів зливу, стали заливати
Оголошення, листівки, закличні плакати.

* * *

Ой чи то ще хурделиця, чи вже завірюха,
Що чиїсь там в заметілі червоніють вуха?

* * *

Ой чи то вже завіхриця, чи ще заметіля,
Що не видко з-за хурдиги, чиє то весілля?

* * *

Хоч близенько, та слизенько стежечка петляє,
Ковзається на сонечку, мороза штовхає.

* * *

Танув, танув сніговичок, лишилася морква,
Стоїть весну спокушає, що аж та обмокла.

* * *

Борони в ріллі,
а — догори зубами.
Оборонь, Боже!

* * *

Картоплі цвітуть
цвітом тілесним злиднів.
Радість в повітрях.

* * *

Болото цвіте.
Над болотами висить
плач перепілки.

* * *

Айстри чубаті,
синьочубих найбільше.
А річка — жовта.

* * *

Сосна латунь лле,
граби світло вбирають.
День світлоточить.

* * *

В очах — вічний страх,
в долоні — сніг торішній,
на шапці — зірка.

* * *

Ранок, морозить.
Хмари диму рожеві
до білих линуць.

* * *

Перебігає
день зимовий короткий
між двома пнями.
Пень пневі гукнути встиг:
«Вам на добраніч зичу!».

* * *

«Ого, Напередовець це воде репаноґО!»

* * *

Пеньки за рік пагіллям заросли,
пагілля вкрило галяви золи:
це — сила лісу, і вона правдива,
це — правда лісу, хоч її пали.

* * *

У Сахни ідучи із Білецького,
можна бачити доста незлецького
серед тих-таки нив,
де Гальчевський ходив
із Сахнів до учнів із Білецького.

* * *

Дебелі хвилі перших скиб
знялися в спечному степу
назустріч місяця серпу.
Дебелі хвилі перших скиб,
по них же борони стриб-стриб,
марнують хіть свою сліпу.
Дебелі хвилі перших скиб
знялися в спечному степу.

* * *

Край поля — тополя: самосійна, вічнорубана,
одороблостійка, піснецвітопоена,
при оній тополі — одоробло, запохмурене,
непротверезіле, сокироозброєне.
Ох, леле, тополе, тополенько, начуватися
непривичаена, неприноровлена-а,

ой, гірке біднятко, одоробло, одороблице,
недозачатее, недообмосковлене!
Та тебе, тополе, тополінко, просльозившися,
дощик-веселка воскресить-полікує,
а тебе, гіркеє одоробло, радіодідчий
магнітофонобіс відспіває-змарнує.

* * *

Отак'о Катерина нире, так окато.

* * *

Неспокійна яворина, темненькеє листя,
В тому листі чортів триста волають: «Де Христя?»

* * *

Як служила Христя в пана давно колись дуже,
Чи забути нам про тее, земляченьку, друже?

* * *

Минулося минулеє, але не минає,
Сидить диво двоглавеє, душі наминає.

* * *

Ой, а де ті українці? Стебло стебла кличе.
Ходить диво, жує жуйку, матюка мугиче.

* * *

Як любила Христя пана, дівка безборонна,
Хрипка Федір нам співає із магнітофона.

* * *

Ой та Федорова пісня, хрипка, але тепла,
Земляків с'як-так тручає з солодкого пекла.

* * *

Ой любила Христа пана, та не запаніла,
В ополонці потопала — біленько бриніла.

* * *

Як цю пісню малювати, то не для туристів.
Як цю Христю воскрешати, лиш заради Христі.

* * *

Проталі стежки,
дороги розбехкані,
а весна не йде.

* * *

Не штука впасти
у сніг такий пухнастий
такої днини!

* * *

Долини лодь,
Гори вцрог,
Лугу сугул.

* * *

Лице і руки
ожинами роздряпав,
лице і роки.

* * *

Де п'яний втопивсь,
вінки на вільсі висять,
а пляшки нема.

* * *

Квіти у вазі –
квіти уважні надто.
То й усміхаюсь.
Щастя вдавати можна,
якщо це треба квітам.

* * *

Гарує грейдер, хоч мета й неясна,
і праця вся не знати, чи прекрасна;
лиш глина з-під ножа така жива,
така здорова, вічна, понадчасна.

* * *

При фортеці у зацнім Меджибожі
коні з остраху збрижились брижами:
десь-то се неспроста,
десь-то хвіст од хвоста
ці — тамтих, що лягли об Меджибожі.

* * *

Десь була тут, либонь, річка Вінничка
завширшки із двірницького віничка;
де була, там нема,
бовваніє тюрма,
де іскрилася водами Вінничка.

* * *

Не сіяна, розсіюється темінь,
сірішає, сіріє чорнота,
і виступають приспані тотеми,
з них деякі — подобою перста
миттевою; пора недомальована
передпрямна, крихітна пора,
тотемно-напівтемна, росно гоєна,
в передчутті світлішого Дніпра.

* * *

Сім доріг — сімома приструнками, переструнками
шестиколісного семидорогозвуччя!
Враз спокій зрадили, зазвучали різноголосо,
перелунюючись вічномандрівносуцо.
Що перша дорога озвалася несамовито,
грізнорокітливо, вічножаждивозвучно.
А друга дорога простерлася несановито,
слізнопронизливо, вічнодумнодозірно,
а третя дорога відкрилася розпанахано,
душепроникливо, вічносумнодозірно.
А тая четверта доріженька найдорожчя,
найсердечніша, найсерцевинніша-а!..
А п'ята — розбита: зазиває, бакаювата,
доуподібнює, доуворохоблює.
А шоста — рокитна: заманює, байдикувата,

розуподібнює, переворохоблює.
А сьома димиться, вогневиться, переманює,
переобманює, вічноспопеляюча.
Ця доріг седмиця семилиця перегранює,
переогранює, вічнонадихаюча.

ЗОЛОТО ЛОЗ

Оті лози — сизо-літо!
А ті лози — ризо-літа?

А то — лоза золота?
Ото — лози золото?
І то — лози золоті?
О, то — лозозолото!
Ото лозозолотіє і то — лозозолото!

«А лозозолота, — то тато, — лозозола?
То — лозозола лозозОлот?
І лозозолотавіє «іва» то лозозолі?!»
«Ага, лозозолотом ото лозозола». — «Га?!..»

І лози, і золі
літо тіл, о, літо тіл:
«У золу — лозу!
У лозу — золу!..
І-і, лозо, мозолі! Лозо, мозолі-і-і!
І золотолОзі, золото, лози!
І золото лози, золотолОзі,
І, золо, то лози золото, лози!»

21 ЧЕРВНЯ. ФЕДІР ЛІТНІЙ — ПОРА ГРОЗОВА

Федір літній — Пора грозова,
 небесами зірки ходять древною,
 хід небесний у барвах схова
 повінь строф молодя дерзновенно.
 Проприміло, ага; синусоїд дива!
 Федір Літній — пора Грозова.

* * *

Дорога на городи — горога нагород.

* * *

Мами зимами гимами — зимаМ.

* * *

«— Январ травня?
 — Є! Ура! В ня і январуЄ».

* * *

От хан з обрив звір-бозна-хто.

* * *

Украдене небо: «О Бене, не Дарку!».

* * *

От і лоша, тащо-літо, —
 Коня пуп'янок.

* * *

«Ем! А за хмарами марамха затЕ!».

* * *

Яро, завидка так дива зоря
Мороце весну лун се ветором

* * *

Молодику луки голоМ
Молодили сили голоМ.
Ружо, солов'я Волосожур!

* * *

«Віскасол гнав англосаксів...
Ванго! То — гнав?» —
Ванга: «Та гнав!
Нема ж. АтеN!»

* * *

«Ану, літу суті — луна!
На лунах — і хану лан?
Анісові, диво, сіна,
Народові, диво, до рат».

* * *

*А*нтонівки. Альтанка. Ангеля.
Аматор-ангел,
альт агорафобій,
анекдотично, Ахіллес а'ля,
амурствує, анцибол аеробік.

* * *

Байрак біля балки бравує.
Берези блідіший берест.
Бог бачить,
Бог, бігме, банує:
«Брів, бересте, брід? Бері-бері?».
Байдужно береста бета б'є,
безтямно боронить Бог.

* * *

Впевнені виспіли води весняні,
весело вдарили води всевладні
в вічно-високе:
«Вітай!»
Вічно-високе волю вчиняє,
ввічливо всевередливі вітає:
«Вас возвеличить врожай!».

* * *

Гойда-гойда,
гойдалонько, —
гарнюк гарячкує;
гієрогліфом Господнім
грім гніду гартує;
гостра-гостра, гартована,
грозу гойну гонить;
гайда-гайда
галасвіта,
гості гойдалкові!

* * *

Гава гаву гратулює,
ганок газді — гавра.
Гелготальники гвалтують,
гномик гедзя гавить.
Гражду гречний ґрунт ганджує
ґроном гудзуватим.
Ґражда ґражді ґарантує
ґедзя ґабзувати.

* * *

Дерева дрючать деревія.
Деревам добрий деревій
добірно дякує. Добріє,
добрішає, дерев'яніє
діткливий деревій-добрій.
Добродій, давній добровійник,
дівчатам, дітвакам, дідам
дарує, дівич-дідич, дію —
дробинку доблести древлян.

* * *

Етюда ескіз. Елегантний Ерот
едемній Евтерпі,
еге, еготистом.
Екстаз еготизму, ексцес, ешафот.
Екраном — етер,
екстреміст естетичий.

* * *

Єдвабний євнух!
Єй-же-ей!

Єдинорог євроазійський,
Єльця єфимки єзуїтськи
єлеїть,
єйкнувши єлей.

* * *

Жорстко жигоче житечко-жито,
жужмом журбиться журба жовтоквіту:
жлуктить жароти жало!
Жлуктить жаливо, жаждиво, жагутно,
жаско, жаканно, жукасто, жмикрутно
жлуктить життєве живло.

* * *

Залізло залізо землі зеленій,
зіллястій землі, за злиняле зело;
зоріє зірчає залізо заземно,
зорю зазиваючи:
«Звабся, замло!».

* * *

Инший ірій инакшає.

* * *

Іволга — іграшка ірію,
ікавка істини, іскрою
ізотерично імлі
ікає, іскрячись, іншиться,
ідолам, ігрекам, ібісам, —
імпульсом, індексом,
Інь.

* * *

Їжак, їдець їжакуватий,
їжаченяток їздовий,
їство їдюче, їдкувате,
їдавши, їжиться,
їй-бо':
«Їдь! Їдь!» —
їдьма їсть їжачиха.

* * *

Їде Йордань,
ймення йметься:
Йона? Йов? Йоаким?
Йван, Йорданню йотований,
йойкає. Йдеться:
йнакших йнакшити?
йнакшим йнакшитись?
йнакшившись, йнакшати?!
Йорж йоржистий: «Йолопе!..»
«Йо'!.. Йой!».

* * *

Калина. Крихітка-криничка.
Корова. Клепаний кіз'як.
Кошавий кін'ь, кривава кичка.
Культурний краю кавардак.

«Казна-куди казна котилась,
казна-кому кума купилась;
кульгає кладкою курай,
кумі кривіший коровай».

Калівські, курилівські комоні.
Коновалука клейкі картони

* * *

Липень ллється літеплом ліловим,
липа лебедіє люлькама,
лобода лепече люб-любовно,
ластівка летку лимань лама.
Ладо Лелю лодію ладнає,
Лад ладує лоскітні лади.
Лютня ллється!
Лев левицю лає.
Люд ласує листям лободи.

* * *

Маленькі мама
миють мило.
Милиться мило,
мильний міт.
Мачиння мідне мерехтливо
манить манливих, мов магніт.
Маківок млосні мінарети –
маминих мамлюченьків мЕти.
Мамлючі множаться мурмила.
Маленькі мама... міс могила?

* * *

Жазарянин. Нічийний. Нікому.
Непоспішливий, ніби ніхто.
Нездоланний насправді. Нічному
недоречний наміснику, нону
наслухає немовби. Невтом
невигойних на нім німота;
насінинка навіщось на носі.
Наче... німб набрякає, нуда,
наче німба нейтрино наносить.

* * *

Осени оси обсіли осоння,
о край осідку обарвився острах.
Отетеріло обручка остання
обіч обличчя окатіє отай.
Обрій окреслився оддалеки,
образ обвуглено одухотворений.
Обрієм... обри-опричники?
Ой, Одигітріє! Ох, обмосковлена!

* * *

Паркан поник, проходить півень,
пилиться плуг, п'є пилюгу.
Поліття празникує південь,
полям підтрушує пергу.
Пружності перерослі первні
перекривляються плющем.
Порепи перцю повні перлів
під постраховисьька плащем.

* * *

Рінь радісна рипуча
ріку рядить ряхтливу.
Ріка рокоче рвійно,
рвучи ридання риб.
Розкотисто-рожево,
розпукло, рокітливо
рапсодія розлуки
рікою ряботить.
Ростин ряди розмиті,
рясне руно рокити.

* * *

Отається світанку світло,
свідомо світиться слимак.
Сама собі сурмить суріпка,
спиває сутінки співак,
сам сизокрилий.
Сад — струмує,
сповільна струшуючи сни,
стравлює сепію: скупує,
спокусник сил старовини.
Сочаться соки. Сокотуха
сокоче солодко. Село!
Село страсотерпливо слуха:
співає сонце!..

* * *

М'ямніє тиша. Турми туч
тусуються. Тютюн триоко
тин тужно тне; тривкий трухляк
товстішає тисячобоко.
Тубільців трясця три тяжбу
тонуять трапезно, тепленько.
Тульчин? Томашпіль? Телепеньки?
Табун торованих табу.

* * *

Узгир'ями увечері угору
угодник углибає умлівіч,
увагою уважений уволю,
усотується усміхом узбіч.
Удячні усамітнюються учні.
Успішні учням усміхнуться учти?

* * *

Фабулу, фалди, — фібрами;
фактурність фактична фарб, —
фреска: фантомностям, фіглям,
фанаберіям, фікціям, —
фант!
Фетишизмові, фарисействам,
фанатизмові, —
фант! фант!
Фазу, фазис фіксує Федір.
Фреска — фарбоефір, фреска-фенікс.

* * *

Хрещений хутір,
хвірточка хрещата.
Холодна хмара,
хрящуватий хтось,
хтозна-хто.
Хуторянство хутрувате,
хупаве, херувимне, «хитрувате»
(хтось — херувимчик,
хтось — хисткий Христос):
Хомо-Химко-Хведьковий хутірець —
хозарам хихотливий хавтурець?

* * *

Цьогосвітня центаврія!
Цмин цвяховитий,
цілоденна цитрини циця,
цибулини циботої циркуль, цикорій, —
цапки цап ціпеніє:
цяця!

Церква — цвинтаря центр.
Цвинтар церкву центрує.
Цоколь цеглу цілує цупко.
Цур цапкові,
цьоголіткові, цур!
Цупить цуцик
цукровану цурку.

* * *

Човном чалить червень,
чайка черкається червня,
чапля-чаклунка чимдуж, —
чап-чалап, —
чудо чудес чорночубе.

Час чавучить часину,
часина чманіє чемно.
Червня чесотні чертоги,
червня чесаний черес.

* * *

Шторму широчінь,
шаланди шпичка,
шаленіння шокових шальвар;
шабасу шайтанського шансони,
шпетно шмиготять шестерики...

... Шипшина
шинам шикає шпиготно,
шерхавішають шершні шапкама.
Шугай шляхетний шпателем шурує.
Шпориш шукає шпори...
Шторм? шумить?

* * *

Щедрик щепить щедріння,
щедро щедриться щепи,
щеврик щечече щемно,
щезник щезає щасно.
Щастя щедрить щомиті,
щастя щадить щербатих.

* * *

Юрба юхтова, юродива,
юродствує юдоллю. Юди
юрбу юрмлять.
Юга югнула.
Юрод юроду — ювілянтю.

* * *

Янгольська яблуня:
яблука ясні,
якогога ядерні якісь,
якнайкращі якраз, яблукасті —
ясновидності явний ярміс.

Ятел яблуні —
ятел-ясноок,
ящик яблукам —
ятір-ярмарок.

* * *

Є
це
кут
нуль
штиль
повний
моря ром

* * *

А
оце
оце'о
оце'ого
кут лету
у літо лету
по шторму котлету

* * *

Серед степу широкого ставок – коштовна піала,
до ставка туман сивий бозна-відки прийшов:
п'є та й п'є, горопаха, усе йому мало.
Місяць строгий зійшов:
«Ти – шо?»

* * *

А
тут
стояв
обеліск
жертвам
з дощок
Кропива
виросла
і росте
Україні
Годуйте
поросят
жаливою
стрясає
повітря
Лозунги
слогани
літають
витають
узримії
Семірко
буквиць
живі ще
Світовидно

* * *

А
арф
ангел
пірамід
магнетизм
щасно доніс
зримих реприз
подільськомовно

Хрест Святий,
праправедний,
у дванадцять
літер Кирила,
неушербленно
Святий Хрест
висоти небес,
тьма спалила,
довго палила,
золою золила;
Свят воскрес;
ще й зацвіла
червона рожа,

щоб святилась отут у віках сила Бога,
а й навіть Дажбожа, як гожа, у віках –
не про тьму, не про страх; оберегами
на рушниках, ще трипільськими, згожа.
Рушниками пов'язаний, хрест роздоріж
найбеззахисніш був, та був найрідніш

неушербленно.
У дванадцять
літер Кирила,
у сто взорів
трипільських,
у сто молитв
чигиринських,
псалмоспівів
батуринських,
одкровень же
качанівських,
а додумувань
збручанських,
у всю потугу
сили та духу
Лаври Святої
неукраденної,
а у спромогу
барв Калівки
якнайясніших
незчисленних,
Хрест Святий
праправедний
оцему Федору
Безгрішному!

* * *

Серед поля чиясь доля ромашку смикоче,
Ромашкою час майбутній лоскоче, лоскоче.

Михайло Стрельбицький

* * *

Натюрморт	І портрет	У кутку	Тет-а-тет
і портрет	блиск очей	до квіток	шле вперед
у кутку	до квіток	дометав	погляд гречний
тет-а-тет	шле вперед	погляд гречний	до мет

* * *

Уночі	З-між картин	Мерехтить	Не одна
з-між картин	що таять	світляка	цвіркуна
мерехтить	світляка	тут і там	повносиля
не одна	цвіркуна	повносиля	луна

* * *

Коновалюкіана вічна :
бо сенс мистецтва – ні, не проминає,
мо**Н**ет сузір'ям – т**А**к, не улягає
во**О**, мистецтво, **Н**аше й нічне.
Осно**В** буття й ли**Ч**ин його мінливих
упізн**А**є відтінк**І**в сповиття,
втривал**Л**юючи ди**В**о див діткливих,
втривал**Ю**ючи й акцію буття.
Краси ж **К**рас**А**, впізнавана сповільна,
щодня і в**І**ч**Н**о тихо непокірна
зоїлам, сл**А**ві, віллам забуття.

СТУДІЯ

Цикл 10-й

Ф. Коновалов

«НА ЕТЮДАХ», 1970

«Митець не зупиняється, він творить і творить... Дівчинка на все це дивиться дитячими очима і думає, що потрапила в казку».

Володимир Білинський,
студент факультету медико-біологічного
та електронного приладобудування (ЕЗ-02)
Вінницького Національного технічного університету

«Її дитяча свідомість не розуміє, як з-під пензля може народжуватися така краса. І їй вже не хочеться бігти до друзів гратися, вона залишиться тут, доки він не домалює».

Андрій Шведюк,
студент факультету медико-біологічного
та електронного приладобудування (ЕЗ-02) ВНТУ

*Узлісся котить хвилі барв
на очі, на хистку триногу:
мов, нас ніхто ще не добрав,
не перебрав, хвалити Бога;
хвали ж ти Бога, що пустив
тебе в цей світ, нас відчувати,
за нами пензликом шугати,
поміж ночей, затемнень, злив...
Дівча принишке хай звіряє,
на полотні як проступає
етюдець — збільшувальне скло
таке собі при цій вереді:
щоб хоч би хтось та щось угледів
з того, що нині тут було,
гуло,
котилося, цвіло,
пройшло, зіходило, зійшло.
Лови, премудрий-недалекий,
між хвиль промінних: цю чи ту?
в своєму чорному кашкеті,*

*котрий від холоду і спеки
хистить однаково. Рятує
своє покликання і карму –
задармо, серденько, задармо.
Гриби десь є тут. Чим не корм?
А – шум? а – пахощі духмяні?
... І хвилі барв, і друзки форм
в буття стрімкому океані.*

ЧУЖА ЛЮДИНА, А ЗНАЙОМІ РИСИ

«Особливо мою увагу привернув портрет «Сумна старість». Я ніби відчула увесь біль цієї літньої жінки. Сама не розуміючи чому, я дивилася на полотно, де була зображена зовсім чужа мені людина, і бачила знайомі риси. Здавалося, вона підведе погляд, і я почую голос моєї любої бабусі: «Ой, діти приїхали, а я вже вас виглядаю...»

*Лілія Ярошук,
студентка факультету будівництва
та будівельного менеджменту (МБ-03) ВНТУ*

Портрет чужої чужаниці
тебе зупинить – остовпієш:
знайомі риси, сумнолиці,
уздриш, уздрівши – зрозумієш
(хоч, може, літ всього сімнадцять
живеш на світі легкодухо),
тут зрозумієш: рідна бабця
тебе не вмє дочекатися,
самотності долавши скруху.
Почуєш голос: «Виглядаю,
о діти, діти, онучата!..».
Портрет
яву пропікає,
дорога ближчає, хрещата.

ДЕРЕВОКОЛЬОРИ, КОЛЬОРОДЕРЕВА...

«Дерева приймають різні кольори,
які гармонійно переходять один в одного».

Руслан Білоус,
*студент факультету медико-біологічного
та електронного приладобудування (ТК-01) ВНТУ*

А хоч дерева кольорів і не приймають,
однак фліртують з ними, та ще й як:
тих користають,
тих переправляють,
тамтих чіпляють — хоч ти що — на гак
(хто сучкуватий),
отже ж бо, на сук,
де їм навсидьки,
бАрвистим кольОрам:
де вони ревма виспівують хором,
перш ніж зірватися в море розпук:
в морі тім трохи поплававши, знову
ймуться, еге ж, до все тих, же дерев...
Вічність, і та вовік не розбере:
кольородерева? деревокольори?

«ХАТА В ГРИГОРІВЦІ», 1957

«Знаю, багатьом городянам подобаються саме такі картини, з хатками. Напевне, це промовляють гени».

Валентина Власійчук,
*студентка факультету функціональної електроніки
та лазерної техніки (2ЛОТ-01) ВНТУ*

Білі стіни під стріхами сірими,
білі-білі з-під стріх рудих
лебедіють годинами зірними
і у генах, де гоїться звих, —
лебе-діють! На денці свідомого,
підсвідомого в нетрях, — однак
зникають цілительно: втомуо?
воскресінням забутих ознак?
Воскресаючи, в оці прояснюють
нетутешню якусь каламуть;
зникаючи, удочаснюють
незатребувану можуть.
Незникомі, хоч палені, кидані
більшовицьких морів на дно;
незриданні, хоч фальшю обридані,
за ковчега ж їм — полотно.

«КЛАВДІЄВЕ», 1980

«Дивлячись на картини Ф. Коновалюка, я бачу, як не дивно, місця, де виріс. Особливо ясно це відчуваю перед картиною «Клавдієве. 1980». І хоч розумію, що там зображено не мою рідну місцевість, ця картина все одно є для мене якоюсь особливо близькою. Напевне, це ще одна якість таланту художника: зображувати не місцевість, а Батьківщину».

Володимир Сташко,

*студент факультету радіотехніки
та телекомунікацій (1ТСМ-01) ВНТУ*

Де той Клавдій, і де те Клавдієве,
де той рік, а й і де ж ті часи?..
Фарби кладено, і, як раді ви є,
то і Клавдієве
вас спаси,
від непам'яти вас упаси!
Цей перелісок, ця галявина
вам знайомі — відчуйте! — здавен,
й ця не вадна вода, упізнавана,
й цей немов не безлісний день...
Бо цей пензель безтрепетно-трепетний,
цей — al primo — полотен друг
перебіг між Харібдою й Летою —
без принук, без потуг, без наруг;
вільно-вільно пробігся, натішився
краєвидами, краєм і днем:
не гордюючи, де простіше все,
не минаючи, де найскладне...
Де ж те Клавдієве,
ви й не знаєте?
А здається, що й там ви зросли?
І сьогодні собою єднаєте
все, що в собі з'єднать не могли?
Це тому, що художник-безсрібненко,
що, бувало, й на фарби не мав,
в тихій радості, одноосібненько,
не місцину — Вітчизну писав.

ЧОТИРИ ДУШІ

«Коли дивлюсь на картину «Осінній туман в лісі. 1975», приходиться відчуття, що я проникаю в саму душу пейзажу, така висока майстерність письма, таке поетичне світовідчуття. Пейзаж подібний до української пісні — та сама мудрість і простота, та сама рідкісна краса. Він примушує вирватись з виру шалених буднів і, залишившись віч-на-віч з тихою українською лірикою, вслухатися в саму себе, задуматися над вічними проблемами».

Валентина Власійчук,
*студентка факультету функціональної електроніки
та лазерної техніки (2ЛОТ-01) ВНТУ*

Душа пейзажу –
наче пісні душа.
Але тисячу літ
шліфувалася пісня.
А пейзаж закипів
у душі тихо-ша –
у душі невизнанця,
гарбузової каші опісля.
Закипівши – готовий був:
доки сонце за пруг
заспокоєно стало сідати, вглибати;
бо на завтра вже інший
просився, сам-друг:
закипати, під пензликом
перекипати.
Щоби згодом, колись,
неліниве дівча,
в галереї спинившись,
слухало власну
душу юну, відкриту
для див, сперечань –

невкипілу якраз,
чуйну, солодкогласну;
і вітало б у власній
три інші, оті:
душу Федора,
душу пейзажу і пісні,
місцем зустрічі ставши
трьох їхніх життів,
що з четвертим усе ще
сумісні, сумісні!

«СТАРИЙ ВІТРЯК У СЕЛІ СЕЛИЩЕ», 1945

«В центрі картини на високому забур'яненому пагорбі — кремезний вітряк, немовби вартовий, оглядає все навкруги... Сумує старий вітряк. Згадує довгі часи слави. Доводилось зустрічати вітри кількох поколінь».

Світлана Персюк,

*студентка факультету функціональної електроніки
та лазерної техніки (2ЛОТ-01) ВНТУ*

Старий вітряк
вітрів не ловить.
Минуло кілька поколінь
вітрів, людей-нелихословів,
епох палінь і просвітлінь...
Старий вітряк! Угрозливий пагорб
нові укрили бур'яни.
Тож бур'янів ареопагом
вінчається кінець війни —
війни оцеї, що з отої,
з отої гостро проросла,
яка під прапором святої
війни босяцької пройшла:
Вкраїни проти і села,
сільця, і Селища, й зела.
Клин — клином, а кола — колом,
та й стало Селище селом...
Ще буде? Буде, певне ж, буде
війни, і голоду, й тюрми,
ще не одне сподіють чудо
недогодовані уми...
Він тихо плаче, одинак,
у Селищі, старий вітряк.

«ПО ГРИБИ», 1978

«Мабуть, ліс — найкраще місце для того, щоб порозмірковувати над своїм життям... Вдивившись у це чудове поєднання природи і людини, я зробила висновок, що для того, щоб навчитися розуміти людей, потрібно вміти розуміти картини, інші твори мистецтва...»

Вікторія Козелок,

*студентка факультету автоматики
та комп'ютерних систем управління (ЗАВ-01) ВНТУ*

Такі гриби.
Таке безгриб'я.
Сяк-так себе збереш хіба.
А ліс — приймає: незавидна
у лісу світлого судьба.
Сповірник ліс; червона куртка,
вузька стежка, сірий лист...
Нехутко вечір ще, нехутко:
ще не вечірній переблиск.
Такі розложисті берези,
такі ріденькі чагарі.
Такі листочки гостролезі —
там, угорі.
Таке чудове поєднання
людини і природи і...
святонебесного зітхання
об непокритій голові.
Такі передосінні віти,
аж розумієш тут немов:
людей навчитись розуміти —
картин потрібно, — не промов!
Картин, оповідань, мелодій
і навіть піснеспівів тих,
які мугичуться природі:
у павутину, в стежки звих.

КАРТИНА — ЧАСУ МАШИНА?

«Одразу ж, коли я побачив пейзажі Коновалюка, я відчув себе безтурботним малюком. Адже тільки в дитинстві, гостюючи у дідуся й бабусі, відчуваєш подібне єднання з природою».

Олексій Швець,

студент факультету автоматики та комп'ютерних систем управління (4АС-01) ВНТУ

Картина то картина,
а глянь та придивись, —
попутниця-машина:
ізвідси у «колись».
Машина часу, отже:
примружився — і враз
летить-несе, о, Боже,
вона тебе крізь час:
у те «колись», найдальше,
найпам'ятніше, те,
в якому, ЗАСВІТ вставши,
душа чимдуж цвіте.
Цвіте! Дзвенить у вусі
і мерехтить ві сні:
до дідуся й бабусі
та іншої рідні;
з природою єдина,
але собі — одна,
дитинна, безпровинна,
майбутньому чудна.

ЛЮДИНОКАРТИНА, КАРТИНОЛЮДИНА...

«Я задоволений з того, що відвідав музей Ф.Коновалюка. Адже, на мою думку, картини і повинні ділитися своїм настроєм з людиною, яка їх переглядає. Вона ніби впливається у життя картини, впливається і душею, і розумом. Одночасно і художній твір стає частиною людини. І вони разом будуть становити єдине ціле, хоча б на деякий час...»

Олександр Купчик,

*студент факультету автоматики
та комп'ютерних систем управління (1АМ-01) ВНТУ*

Хоч картини і не винні
анікому анічого,
і нічого не повинні
(а й ділитися — нічим!),
все ж така їх добра воля,
що вони, заради Бога,
тихо діляться, картини,
з першим стрічним,
хоч би з ким:
настроєм своїм щедротно
вчасно діляться, доречно,
уливаються цілюще,
якщо влитися й собі
у життя картини зможе
та людина (бувши гречна)
глуздом, досвідом, душею —
хоч би трохи, далєбі.
Хоч на деяку хвилину
твір не буде сиротою;
хоч на деяку часину
розговівся б індивід:
щоб разом-удвох, двохсвітньо,
двоєдиною порою
їм навстрічно поєднатись,
розтопивши втоми лід.

БОЛОТО ЛІСОВЕ ЖИВЕ

«Зокрема дуже гарний є пейзаж лісового болота».

*Олександр Паламаренко,
студент факультету електроенергетики
та екології (АЕ-01) ВНТУ*

Там це болото думає, їй-богу,
то певно: так лірично — і про все,
про все на світі, але не спрожогу:
по-віль-но, ту-го-дум-но; та й несе,
неначе хрест, свою спасенну мисль
з «учора» в «нині», з «нині» — у «колись»...
Болото мислить! Глипає, ага.
Приглянутись — болото не жорстоке
(втопилась в нім хіба дурна яка нога,
не вибрело хіба яке хмільнюще око).
Картається болото вочевидь:
чорноземів поглинувши чимало,
перетворивши їх на майже вічну гідь,
понуру, черевату небувало.
Але знесло на дно, повірте, не болото
чорноземи родючі — ні і ні!
Його красу, болотяну достоту,
хтось же й оцінить
днів якихсь на дні? —
бодай і при нагоді, при весні,
у рідній-невідомій стороні,
осушений спросоння, навмання:
у зайди зароблявши трудовдя...

ПТАШКОСВІТ

«Вражає, з якою точністю художник зображує маленьких пташок».

*Олексій Шкрабалюк,
студент факультету медико-біологічного
та електронного приладобудування (МА-01) ВНТУ*

Пташка-квітка, пташка-грудка,
пташка-діамант;
пташка — Всесвіту пелюстка,
пташенятко-бант...
Ця — маленька, та — ще менша,
точна ця, тамта — точніш!..
Пташкосвіт, а він не згірш
тих, де славлять юберменша.
Точний пензлика мазок,
точні лету силуети;
можна вчути й голосок,
можна — пульс птахопланети.
Знав художник голоси,
їх умів імітувати,
сам світивсь, немов пернатий,
то на мить, то на часи...
На усі-усі часи.

МОМЕНТ-МАЗОК

«І якщо в той момент, коли Коновалюк малював якийсь пейзаж, дув вітерець чи накраплював дощик або промінчик сонця грався в листях сусідніх дерев, то й це найяскравіше і найприродніше він міг представити в своїх творах».

*Олена Владимірова,
студентка факультету радіотехніки
та телекомунікацій (РЗ-01) ВНТУ*

А й якщо в якійсь хвилині
вітерець продмухав дощик,
або, мчавши крізь промінчик,
об яскравця поколовсь,
те однак, було, завважить
і — мазком-мигцем! — художник
чи представить, чи прославить,
чи відзначить хоч би: ковзь!

Тож вони йому й являлись:
той — накраплював, той — дмухав,
той між зблиском-переблиском
(чи з листка, чи з-під листка)
пострибайликом грайливим,
наскрізьхмарним шкворнем-зухом,
о, божественний промінчик!..
всякі... бісики пускав!

ПОГЛЯД НА ПОГЛЯДИ

«Як правило, очі дивляться в далечінь, сумні.

Погляд настільки болючий, що в ньому можна побачити тяжкість прожитого життя, мудрість, але небагатослів'я, задумливість... На багатьох Коновалюкових портретах зображені люди з опущеними очима.

Можливо, це свідчить про те, що якби ми навіть і побачили той погляд, то самі б не стрималися і опустили б очі?».

Вікторія Дмитрук,

студентка факультету функціональної електроніки та лазерної техніки (1ЛОТ-01) ВНТУ

Очі, спрагли далечіні
(є на те свої причини:
відібрала, заховала
щасну пору далечінь);
але погляд не колючий
(рідко де хіба); болючий
погляд, схоплений на думці,
не без мудрости при чім.

Але небагатослів'я
в ньому світиться здебільше:
у задумливості — сила,
у роздумливості — хист;
погляд гречний і стоїчний,
погляд-не-буває-смішно,
погляд-сам-собі-розрада,
погляд-вічний-гуморист...

А якщо прикриті очі,
за повіками не видні:
то опущені, то ніби

не діждалися когось?
Може, так щадить художник
наші очі халамидні,
наші погляди поспішні,
наше те-що-не-збулось?

Дуже навіть може бути!
Але ті з нас, хто сильніший...
О, для тих найбільша втіха
лиш за виразом облич
погляди передчувати:
наче в небі наймарнішим
сонця-сяйва виглядати,
або й місяця (як ніч);

І чекати, і чекати
перед образом таким-от:
що, як раптом жест поверне
погляд змучений до нас?
Змучений, чи вже просвітлий –
наче Анни до Якима,
наче з вічності у днину,
в не-найгірший-добрий-час?

ЯКЩО НАСНИТЬСЯ «КАТЕРИНА»

«Зима увірвалась в мої очі, стривожила душу, малювала на небі візерунки, сипала сніжинками через сито, обливала водою білі пагорби і гралася з діворою в сніжки, але...раптом все змінилося: небо грізно насупило брови, сніжинки закрутилися, десь узявся страшений пронизливий вітер і не було чути сміху дівори, лише білі всепоглинаючі замети і самотня жіноча постать вдалині...

Я прокинувся і наче відчув холод тієї зими: сон, звичайний сон! Але тут я уявив постать у снігах, і такою мені знайомою була ця ситуація, що цей спогад мучив мене цілий ранок. Та все ж я згадав: мені приснилась картина Федора Коновалюка «Катерина. Зима». Ну як же можна таке забути?»

Андрій Лукін,

*студент факультету автоматики
та комп'ютерних систем управління (1АМ-01) ВНТУ*

Коли насниться «Катерина»
(картина; Коновалюка;
мотив Шевченка), хуртовинна,
найхолодніша «Катерина»,
з дитям невинним на руках, —
одна з двох сотень «Катерин», —
це значить: ти — не «вражий син»!
Якщо насниться: між заметів
нестудне серденько її
вистукує, а вітри-кметі
жбурляють крижаної дерті
з шипінням стрічної змії, —
що аж тебе проймає холод,
хоч сам ти молод, молод, молод, —
цей сон ніяк не випадковість,
він значить: є у тебе совість, —
та, що й вві сні не засина, —
твоя! жива! одним-одна!

ПОВЕРТАЄТЬСЯ ІНТРИГА ДО ВІДОМОГО СЮЖЕТУ

«Але, згадуючи шевченківську «Катерину», мимоволі задаєшся питанням: чим же закінчиться «Катерина» Коновалюка?».

Олександр Купчик,

*студент факультету автоматики
та комп'ютерних систем управління (1АМ-01) ВНТУ*

Отакий вам ілюстратор,
отакий інтерпретатор:
переймається настільки,
проникаючи аж так,
що межа та відступає,
за якою вже співавтор
починається неждано,
потрапляє в серця такт...
І з'являється інтрига
у відомому сюжеті.
І ймовірності ще інші
хоче дати співчуття.
І читається характер
у двохсотому портреті
як ймовірна перемога
над фатальністю буття.

ПРИ ТАЛАНТІ, ЯК ПРИ ДИТИНІ...

«Щоб найкраще зрозуміти почуття цієї української дівчини, покинутої усім світом, Ф. Коновалюк перевтілюється в її образ... Він був сам-на-сам із цим світом при своєму таланті, як і Катерина при своїй дитині».

Олександр Вірник,

*студент факультету автоматики
та комп'ютерних систем управління (4АС-01) ВНТУ*

При таланті, як при дитині,
і завжди на чиємусь шляху:
заважаєш вітрам, хуртовині,
вабиш всяку личину лиху.

Та від нього нема куди дітись,
не підкинеш нікому, хоч плач.
Теж хіба стрімголов утопитись,
спотикнувшись на спотикач?

З того світу тебе він добуде,
буде мститися, Гонта немов,
твій позраджений, твій неостуден,
твоя грішна любов-не-любов.

А ще гірше — дістанеться вразям,
що його осідлають: «Гаття!»,
і його перебрешуть екстази,
й імовірне його майбуття.

Заважай же вітрам, хуртовинам,
не зважай на личину лиху;
при таланті ж то — як при дитині:
злій годині щодня на шляху.

НАЙБІЛЬША СИЛА НА ЗЕМЛІ

«Художник показує, що найбільшою силою на Землі є час».

Ігор Білокур,
*студент факультету автоматики
та комп'ютерних систем управління (5АС-01) ВНТУ*

Картини прямокутник. Придивись:
не прямокутник — паралелепіпед,
якого грані граням віддалились,
перед яким стовпіють зайшли «піпел».
Там час тече! В картинах час тече,
сочиться, ніби зріз: молекули, клітини
розверзлися, а час їх квапить ще і ще, —
всезмінний, всепроникний, неупинний.
І свій колишній чин він значить хоч би чим:
то пагорком, то пнем, то каменем щербатим,
то висохлим руслом, то всохлим без причин
тим прадубом, що був за Бога — сонцю братом.
Двосилий він! Тече і тут же бовваніє:
одне йому — анфас, а інше — силует.
Обманюємся: мов, можливості нові є
в добу дурних машин, в добу сліпих ракет...
Просвітлює усіх, бач, паралелепіпед.
Просвітлюється ж хто? Чиїсь... окремі... діти.

ПРОЛИНАННЯ ДУМОК

«Це чудові хвилини, впродовж яких пролинає стільки думок, скільки ніколи не пролине при розв'язуванні задач, читанні книг чи навіть прослуховуванні найулюбленіших композицій. Але буденність змушує нас повернутися в реальність: закінчується подорож з Ф. Коновалюком».

Наталія Собко,

*студентка факультету автоматики
та комп'ютерних систем управління (2АВ-01) ВНТУ*

Хоч думки лиш пролинають,
хмарки мимовільні наче,
наскрізьсущні, проминальні,
неповторні, як мана,
стільки їх не пролинає
ні в трудах коло задачі,
ні над книгою, ні — навіть, —
коли музика одна,
найулюбленіша, будить
все, що й так не засина...
Але змушує буденність
повернутися в реальність,
з тим, щоб, ткнувшись в реальність,
хрест буденности нести;
час від часу підпадавши
під найлегшу розважальність;
мрію мрій, однак, плекавши:
знов у подорож піти...

ЦВІТІТЬ, ТО Й БУДЕТЕ ЩАСЛИВИ!

«Найбільше мені сподобалась картина «Яблуні цвітуть»: яблуні, ніби живі, вони ніби говорять до нас: «Бачите, ми цвітемо, і тому нам добре, ми щасливі, що знову весна, що немає лихих вітрів та граду, що гріє сонце, синіє небо, літають птахи, і нам досить цього для щастя. Ми хочемо, щоб і вам було добре з нами, тому дивіться і згадуйте свою молодість, дитинство».

*Наталя Герасимлюк,
студентка факультету функціональної електроніки
та лазерної техніки (ЕП-02) ВНТУ*

«Цвітіть, то й будете щасливі!» —
нам кажуть яблуні квітучі.
Один художник чує, сивий,
і переказує жагуче:
невтомно переповідає,
останнім пензликком, буває,
білил останніх замішавши,
не зрозумілий всім, як завше.
А яблуні однак волають
з його полотен не багацьких,
весну тодішню підіймають,
ведуть в сьогоднішню зненацька.
І ми, такі зненацькі, тихі,
між двох вкорінюємось весен.
І де та старість, де те лихо?
І де той світ, що не чудесен?

Є І В КАРТИНИ «Я» СВОЄ!

«Мені сподобались всі його картини.
Кожна з них вражає своїм внутрішнім «Я»,
кожна говорить про щось своє, про свій
внутрішній світ».

Світлана Валявська,
*студентка факультету функціональної електроніки
та лазерної техніки (ЕП-02) ВНТУ*

Є і в картини «Я» своє,
світ внутрішній — картини, власне,
який нізащо не погасне,
допоки та картина є,
допоки ми в картини є.
Не плутати з героїв світом
(з них кожне не без нього, вже ж),
зі змістом полотна, із мітом
в основі того змісту, ге ж.
Картини «Я» — воно осібне,
над ним сам автор — ні, не пан:
чи геніяльне, чи лиш здібне,
те дивне «Я», — його талан
собою сам через епохи
не розмінється нітрохи.
Купити чи подарувати
можливо тільки полотно,
але не «Я», чий дух приватний
із духом Божим заодно.

АПОТЕОЗ РЕП'ЯХА

«Така неприваблива, колюча рослина, як реп'ях, на полотні Коновалюка стає кращою за троянду».

Сергій Бондаренко,
*студент факультету автоматики
та комп'ютерних систем управління (ЗАВ-02) ВНТУ*

Реп'ях троянді не вклонився,
реп'ях пашисть собою сам.
Реп'ях собою сам упився,
своім не вірячи сльозам.
Першопроходець. Завойовник!
І — годувальник горобців,
великий стоїк. І — достойник
про людське око манівців.
З гіллі одчахнутий, позує,
увіковічитись аби
в усій своїй непоказуї —
що хочеш, враже, з ним роби!

ХРАМИ, МОСТИ...

«На картинах Коновалюка присутні не тільки храми — символи архітектури минуштини, а й довжелезні мости через Дніпро — символи нового світу техніки («Діти на схилах Дніпра», «Пішохідний міст через Дніпро»).

Сергій Бондаренко,

*студент факультету автоматики
та комп'ютерних систем управління (ЗАВ-02) ВНТУ*

Мости і храми!

Ні, спочатку — храми:

непереборна духу вертикаль,
знак вивершень, вивищувань, тестамент.

Тестаменти не читані, на жаль.

Принаймні — багатьма, всебільшістю непевних,
самих себе не певних їдунів,

приземлених, прудких, навколоземних,
струнких атлетів — духу горбанів.

Але мости... Мости — для всіх! Мостами
удалеч вирушає далечінь.

(Чи ж не тому, що між мостами — храми
подобою... жертвних калачів?).

Мости і храми,
храми і мости, —

юдолі-долі дві координати.

А й під мостами, Господи прости,
склепіння, як в Софії,

всім би знати.

СПОГАДИ ПРО ЗАПАМ'ЯТНІ ЧАСИ

«Митець зображує деякі київські церкви іноді на кількох картинах з різних місць спостереження. Краса і велич цих церков навіває спогади про ті часи, коли ці історичні й архітектурні пам'ятки зводилися».

*Олександр Паламаренко,
студент факультету електроенергетики
та екології (АЕ-01) ВНТУ*

Краса і велич!
Величі ж то менше.
Краса ж — духовна. Духопередбачна.
Життя — злиденне. А було — злиденше;
молитва ж вимовлялася подячна.
Церкви, церковці, мури та дзвіниці...
Примружся тільки — спогад навіває:
гай-гай, про ті аж роки та річніці,
що й літописець їх не пригадає...
Як довго обиралось місце храму!
Провісні сновидіння, пілігрим...
Освятьють? Кладуть наріжний камінь?
Стіна росте. До каменя йде камінь:
навік злюбитись під руками (камінь)
з тим другим, судженим, не будь-яким.
А розчин же на вапнах та жовтках!
У вапнах лясувалось костوماху
або й вола, кощавого, в літах,
що вже в очах мав небагато страху;
звучала пісня — бралася й вона,
сама собою в мурування улягала,
й подзвіння, дзенькіт, виляски, луна,
як і пелюстка, іже долітала...
О незабутні в генах ті часи,
коли бджолино храми виліплялись,
між воєн, між пожеж до неба клались,
величні, так, але — в ім'я краси!

ТРЕБА ВЧИТИСЬ ПОМІЧАТИ...

«Багато людей ніколи не замислювались і ніколи не помічали, яка різноманітна і різнобарвна природа... Наприклад, на дереві немає двох однакових листків. Кожен з них хоч трохи відрізняється своїм кольором, формою... Треба вчитися помічати красу, величність і різноманітність природи, бо вона є нашою спільною батьківщиною. Саме цьому і сприяють пейзажі Ф. Коновалюка».

Олена Бурмакіна,
*студентка факультету функціональної електроніки
та лазерної техніки (2ЛОТ-01) ВНТУ*

Весь вік писавши Україну,
барвисту, нищену, наївну,
він — як подумати — писав
єдину людства батьківщину —
природу; як Тарас — Причинну:
то величав, то співчував;

її, в усьому неповторну,
діткливу і непереборну,
то віроломну, то журну, —
її несхожості всякчасні,
усепроникні, непогасні,
її таку на всіх одну;

її, нікому не належну,
од всіх залежну-незалежну,
вітчизну зрячих і сліпих...
Подумай добре, мудрий світе:
як нам біля картин прозріти,
учитись бачити уміти
вітчизн вітчизну в кожній з них?

БЛИЗЬКІСТЬ ВІЧНА ДО ДУШІ

«В роботах Ф. З. Коновалюка завжди можна побачити поєднання спокою і тривоги, радості і смутку, тому вони близькі душі кожного в будь-який момент часу».

Ігор Білокур,

студент факультету автоматички та комп'ютерних систем управління (5АС-01) ВНТУ

Наскрізний спокій,
а у нім — тривога;
при смутку — радість
брунькою в гіллі;
у радості —
осмути ніжна змога...
І так — щораз,
крізь пензля мозолі.
То ближче до душі,
то трохи далі,
але — не повз, не мимо, не дарма.
Тож навіть якщо душі геть оспалі,
ведить їх до екрану полотна.
Коновалюк! Він ніжний, не зухвалий,
хоч прізвище й посвідчує вікам,
що предки мали вдачу коновалів
і силу, відповідну румакам.
Коновалюк! Його кріпиться сила
аскезою, смиренням і трудом:
трудом, який свята любов кормила,
як віра і надія йшли слідом.
Коновалюк! Він сам себе спасає
у вічності, де все цвітуть сади,
де лінію виводить Хокусаї,
Чюрльоніс гонить хмари до води.

УЯВИ ДОЛАЮЧИ СНИ

«У багатьох весняних пейзажах символічно зображується струмок. Уважно вглядаючись в картину, ми чуємо, як він дзюрчить, починають виспівувати пташки (вони там не зображені, але подумки ми їх уявляємо), і ми поринаємо в весняну атмосферу».

*Наталія Собко,
студентка факультету автоматики
та комп'ютерних систем управління (2АВ-01) ВНТУ*

Уважно вглядаючись, —
чуємо!
Уважно вслухаючись, —
бачимо!
Ще краще, зіркіше підносимось,
відчуженість перемагаємо,
і подумки враз переносимось,
і там себе знов уявляємо:
в усій атмосфері весни,
уяви долаючи сни.

«ШЕВЧЕНКІВСЬКИМИ МІСЦЯМИ. СЕЛО ГРИГОРІВКА», 1954

«Білі стіни ніби виткані з маминого полотна... Соняхи немов наповнюють картину світлом своєї довершеності та краси, навіваючи кожному, хто побачить її, ностальгійні зворушливі спогади про безтурботне дитинство».

*Ольга Маланюк,
студентка факультету медико-біологічного
та електронного приладобудування (МА-01) ВНТУ*

Білі стіни, немовби тканина материнське
(отже ж не на вітрила — на рушники?),
а довершені соняхи світлом дитинства

ностальгійно бринять до щоки.
Світлі соняхи ніжно прокліпали прірву
літ і років, осяжних і всяких турбот
і заповнили світлом тим щойно, допіру
назавжди і навіки непам'яти грот;
навіває краса їхня, пелюсткопала,
трохи свіжости й сили потомній душі:
щоб, як сонях, душа на вітрах не опала,
не вчинилася іншої тінню душі.
Вся довершеність квітки: вона — неповторна!
Вічна сила стебла: плодоносне воно!
Вічна точність мазка — що їй плинності жорна?
Вицвітає, але не про цвіт
полотно.

ОДНИМ ПОДИХОМ

«Ми знаємо, що кожду свою роботу Ф. Ко-
новалюк виконував одним подихом».

*Людмила Веленчук,
студентка факультету функціональної електроніки
та лазерної техніки (ЛЛОТ-01) ВНТУ*

А так і треба: подихом одним!
(Не «на одному подиху», як дехто
із тих мистецтва вічного ландскнехтів,
що обертають Імпульс на калім,
а — подихом одним!). Те означає:
поперед пензля подих відпусти
і подихом ґрунтуї під надзвичайне —
чи звичайніське — мимо суєти.
Те зветься: пензель-подих? подих-пензель?
Яке кому до того діло є,
як зайвим тут стає автограф-вензель:
підробка неможливою стає.

«НАТЮРМОРТ», 1958

«Хоч я бачив усього один натюрморт Федора Коновалюка, та він мені дуже сподобався. Особливо цікавою була його назва — «Натюрморт. 1958». Тут зображений букет жовтих і фіолетових квітів, які, ніби живі, лежать...»

Сергій Білокінь,

*студент факультету автоматики
та комп'ютерних систем управління (4АС-01) ВНТУ*

Хоч назва і занадто вже загальна
(для чогось назву жанру повторив:
природа мертва — натюр-морт), змагальна
конкретна сила свій бере мотив:
ледь зірвані, іще живих живіші,
лежать-дивуються, дивуються-лежать
самі собі; а світові у ніші
(бо світ — у ніші, треба б йому знать!)
про щось мовчать... а чи кричать?
Вірніше,
мовчать-кричать.
І світ мовчить, як тать.
До жовтих — фіолетові: впівока!
Напружений цей погляд-світлодан,
бо переполовинюються соки:
ще ці — до пелюсток, вже ті — до рваних ран.
Букет — це смерть, — нагадують французи;
японці доростають ікебан;
а нам співає життя останні узи
у Коновалюківщині — не в тузі
за миттю, що без страху та доган.

МАЛЬОВАНА ПІСЕНЬКА (ПРО САМОЗВАНІЙ ШАНСОН)

Повітря каламутне, як з-під вихору,
радіохвилі — випарами зон:
це — він! це шкутильгає, «іщєт вихода»,
до дїтвори чїпляється, «шансон».

Шансон?.. Шансон, згвалтований блатнягою,
мутантенкам навїє вічний сон.
Такий шансон з очей вогонь витягує
і кривить лиця отакий шансон.

Йому, такому, від параші, з пранцями,
Дніпро — по п'яти, море — до колін,
і затуляє вуха бідна Франція,
і далі Чопа не проходить він.

Шансон? Шансон! Він шансом не поступиться.
Він шанс у «шанец» переноровить.
Він тупить, але й сам дедалі тупиться,
згвалтований, мутантів не щадить.

Шанс-он? Шанс-он! Шансонов-ъ гастролоє вам,
Шансонови повзуть у ваші сни.
Етер повітря труєне дотруює,
в каламутному всяк собі шансни!

ПІСЕНЬКА НАВИРІСТ (9)

«По місячній стежині прийшов до нас Христос,
по місячній стежині — Кирило і Methodій.
Зіходить місяць повен, і знову наче хтось
по місячній стежині ступив на темні води.

Від давнини до завтрашнього «нині»
землі — земне, понеже молода.
Іди, іди по місячній стежині,
хто б ти не був, святись твоя хода.

Зоря зорю черкає космічністю колось,
зазірний лине космос могутністю мелодій.
Покрие хмарка місяць, і знову наче хтось
оступиться навіки під найтемніші води.

Від давнини до завтрашнього «нині»
ковтнула не одного там вода.
Іди, іди по місячній стежині,
хто б ти не був, святись твоя хода.

Незрячий люд і люди, людиська з жалом ос
на березі десь тутка у затінку, як в шкоді:
«Вже, може, все скінчилось, якщо не почалось,
а нам би зустрічати човни свої підводні?».

Від давнини до завтрашнього «нині»
сліпців сліпа, убивча ворожда.
Ідеш? Іди по місячній стежині.
Хто б ти не був, святись твоя хода!».

**ОЧЕВИДЦЕВІ СЬОГОДНІШНЬОГО ПОСТМОДЕРНУ
ДО «СИНКРЕТИЧНОГО ТЕАТРУ МІНІАТЮР»
ЗАПРОШЕННЯ НА ПЕРФОРМАНС***

Почну з *оче*-видного: переді мною книга в м'якій обкладинці з пейзажем у свіжо-зелених тонах. Коли їх яскравість вгамовується, стаючи майже звичною, прийнятною, з'являється можливість перевести погляд, читаю, що це збірка поезій, рождених «під небом Коновалюка», — тим небом, яке щойно досягло аж дна очей, разом з листям, водами, травами, височінню... Що, власне, дивного чи хоч би нового? Поет дає життя невидимому, маляр осягнуте перетворює на видиме, *оче*-видне. Один приносить довіру до слова, інший — вміння бачити очима. Так в мистецтві визначено їх ролі, розписано партії, розподілено інвентар, вказано позиції. Одному — драматизм, іншому — етюдність. Та традиційність сьогодні — діло важке й, головне, малокорисне. Художньо орієнтована свідомість перенасичена авторитетними теоріями та стомлена від безкінечних апеляцій до естетичних аксіом. І дійсно, сучасний читач апріорно, вже з порога читальні, обтяжений уявленнями про ліричне як тип художньої творчості, тупцятиметься, увійшовши з того порога, губитиметься в здогадках та відмітатиме сподівання перед явленням.

Поезії М. Стрельбицького й, сумніву нема, пейзажно-портретна лірика та літературознавча рефлексія не дає й шансу на легкий (проторений) шлях читання: пейзаж-портрет той, що в книзі «Під небом Коновалюка», є духовним чи природним, етюдним чи драматичним, ліричним чи натурним? Читацьке «я» на поміч зве глядацьке «я», помічаючи поряд з зациклованими ліричними поезіями репродукції картин живопису. Ілюстрована книга поезій, — шепоче розчарована читацька уява (що ще є під мистецьким небом більш звично-традиційного!). Та жоден з відомих їй варіантів ілюстрування не збувається: від загальноописового до вибірково-фрагментарного. Це видання прокоментованих поетом полотен живописця — підказують перед- та

* Рецензія на видання: М. Стрельбицький. Під небом Коновалюка: Поезії. — Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2000.

післямова, анотація: поезії-перевіршування образного змісту та структури конкретних картин (їх заголовки співпадають з назвами полотен), вірші-медитації до конкретних творів та в душі коновалюкової манери і творчої філософії, вірші-біографії внутрішнього світу маляра-творця. Ці пояснювальні коментарі беруться до уваги не відразу й залишаються, як зазвичай, десь на периферії сприймаючої свідомості, бо в центрі завше опиняється книга — саме вона в її конкретності, з плоттю (видимим) та кров'ю (потаємним). І знову ця насичена інформацією свідомість торочить: книга — це обкладинка, друк, колір паперу, характер ілюстрування, розташування коментарів, творів, додаткових елементів тощо. Про що це?

Пам'ятаю достеменно, без часово-просторових та вікових втрат, своє дитяче рецепіювання мистецтвотворення (кінофільму, книги, спектаклю, ін.): майже третину часу всі духовно-тілесні сили спрямовані на запам'ятовування наочно зафіксованого у перспективі «до нюансів», щоб потім, коли туман відчуження-нерозуміння розсіється і лінії дотиків-перетинів планів, ракурсів, подій, речей вирізняться, скласти-розташувати деталі так, щоб точно-таки зустрітися з художнім цілим. В умовах ні з чим не зрівнянного лавиноподібного зростання книжкової продукції, під шквалом мільйонів тиражів, тиском не-, мало- та занадто доброякісних видань, коли «горизонт очікування» читача щодо можливостей книги не лишається сталим (неторкнутим, незміщеним), увага до збірки поезій М. Стрельбицького «Під небом Коновалюка» цілком виправдана й очевидна з огляду на її художню цінність, але ще й своєчасність.

Чи то література дійшла своїх меж, торкнулася краю можливостей, чи то синтетичні види мистецтв (кіно, театр, телебачення, ін.), зваживши обставини, перейшли до відкритого наступу, але визначеність фактів красномовніша за розмірковування: в сучасному мистецтві відбувається щось на кшталт ревізії, перепису, інвентаризації. Чи не кінець царюванню семи традиційних мистецьких муз?!

Обстоювана нині думка, що епоха постмодерну кладе край будь-яким обмеженням, заборонам, визначеностям, заводить художні пошуки на не-освоєні території, породжуючи явища

«візуалізації поезії» та «поетизації живопису». Результат? Книга з ілюстраціями, як і альбом з коментарями, поступається місцем іншому типові видання, здатному зафіксувати перформативне творіння з візуальними та вербальними ознаками, на зразок того, що переді мною. Стоять поряд слово і фарба, звук і лінія, інтонація й колорит, саме стоять поряд, а не просто подаються разом. Стоять не тому, що одного замало, недостатньо, не тому, що один іншого доповнює...

Тиша натхнення аж дзвенить з кожного рядка разом з подивом від запашності слова. Віршацький інтер'єр М. Стрельбицького — «робоча точка», не палаюча кузня, де з горна відливається печатка рими, але дзвінкоголосий простір учнів пензля, змішувальників яскравих, справжніх, невисохлих фарб. Природа — єдиний натурник — бере занадто високу платню за свій відбиток на папері, пом'якшуючи навмисно контрасти, грайливо змиваючи обриси, на свій смак бентежачи та перемішуючи думки, та все ж шанобливо схиляючи свої принади перед пензлем-словом. Поезії занадто свіжі, аж щойно намальовані майстром, що заходився в своєму прагненні довершеності, ось вже наступної миті він тішитиметься з новонародженості рядків, називатиме це чи то природою в собі, чи то натхненням слова.

Та ось доходить кінця 10-й цикл, останнє зі звернених до коновалюкових полотен ліричних творінь, й розумієш, що картини й вірші — репліки взаємопояснюваного коментаря до народженої наспільно думки. Лінеарність розгортання книги підривається: щоразу (щомиті, щоплану) ми в точці альтернативи, в книжковій «аномалії», в ситуації необхідності вибору: читати далі чи звернутись до тексту-джерела, зміститися в площину полотна, помандрувати в топосі «іншого» (фарби) й знайти себе в «своєму» (слові). Перекодування (конгеніального!) зазнають наскрізні мотиви, символи, метафори, постають поряд унаочнені аналози словесно явленого духовного досвіду про те, як «квітка в рості в міт», «сад уцвітає в небеса», «вічний наївняк предвічне боре зло», як світ тримають «жертвовні, велемовні, неспростовні дерЕва-деревА», як журавлі колодязні, «вартівничі щасть», мають відлітати, про те, що «душа твоя — сонячний зайчик з люстерка у Божій руці», про те, що «вітри про тебе дують, про тебе папороть цвіте», а «камінь каменя любить

тисячу років», що жива вода омиває «мутні очеса», доводячи, «що не вмерло в тобі ество», а «світ бреде до тями».

Що це як не типово авангардно-постмодерна манера інтертекстування?! Та робиться вона можливою лише завдяки єдиному — тонкій палітурці м'якої обкладинки, що склала до цілого 138 сторінок білого поплямленого паперу, явивши «синкретичний театр мініатюр». І це не діалог двох співрозмовників — таке собі двомовне спілкування, — це орієнтованість одного виду мистецтва (в його чистому, не прикладному, не додатковому вигляді й розумінні) на інший, це потреба в усвідомленні себе через визначеність іншого. Здається, саме до цього «бреде» сучасне мистецтво.

І виявляється, що підсвідоме устремління всякого поета в будь-які часи до розуміння (перш ніж визнання) спрямоване на пошуки ідеального читача, точніше — абсолютного слухача (адже лірика — образно-чуттєве наближення до Абсолюту через слово), реалізується в сучасну епоху в обретенні цього самого реципієнта в митцеві-живописцеві. А хто ще зможе зрозуміти твій автопортрет в образі Катерини, як не той, хто побачив жіноче ество, його довірливість і біль у власному дзеркалі?... (Цикл 9-й)

Та й що казати, коли книга сама мовить, закінчуючись розділом «Нерозкрадений Коновалюк, або Третій розспів Поділля», есеєм про художника, зрефлексованим монологом поета до (про) свого читача чи, пак, слухача, а може — глядача... Лише примружиш внутрішнє око — поезії заграють відблесками, замиготять.

Вірші, як паліндром враженості, здатні і захоплювати, і відтворювати, і породжувати справдешнє, бо між зациклованих аркушів під небом Коновалюковим (взором, покровом, духовним орієнтиром)

До Атлантиди
Паперовим (!) човником
Знов хтось рушає...

Вагання — марнотратні...

Олена ІВАНОВА.
Історико-літературний журнал. 6'2001, стор. 232—235.

ЗМІСТ

<i>Замість передмови</i>	3
Годинник про час і вічність	6
Цикл 1	7
«О. Хортиця. 1960»	9
Сонет початку	10
«Побачення без свідків (За Шевченком). 1970»	10
«Стара хата в Києві. 1940»	11
«Куренівка. 1946»	11
«Намалювати дощ над клеверищем...»	12
Сонях та султан	13
«Літо минуло, нівроку...»	13
«Верби вже пожухли...»	13
«Гарбузи доспілі...»	14
«В траві рутвяній листя чорне...»	14
«Старий Дніпро. 1950»	15
«Вид на Лавру з Феофанії. 1945»	15
«Вид на могилу Шевченка. 1954.»	16
«Вид на Лавру — перший, сотий...»	17
Великодень — Воскресіння	17
«Райка. 1962»	18
«Пісня бурелому. 1976»	18
Пісенька мальована (хризантемна)	19
Пісенька навиріст (1)	19
Цикл 2	21
«Стара Шулявка. 1943»	23
«Відлига. Причорнілі бур'яни...»	24
«Оповесні! Відлуннями весни...»	24
«Щербатиться лісочком небокрай...»	24
Людина з ножем	25
«Осокір не розвинувся; пішла...»	25
«Повстав весняний першоцвіт...»	25
«Зеленішає, то й зеленить...»	26
«Дебелій глід дотрушує пелюстку...»	26
«З поміччю Божою й сонця...»	27
«І води, і доли розверзлися...»	27
«Так весну малював за будь здоровий...»	27
«Мурашники — фабрики тиші...»	28
«Купи гною на вгороді...»	28
«Біла стежка в зеленому житі...»	29
«Рівчак-бурчак...»	29
«Мухомор до мухомора...»	30
«Таке відкрилось небо, наче око...»	30
«Озимина рідесенька, як чубчик...»	31
Черешня понад дорогу	31
«Від провесни на відстані рожна...»	32
«Примулі кактус — не товариш...»	32
«Руїни Успенського собору. 1944»	33
«Вид з Шулявки на місто. 1945»	33
«Біла коза — біла, як день...»	34
«Київ. Лавра. Ковнівська брама. 1947»	34
«Старі верби на острові Бабка. 1973»	34

«Клейка рожевість конюшин...»	35
«Зітхнуло літо восени...»	35
«Хмаринку хмарка непомітно витре...»	36
«Перецвітання соняшників. Бач...»	36
«Ірпінь. 1953»	37
«Дорога в ліс. 1976»	37
«Бучач. Біля Києва. 1957»	38
«Ставок, приставлений якось-то...»	38
«Струни бабиного літа...»	39
«Чи їжака непевний слід?...»	39
«Квітує запізнілий хміль...»	39
«Між приморозків — череда...»	40
«Янтарна хмарка, бурштинова...»	40
«Хмара біля лаври. 1965»	41
Непочута пісенька	41
Мальована пісенька про веселий день	42
Пісенька навиріст (2)	42
Цикл 3	43
«Київ. Софія. Заповідник. 1963»	45
«Юні геологи. 1954»	46
«Хата в Кирилівці. 1970»	46
«Купа втомленої цегли...»	47
«Дрюччя промгло і злиплось...»	47
«Київ. Видубецький монастир. 1955»	47
«Київ. Видубецький монастир. 1958»	48
«Лавра. Гора. 1961»	48
«Лаврська дзвіниця. 1959»	49
«Парк імені Патона. 1957»	49
«Лаврська дзвіниця. 1959 (II)»	50
«Київ. Софія. Ворота Заборовського. 1959»	50
«Лаврські гори. 1960»	51
«Лавра із парку ім. Патона. 1962»	52
«Небо супитьсь, тин не заступитьсь...»	52
«Квіти канни...»	53
«Двісті мільярдів світлових років...»	53
«Кора верби прозеленіла...»	53
«Спогадує стара верба...»	54
«Рілля добігла виярка навіщось...»	54
«Капусти білої над памороззю тема...»	54
«Підпільник-мак посеред кукурудзи...»	55
Шовковиць траур і калин	55
Мальована пісенька старого бурундука в самотньому лісі	56
«Пісенька навиріст (3)»	57
Цикл 4	59
«Пейзаж з пам'ятником. 1969»	61
«Київ. Ботанічний сад. 1941»	62
«Хата. 1942»	62
«Пам'ятник жертвам фашизму в Макозові. 1965»	63
«Калівка. Моя хага. 1970»	64
«Лани під лісом. 1971»	64
«Вербами порОсла гребля...»	65
Дощ сліпий, негаданий	65

М'ята кінська	66
Калачик з родини мальвових	66
«Ячменю колос висипався розчерком...»	67
«Лісостепи здригнулись під плугами...»	67
«Старий естет у ватянці та ватяних...»	68
Не алегорія про гуси-гергуни	68
«Розверзлася квітнева далина...»	69
По кашкета	69
Мальована пісенька (про П'ємонт принагідний)	70
«Верба рожевоко́ра...»	70
«Яріє далина квітнева...»	71
«В діброві — половина сухостою...»	71
«Які городи клинцоваті! —...»	72
«Нарциси так дружно цвітуть...»	72
«Водянистий сливи цвіт...»	73
«Жовтої акації...»	73
«Сонце заходить там...»	74
«Передвечірня далечінь...»	74
Сокілець	74
Апотеоза виноградника весняна	75
Мальована пісенька (про один дощ)	76
«Такі граби — на копаниці...»	77
«Болого чорне, дуже чорне...»	78
«Примерк придолинний вербний, ветхий...»	78
«Крізь яблуко темніються зернятка —...»	79
«Причількового вікна...»	79
До Гальчевського-Орла	80
«Цвітіння третє бузина...»	81
«Якісь листвяні чоловічки...»	81
«С'як-так перекопані клюмби...»	81
«Під небом холодним і гострим...»	82
Пісенька мальована (малярська ж)	82
Пісенька навиріст (4)	83
Цикл 5	85
«Троянди. 1947»	87
Фіалка біла, сльозоока	88
Нарцис білий, морквянопи́чкий	88
«Яріє далина квітнева...»	88
«Криниця, ще цямринна, уціліла:...»	89
Геранесвіт	89
Кінь великодній	90
Проз леля-бога, окрай рода-Бога...	91
Білецьке з боку Сахнів	91
Співай же, сонце, й ти, ти, космосе, співай!	92
«Курінь обкурюється зліва...»	92
«Курінь — правдива буда...»	93
Полісся. Ліс коло села товща	94
До-о-сить таки день	94
Казки випаленого дуба	95
Пасічниця Віліна Лучинська	96
«Страпаччя розхия́сте дере́зи...»	96
«Над іржавим гара́жем...»	97
Натютморт-сахніс-чорт	98

Німбобрилi	98
«Якіїсь три дайбожичi...»	99
Дайбожич недiльний	99
Зимують реп'яхи	100
«Лiто кримське! Тiнь гелiкоптера...»	100
«Першi жовтi листки...»	101
«Клин лелечий не гострий...»	101
«Одеса свiтиться надвечiр...»	102
iнтродукцiя	102
«Дзеркало моря (Затоки Одеської) зранку, нарештi...»	103
«Ультрамаринно хвиля дише...»	103
Мiсто-загадка	103
«Заходить кораблик...»	104
Мальований речитатив	105
Мальована пiсенька про невимовне	106
Церква Бориса-без-Глиба (акварельна пiсенька)	107
«Виринеа iз ночi вогонь...»	108
Пiсенька навирист (5)	108
Цикл 6	109
«iлюстрацiя до твору Т.Г. Шевченка «Сова». 1920»	111
«Тарас Шевченко несе воду школярам. 1980»	112
«Гори бiля могили Т.Г. Шевченка. 1955».	113
«Стара Кирилiвка. 1967»	113
«Венера по дорозi до Нептуна. 1948».	114
«Портрет Тамари Мороз. 1966».	114
«Хата, в якiй народився художник. 1970».	115
«Дорога в лiс. 1968».	115
«Подiлля бiля с. Калiвка. 1955».	116
«Золота осiнь. 1980».	116
«Природи прив'ядання. 1954».	117
«Перший мороз в лiсi. 1971»	117
«Перший снiг. 1971».	118
«Киiв. Зима на Шулявцi. 1951».	119
«Коло Лаври. 1957».	119
«Киiв, Вулиця Борщагiвська. 1944»	120
«Зоопарк взимку. 1948»	120
«Косарi. 1965»	121
«Ранок на Днiпрi. 1951».	121
«Киiв. Вулиця Фiлатова. 1961»	122
Господнiй дощ	123
Алея бузкiв	123
«Калюжi, звечора пришерхлi...»	124
17. 09. 97.	124
Мальована пiсенька (трипiльська)	125
Вранiшня пiсенька чистого четверга	125
Пiсенька навирист (6)	126
Цикл 7	127
«У лiсi над озером. 1978».	129
«Ця краса сосна — подруга тiєї...»	130
«Зорi-денницi...»	130
«Сiра ворухка малорухомiсть —...»	130

«Се химерує хвища березнева...»	131
Антоніми весни	132
«Калейдоскоп густого дрібнохмар'я —...»	132
«Автомобільні шини лісі...»	133
«Межа стончилася, і камінь межовий...»	133
«Спікає спека яблука у затінку...»	134
«Райські яблука...»	134
«Де-не-де вже день...»	134
Переддень	135
«Мицноногий, сивий, сумноокий...»	135
«Безрадість вечора, але це не печаль...»	136
«Вербу немов назвала на ім'я...»	136
«Верби та лози...»	137
«Це хвиля виважує камінь...»	137
Морський коник	137
«Рай-дуга дугаста...»	138
«Для когось — комета...»	138
«До вишиванки вишиванка...»	139
«Туман тополь наповнив кубки...»	139
«Троянда в кубку переможця...»	140
«Скалчастий іній — скалочка у скалці...»	140
«Прозелень кригою прожилки проторувала...»	141
«Піддашків плавлений кришталь...»	141
«На порубі зросли маленькі джунглі...»	142
«Пя скеля колись морською була...»	142
«Між деревами — дереворити...»	143
«Коввалій пучечки в руках кощавих...»	143
«Зілля пирій...»	144
«Степ розридався помідорами...»	144
«Камінь при камені...»	145
«Слідами бурелому-гурагану...»	145
Жартівливий портрет	146
Село філософа	146
Верба для колисочок	147
«На смарагди озимини...»	147
«Пуп'янок ще зовсім скромний...»	148
Пшоно	148
«Поле волошкове...»	149
«На луці, як на шахівниці...»	149
«Некошені осоки в берегах...»	150
«Клобуки білі — будяки...»	150
«Вербові котки...»	150
«Ріка, налита зливою по вінця...»	151
Портретик	151
«Усмішку левеняти вишито хрестиком...»	152
Левенятко топче квіти	153
«Багато хрону, мало картоплі...»	153
«У Маліівцях лікує...»	154
«Знову тема — хризантема...»	154
«Стебло віліло...»	155
«Солодка сльоза у клена...»	155
«Занадто юний світанок...»	156
«Нагідки про кульбабу слізно плачуть...»	156

«олов'яні хмари...»	156
Мальована пісенька про Згар-річку	157
Пісенька навіриєст (7)	158
Цикл 8	159
«Пуца Водиця. 1955»	161
«Хата лісника. 1965»	162
«У пляшці з-під ліків — гілка бузку...»	163
Лікарська ромашка голомоза	163
Портретичок	164
«Затихлий девіз гураганної ночі...»	165
«Підважив кільчик не найменшу грудочку...»	165
«Виростання гриба-біляка...»	166
«Упевнений в невідворотності...»	166
Іржавий автобус на розбитій лісовій дорозі неподалік Летичева	167
«Хата художника. 1977»	167
«Білий сум розгорнувся у сумнів...»	168
Портрет з милом і трактором	168
«Бетон пащить...»	169
«В лісах під Летичевом гзиться...»	169
«Суглинистий, крайній ще й скраю...»	170
«Шпаки ворохобляться зацні...»	170
«Обличчя живої легенди...»	171
«Вечірній оркестр осокорів, тополь...»	171
«Сузір'я Плуга Золотого — це воно?...»	171
«Розчімхана, чімхата, чепірната...»	172
«Труба цегельного заводу...»	172
«Тремтить натужно павутина...»	173
«Срібна медаль карася у воді...»	173
«Сезон оплакування...»	174
«Пожовклий, старий, застарілий...»	174
«Гніздо за зиму обносилося...»	175
«Малюнки на асфальті...»	175
«Шипшина вищиться...»	176
«Хвиля синя, холодна...»	176
«Вагається дощем пролитись кустрата хмара...»	177
«Це комусь попередження: в хмарах — безодня...»	177
«Забута прикмета: при сонці — дощ...»	177
«Свічадо свічада навпроти...»	178
«Білої лїлії крик протяжний...»	178
«По зливї глухомань...»	179
Чебрець звичайний, узвичасений, незвичайносуший	179
Чистотіл звичайний, травневотворчий, теплоокій	180
«Гора пеньків коло сушні...»	180
Берізка, альбо повійка польова, грядково-городня, бур'янувата, дзвонико-радароцвітна	181
Лопух звичайний, багаторукий, каплоухий	181
Лопух надзвичайний, медовоцвітний, реп'яхоокій-бджолинозорий	182
Дев'ятисил об десятій силі	182
Кропива не жалива (глуха) рожевоцвітна	183
Гарбуз вогневоцвітний, пудовоягідний, Іванозміцнювальний	183
Молочай, жовтозілля, надзвичайне, анти-одчай	184

Пижмо жовтоцвітне, звичайне, та не зовсім	184
Кропива собача, пустирник	185
Деревій, кривавником прозиваний	186
Петрів багіт, блакитний космос	186
Щавій кінський	187
Живокіст лікарський, медунковоцвітний	187
Любисток	188
Гірчак почечуйний	188
Геранька бездомна, гуртожитківська	189
Мальована пісенька (подорожня)	190
В іконі кожній — дама серця	191
Пісенька навиріст (8)	192
Цикл 9. Мініатюри	193
Цикл 10 СТУДІЯ	249
«На етюдах. 1970».. . . .	251
Чужа людина, а знайомі риси	252
«Деревокольори, кольородерева...»	253
«Яблуні цвітуть. 1970»	254
«Хата в Григорівці. 1957»	255
«Клавдієве. 1980».. . . .	256
Чотири душі	257
«Старий вітряк у селі Селище. 1945»	259
«По гриби. 1978»	260
Картина — часу машина?	261
Людинокартини, картинолюдина...	262
Болото лісове живе	263
Пташкосвіт	264
Момент-мазок	265
Погляд на погляди	266
Якщо наснитися «Катерина»	268
Повертається інтрига до відомого сюжету	269
При таланті, як при дитині...	270
Найбільша сила на землі	271
Пролинання думок	272
Цвігить, то й будете щасливі!	273
Є і в картини «Я» своє!	274
Апотеоз реп'яха	275
Храми, мости...	276
Спогади про запам'ятні часи	277
Треба вчитись помічати...	278
Близькість вічна до душі	279
Уяви долаючи сни	280
«Шевченківськими місцями. Село Григорівна. 1954»	280
Одним подихом	281
«Натюрморт. 1958»	282
Мальована пісенька (про самозваний шансон)	283
Пісенька навиріст (9)	284
Замість післямови. Олена Іванова. <i>Очевидцеві сьогоdnішнього постмодерну до «синкретичного театру мініатюр»</i> запрошення на перформанс	285

Літературно-художнє видання

Стрельбицький Михайло Петрович

Під небом Коновалюка

Поесії

Книга 2

Видання здійснене в авторській редакції

У книзі репродуковано картини
з «Меморіального музею Ф. З. Коновалюка»
Вінницького Національного технічного університету

Верстка та оригінал-макет — видавництво «УНІВЕРСУМ-Вінниця»
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95.
Тел. (0432) 44-05-32.

Підписано до друку 1.06.2004. Формат 29,7×42 ¼.
Друк різнографічний. Гарнітура Peterburg.
Умовн. друк. арк. 17,14. Обл.-вид. 14,2 арк.
Наклад 300 прим. Замовлення 2004-98.

Видруковано в КІВЦ ВНТУ
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95.
Тел. (0432) 44-01-59.